

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

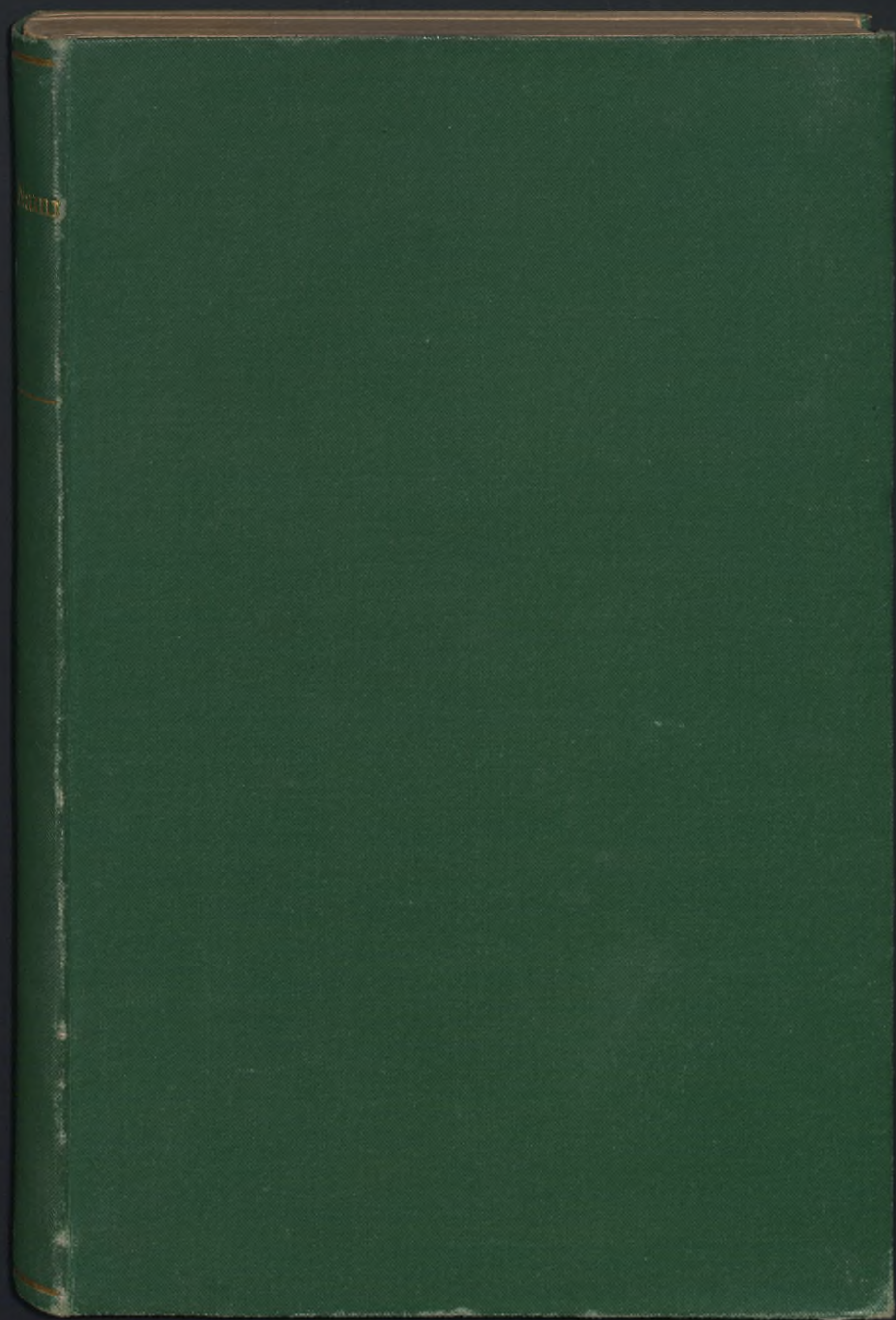
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

X Sv. 169/53

Denna bok äges af
J. W. LINDBERG, GÖTEBORG.

[Anna Wästberg]

Jenny Fredrika Lindberg

24/12 1884

Denna bok ägs af

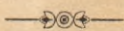
J. W. LINDBERG, GÖTEBORG.

UTAN NAMN.

BERÄTTELSE

AF

ANNA A.

STOCKHOLM.

LARS HÖKERBERGS FÖRLAG.

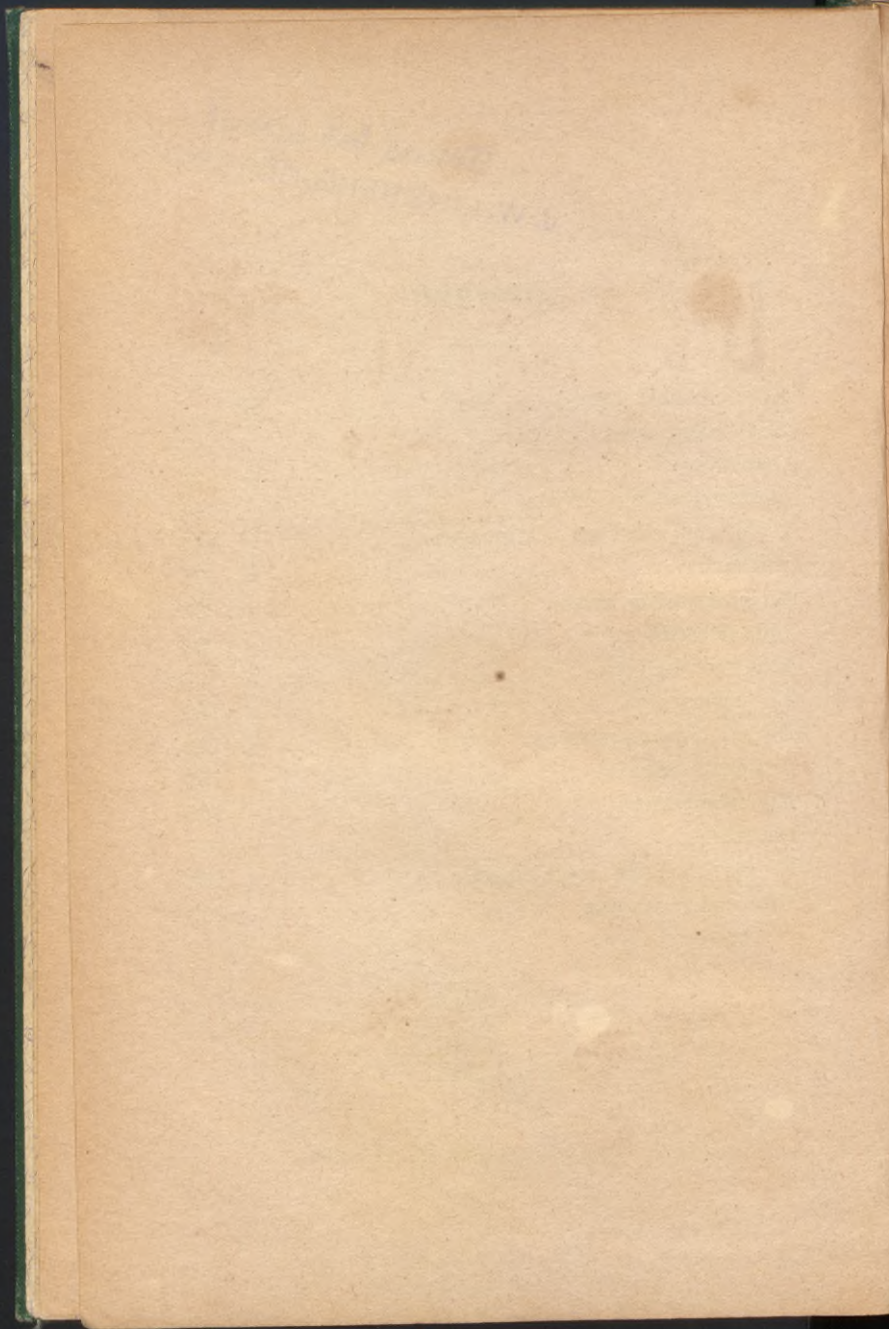

VISBY, GOTLANDS ALLEHANDAS TRYCKERI, 1884.

Denna bok äges af
J. W. LINDBERG, GÖTEBORG.

Innehåll.

Från vindfäld stam	Sid. 1
Sista paret ut	» 3
Omaka par	» 23
Doktors största arvode	» 55
Hvem som skall gå »latinvägen»	» 67
»Fähund»	» 75
En outgrundlig natur	» 83
Lilla Kerstin	» 94
Flod mot hafvet	» 96
En sommarsaga	» 102
Herr Klöfmans missöde	» 143
»Stackars barn!»	» 159
Ett salongsstycke	» 165
Det våras	» 177
Fångpredikantens medhjelpare	» 186
Min moder och jag	» 193

Från vindfäld stam.

*Som barn jag hade föga tid att drömma,
Men gafs det mig en fristund någon gång,
Straxt bar det af till furuskogens gömma,
Der från en vindfäld stam jag sjöng min sång.
Det var så ljuft, när träden hördes susa,
Att låta känslan ut i toner brusa.*

*Jag mins ännu så väl den höga tallen,
Som midt i grönskan låg bland blommor små.
Man sade, att han var för stormar fallen,
Ej blott för en, det kunde man förstå.
Hvar gång jag sjöng ifrån den fälda stammen,
Det var som hela skogen svarat amen.*

*Från vindfäld stam jag såg, hur skyar foro,
Af stormen drifna, öfver skummig fjärd.
De voro ej blott moln, de härar voro,
Och solens glimtar i dem voro svärd.
Jag följde med i tankar, som i toner,
De mörka, guldbeklädda legioner.*

*Till vindfäld stam, från menskobarnens vimmel
Också i ungdomsår jag flykten tog.
Min inre verld, med afgrund och med himmel,
Utan namn.*

Var olik andras, det förstod jag nog.
 För mina drömmar fans ej själsförtrogen:
 Hur obeskrifligt skönt det var i skogen!

Från vindfäld stam — fast ej det var densamma
 Jag drömt uppå i mina barndomsår —
 Tog tanken flygt, fick känslan högre flamma:
 Den slocknar ej, så länge hjertat slår.
 Och huru vildt än tidens storm sig öker,
 Högt öfver skummig våg ett mål jag söker.

Förstår mig ingen — vandrar jag till skogen,
 Med allt det djupaste min själ förnam.
 Guds stora himmel har jag till förtrogen,
 När lyran klingar från en vindfäld stam.
 Jag mins ännu så väl den höga tallen,
 För en storm ej, för många stormar fallen.

Sista paret ut.

1.

»**M**in lille Hannes skall lefva för menskligheten», sade gamla prostinnan, i det hon strök sin dotterson, den lille bleke studenten, öfver hans vackra panna, det enda vackra han hade, och blickade honom trohjeradt in i de ljusa, af trägna studier närsynta ögonen, hvilka han för en stund tog från boken. »Och så skall du hålla dig rak, rak», upprepade hon och gjorde ett försök att räta honom, ty han satt krokig.

»Begge delarne, mormor», svarade Hannes, slog sin arm om lifvet på mormodern och drog henne intill sig. »Jag skall åtminstone bjuda till, både att lefva för menskligheten och att hålla mig rak, det lofvar jag».

Den gamla och den unge lade sina hufvuden tillsammans: det var en genretafla så god som någon annan.

Mormor var nu en gång så svag för den Hannes och det till en stor del för hans ståtliga pannas skull. Den innebar liksom ett framtidslöfte, tyckte hon, ett löfte, som hans stora flit och hans goda uppförande icke jäfvade.

Ja, det skulle helt säkert varda, om icke något utomordentligt, så åtminstone något utmärkt af lille Hannes, trodde hon, och fastän hon visst icke ville göra

honom egenkär genom att i tid och otid framhålla sina förhoppningar i detta afseende, ansåg hon sig dock någon gång böra låta honom ana dem, liksom för att hålla honom skadeslös, för det han af menniskor i allmänhet, och sådana äro de flesta, sågs öfver axeln för sitt oan-senliga yttre.

Just den dagen väntade man främmande till prestgården. — Döttrarna höllo redan på att duka kaffe-bordet i trädgården under körsbärsträden, der man hade svalka. Det var en så välsignadt varm och vacker sommar-dag. Prosten hade flytt ut med sin tyska missionstidning, prostinnan med sin stickning, och mormor lemnade nu Hannes för att förena sig med dem. De sutto på gungbrädet, men åt mormor hade Hannes flyttat ut en länstol.

Hans fönster, som vette åt trädgården, stod öppet. Hela väggen utanför var öfvervuxen af ett persikoträd, hvars frukt lyste drypande mogen mellan de långa mörk-gröna bladen. Liljor, lavendel och löfkojor sände sitt doft genom fönstret, och de granna, men raka och stela borstnejlikorna, mormors älsklingsblommor, lyste i de bjertaste färger på nästan hvarje rabatt. De voro så ihärdiga, de tålte ur och skur, de fröso aldrig bort. Hvarje menniska bör, för att kunna stå emot här i verlden, hafva något af borstnejlika i sig, hade mormor sagt en gång; det kom Hannes ihåg ganska ofta, men mormor hade nu icke väl gått ut, förrän han sjönk ihop igen och glömde att hålla sig rak. Han hade gjort en lång vandring »i mark och skog» på förmiddagen, och det nästan förargade honom, att han för tillfället kände sig så trött, att han icke kunde läsa med sammanhang — och så var det något annat, han tänkte på, som alldeles icke hörde till ämnet. . .

Han hade sett en syn, när han vandrade genom skogen.

På stammen af ett vindfäldt träd, ett stycke från skogsstigen, satt en ung flicka, med hufvudet tillbaka-

lutadt, blicken hvilande i rymden och händerna sammanknäppta öfver sina knän. Hon såg ut som hälften elfva och hälften menniska, hälften längtan och hälften bön, tyckte Hannes. Han tog en omväg, han vågade icke låta henne märka, att han sett henne... Hon var honom fullkomligt obekant... en fin, men enkelt klädd flicka. Hennes trädgårdshatt låg bredvid henne på ljugen. Hvem kunde hon vara?

Hannes lade ansigtet ned emot boken, der han satt i kammarn. Så tryckande varmt det var! Så gerna han ville hålla sig rak och lefva för menskligheten — —

»Nu, min gosse, måste du taga dig en stunds ledighet och komma ut till den öfriga ungdomen», ropade mormor genom det öppna fönstret... »Vallen är ju slagen nu, så I kunnen springa 'sista paret ut' så långt slutningen räcker... Kom nu! Majorens med sitt främmande äro redan komna!»

Förunderligt! Hannes höll just på att mottaga svenska akademiens stora pris för en lärd afhandling, då han väcktes af mormor...

Han lät icke länge vänta på sig. »Majorens främmande» hade han förut aldrig sett, trodde han, men — var det en verklighet, stod hon icke der under körsbärsträden, flickan, som han sett i skogen! Hvilket själfullt ansigte — olik alla flickor, han sett förut, tyckte han.

Hvad man sprang sista paret ut den sommarqvällen! Mormor hade icke på länge sett Hannes så liflig och så rak.

Den der flickan sprang fortare än någon annan, hon sprang i zigzag. Hannes föresatte sig att »taga» henne, och så bar det af öfver hela slutningen mellan höstackarne och vidare ända in i skogen, der det vindfälda trädet låg, der han sett henne första gången. Der flög hon upp på stammen, lätt och mjukt, som om hon varit ett andeväsen, men nog var hon en flicka alltid, det hördes på hennes klingande skratt...

Aftonrodnaden lyste in mellan furustammarne och färgade dem purpurröda.

»Ingen får taga mig», ropade hon gladt och sträckte armarne mot de strålande molnbilderna vid synranden: »Jag är redan tagen.»

Och hon såg ut som om hon talat sannt, Hannes vågade icke räcka ut ett finger för att röra henne. Hon förstod det och var stolt i känslan af sin öfverlägsenhet; men då han i detsamma lyfte mot henne en förebrående blick, upptäckte hon, att han var icke alldeles så liten och obetydlig, som han förefallit henne. — Hvilken vacker panna han hade!

»Icke sannt, vi äro lika goda vänner för det», frågade hon.

»Ja visst», svarade Hannes.

Återigen skrattade hon — Hannes visste icke riktigt åt hvad — kanske åt honom. Han måste i alla fall skratta med.

Hon räckte honom handen, den han tog emot, och så hoppade hon ned igen. — Aftonglansen stupade alldeles bländande öfver det slagna gräset, när de gingo tillbaka. Hon var längre än han . . . det såg han på skuggorna.

Majorens främmande kom icke mer till prestgården. Hannes studerade flitigt, med den stora uppgiften i sigte att lefva för menskligheten — men i sina drömmar lekte han ofta »sista paret ut».

2.

Många år hade försvunnit, sedan gamla prostinnan smekte studentens vackra panna.

Såväl »mormor» som »far» och »mor» sofvo lugnt

i kyrkogården der hemma. Hannes var lektor vid ett högre elementarläroverk långt från hembygden.

Han hade hållit och höll fortfarande sitt löfte till mormor, i ordets bästa mening, ty han var en oförvitlig person, hvad lefvernet angick — och som duglig skolman lefde han ju för menskligheten.

Om han det oaktadt stundom sjönk ihop, så kom det sig af samma orsak som fordom: han försjönk i drömmar; han hade af naturen en stor benägenhet för att göra detta och han hade icke längre mormor, som tog honom i skuldrorna och rätade upp honom, ingen vänlig hand, som smekte hans panna; den senare hade redan ett par djupa fåror — och lektorns hela yttre personlighet gjorde intryck af en kammarlärard, en beskedlig bokmal, som icke gör en mask förnär och som — då han någon gång visar sig i sällskapslifvet — förefaller som om han lemnat koncepterna hemma.

Lektor Hannes hade i många herrans år under sina fritimmar arbetat på ett verk, så vidtomfattande att han knappt vågade hoppas få se det utkomma i sin tid. Mången stunds fröjd hade det skänkt honom — men också många natters vaka och oro.

Det förekom ofta som om »verket», hvilket ännu icke var half-färdigt, haft i sig någonting af »sista paret ut» — som han lekt en gång. Det var något högt, strålande och öfverlägset, som han sprang efter, och bäst han höll på att gripa fast det, så sträckte det ut handen, ropade: rör mig icke — och skrattade åt honom, så att det sjöd till i hans innersta af missräkning, men i detsamma räckte det honom handen och frågade: icke sannt, vi äro lika goda vänner för det — och då svarade han alltid »ja bevars», och det låg solsken öfver den slagna ängen.

Ja, så hade det varit, och så hade tiden gått, och lektorn var nu nära fyrtio år.

Om han ändå fått lefva uteslutande för fullbor-

dandet af sitt verk, men det var icke tänkbart — han kunde icke finna någon förläggare!

Lektorn hade också någon gång drömt om ett eget hem — likt prestgården der hemma, med persikoträd under fönstret och körsbärsträd i trädgården . . . Hannes slöt ögonen, när han så drömde, och då inandades han blomsterdoft i långa, djupa drag, och alla ansigterna der hemma såg han så väl . . . Undras, hvad det blifvit af *henne*, frågade han stundom vid sig sjelf; ty hon var för honom sedan många år blott en dröm, hon också . . .

Han hade en gift kamrat, i hvars hus han umgicks, och kamraten hade en ung svägerska i huset. Det var något i hennes yttre, som till en viss grad påminde om en *annan*; huruvida hon liknade henne äfven till själen, var lektor Hannes icke i tillfälle att utröna — ty han sprang aldrig »sista paret ut» med fröken Henny, men när hon om vinterqvällarna satt vid pianot i sin svåggers förmak och sjöng t. ex.:

*»Allt under himlens fäste, der blänka stjernor små
Den vännen, som jag älskar, den kan jag aldrig få»,*

och dervid kastade en förstulen blick — tyckte den när-synte lektorn — bort åt det håll, der han satt och hörde på, erfor han verkligen i sitt hjerta något liknande en »känslorörelse». Var det möjligt, att en så ung och vacker flicka tyckte om . . . en karl, som var aderton år äldre än hon och som hade en bar fläck midt i hufvudet och två djupa fåror i pannan, för att icke tala om småstrecken der och hvar vid mun och ögon? . .

Hade hon manne upptäckt, att pannan, trots fåror, röjde en ungdomlig själ, stadd på språng efter det oupphinneliga, hvilket, hur det än tyckes gäcka ens sträfvan, dock alltid slutar med att räcka en handen? Om så var, hvad betydde väl då skillnaden i år! . . .

Och så var Henny icke heller någon fattig flicka! .
Lektorn öfverraskade sig sjelf med att finna den

senare tanken icke fullt värdig hans bättre människa, men — å andra sidan, hur ljuft att tänka på att få inrätta ett hem något så när efter sin önskan och att i det hemmet — det kunde ju ligga i en trädgård alldeles invid staden — bekymmerfritt få egna sig åt sin lifsgerning!

»Har du aldrig tänkt på att skaffa dig ett eget hem, du också, min kära bror», frågade kamraten Hannes en qväll i förtroende.

Lektorn spratt till som om han blifvit gripen på bar gerning. »Jag är redan för gammal att tänka på sådant», svarade han.

»Jag är inte fullt säker på, att Henny tänker detsamma», invände kamraten, och då rodnade lektorn som en flicka, det syntes ju tydligt att Henny icke var honom likgiltig.

Några veckor derefter voro de förlofvade. Lektorn visste knappt, hur det tillgått, men kamraten visste det, ty det var han och hans fru, som ledt underhandlingarna mellan »de unga tu».

Ekklateringskalaset stod hos svågern, och när lektorn om qvällen kom hem från detsamma, och augustimånen, så stor han var, satt så högt han kunde komma och såg in genom Hannes fönster på mormors Daguerrotypporträtt, tyckte han, att det var som om en osynlig ande befunnit sig i rummet och hviskat i hans öra: håll dig rak, min gosse, och lef för menskligheten!

Han erinrade sig också i förbigående, hur ofta mormor, då hans mor var hindrad att göra det, suttit på hans sängkant, medan han bad sin aftonbön... Så väl han tyckte sig se henne, med de sammanknäppta händerna och det blida sjäfulla anletet! Hvad manne hon skulle tyckt om Henny?

3.

Det var femton år derefter.

Lektor Hannes bodde så innerligen vackert i eget hus utanför staden. Det företedde något midt emellan villa och säterstuga och låg i en väl skött trädgård. Lektorn var en stor blomstervän.

Han hade »för sjuklighets skull» haft tjänstledighet flera terminer. Det var i början af juni. En mängd af de vackraste växter stodo i sin fullaste fägring utanför lektorns fönster, och innanför vandrade han sjelf långsamt fram och åter i sitt stora, vackra rum.

Så gammal han såg ut! Så knotigt och infallet ansigtet var! Men pannan, den var ännu ståtlig, trots sina veck, och de blå ögonen tittade vänligt ut på sol och blommor. Kring munnen hade de senaste åren tryckt ett drag af bitterhet.

Bäst han gick, hördes en gäll fruntimmersröst från rummet innanför uppstämman en trall ur en opera.

Lektorn ryckte ofrivilligt på axlarna, lade hufvudet litet på sned och såg upp mot en glänsande sky, som i detsamma seglade öfver trädgården. Om du ville taga mig med dig ändå, jag är snart lika lätt som du, tänkte han, och så skrattade han, så högt, att det hördes i rummet intill.

Dörren mellan de begge rummen öppnades i detsamma, och en några och trettio års qvinna, med fylligt skinande ansigte och svart krusad pannlugg, stod inför den bleke, utmärglade lektorn. Synen påminde om Faraos drömmar i Josefs historia.

»Var här ingen främmande, var det du, som skratade, Hannes», frågade hon förvånad.

»Var det icke du, som sjöng?»

»Det var det der, vi sjöngo tillsammans hos öf-

verstens i går aftons, löjtnant Spink och jag. Att du aldrig kan lära dig att tycka om Offenbachs musik, Hannes!»

»Ja, säg det!»

Hon satte ena handen i sidan och sneglade mot en spegel, medan hon ordnade sin lugg med den andra. »Hur blir det nu, har du ännu hunnit besluta dig», frågade hon.

»Jag kan icke följa med i år. Jag tackar Gud, om jag slipper, och jag slipper därför att jag icke kan. Res du!»

»Res du, ja, det är lätt sagdt, men jag undrar, hvad man skulle säga här i sta'n, om jag reste ifrån dig, då du är så dålig, Hannes.»

»Jaså, du tycker verkligen, att jag är dålig! Åh, man skulle helt enkelt säga sanningen — för ombytes skull.»

»Sanningen, hvilken sanning, Hannes?»

»Att eftersom du rustat ut dig för en badresa, måste du ovillkorligen åstad att visa toiletterna.»

Hon slog knyck på nacken.

»Liksom inte jag också skulle behöfva att komma till vestkusten!»

»Vestkust eller ostkust, det gör detsamma . . . Det behöfver du visst efter nattvak och ansträngningar på alla supéer i vinter, det behöfver du visst. Det är ju därför jag säger: res du!»

»För resten tycker jag, att så länge du lefver, Hannes, kan jag väl få ha litet roligt.»

»Det tycker jag med, men skynda dig då!»

Lektorn skrattade åter.

»Alltid är du så besynnerlig, Hannes; man kan inte förstå, om du skämtar eller om du talar allvar.»

»Det är ju väl det.»

»Tycker du verkligen, att jag bör ta' rummen?»

»Visst tycker jag det, om jag ställer mig på din ståndpunkt. Vill du icke resa ensam, så kan du ju

bjuda några af dina vänner med dig. Består du dem allting fritt, så säga de nog inte nej. Sådana vänner fins det alltid godt om.»

»Det är inte rätt att tro så, Hannes.»

»Bry dig inte om min tro, Henny! Laga nu bara att . . . du får rummen.

»Det är ändå bra snällt af dig, Hannes, då du sjelf stannar hemma, att vilja jag skall komma ut litet.»

Hon gick bort till honom och ville smeka honom.

»Seså, seså, bry dig inte om pjåsk», sade han mildt, och blicken glänste, men draget kring munnen blef hårdare för ett ögonblick. »Gå nu och ställ dig i ordning», fortsatte han, »och låt mig bara behålla gamla Stina hemma, så är jag nöjd».

»Är du verkligen det, Hannes?»

»Hvarför skulle jag det icke vara, har jag inte min vackra trädgård och mina böcker?»

»Om du får ett anfall af blodhosta, snälle Hannes?»

»Så dansar du lika lätt för det, bara du inte vet om det.»

»Ja, det har du då rätt i, och det skulle bara göra mig ondt att se dig plågas, när jag ingenting kan göra för att du skall bli' bättre.»

»Stå nu inte här och prata bort tiden. Ångbåten går ju i öfvermorgon.»

Frun tycktes försjunka i tankar.

»Hör, Hannes», sade hon slutligen, »vill du lofva att skicka efter mig, om du behöfver mig hemma» . . .

»Det lofvar jag — det kan du lita på, Henny . . . Stå nu inte här och försumma dig med att vara bekymrad för mig!»

Han gick af och an i rummet.

Henny stod kvar ännu en stund. Derefter gick hon in till sig, tog på sig ytterkläderna och begaf sig ut i staden, för att bjuda någon af sina många vänner med sig på badresan. Den första hennes val föll

uppå, en gammal kokett fröken, antog med tacksamhet tillbudet.

I Lysekils badtidning skulle det komma att heta: Lektorskan N. N., med sällskapsdame.

Så väl att den människan får enkhjelp, när jag icke längre kan hjälpa henne, tänkte lektorn. Det fins ingen lefvande själ, som bryr sig om en sådan, för hennes egen skull, och ingenting duger hon till, och förnögenheten har hennes fåfänga gjort slut på...

Han såg åter upp mot en förbiilande sky, det var en sådan grann dag, och så... hostade han.

4.

Lektorskan och hennes sällskapsdame hade rest, det var hela tre veckor sedan.

Lektorn var ensam, om man icke räknade gamla Stina — men hon kände hans tycken och vanor så väl, att hon icke besvärade honom i onödan.

Stina hade tjent flera år i huset och var en gammal och förfaren människa, som bildat sig ganska bestämda åsigter om ställningar och förhållanden.

Hvad särskildt angår äktenskapet, var hon öfvertygad om, att det var stiftadt af Gud, men lika viss var hon om, att människorna hade dragit ned denna i sig sjelf visa och heliga inrättning, att få äktenskap byggas på ömsesidig kärlek och aktning makarne emellan och att de flesta icke äro annat än — »bolag på lifstid», ingångna af mer eller mindre egennyttiga bevekelsegrunder.

Bolagen kunna dock vara mer eller mindre lyckade, och att lektorns icke hörde till de lyckligaste, derom

var hon likaledes öfvertygad, fast herrskapet aldrig hvarken trätte eller grälade, utan frun fick allt hvad hon önskade sig — men det var just deri olyckan låg, tänkte Stina. Lektorn lefde alldeles för mycket för sina böcker och sina »skrifverier»; han ville bara få vara i fred, och det var därför han aldrig kommit sig för att taga tyglarne i tid, han hade låtit det gå för »lösa boliner» i femton års tid, och nu, ja, det förstod Stina mer än väl: den stackars mannen var alldeles »sönderkörd».

Men hvad skulle han *med* henne? Han, den lärde, tyste, beskedlige mannen, som gått ogift tills han var fyrtio år, hvad skulle han med en sådan »dansdocka»?

Det var synd och skam af dem, som ställt ihop det, tyckte Stina, och det var inga andra än fruns släktingar, som sjelfva ville blifva af med fröken Henny.

Han hade i minst fem års tid gått med vända rockar, för det hon skulle få briljera i dyrbara sidenklädningar.

Han nöjde sig med husmanskost hvarje dag, för det att hon minst en gång i veckan skulle få se sin »intimare vänkrets», mellan femton och tjugo personer, på en »liten supé» och dessutom vissa gånger på året kunna ställa till stora supéer och middagar.

Och så skulle hon, bevars, hvarje sommar ut till Vestkusten — för att visa sina toiletter och ha roligt.

Och mannen, den beskedlige mannen, hade »skräpat med» så länge han orkade, som han sjelf uttryckte sig. Han hade icke sluppit för mindre.

Men nu var han ensam. Ljufva tanke, han var ensam! Han slapp höra Offenbach, slapp se fruntimmer och toilettsaker, slapp höra talas om nöjen och planer till sådana, han var med andra ord af med sin fru, »qvinnan», som, det kunde han tyvärr icke neka för sig sjelf — Gud icke *gifvit* honom till en hjälp, utan som han sjelf *tagit* sig till en plåga, förledd i ett olycksaligt ögonblick af hennes ytliga behag och kanske

ännu mer af det halfva hundra tusen hon hade i hemgift.

Henny hade gift sig för att få en lefnadsställning, för att, som hustru till en aktad man, kunna göra anspråk på ett visst anseende, som hennes personliga obehjälplighet icke kunde förskaffa henne.

Hade de båda makarne, under de femton år de varit gifta, någonsin läst en bok tillsammans eller i hemmet tillbringat en enda qväll ensam, utan att de känt det tomt och tråkigt hvar på sitt håll? Hon hade längtat efter någon att prata och skratta med, och han efter något, som en så ytlig och tankefattig qvinna icke kunde gifva honom — ett godt, vederqvickande tankeutbyte, en själ, som förstod honom, låt vara, att hjertat icke kände som hans! Det var sympati, mer än kärlek, han åstundade, hans skaplyne var sådant. De båda makarne voro, fast förenade med ouplösliga band, dock himmelsvidt skilda från hvarandra, sådant, som förhållandet alltid blir, der begåfningen är olika, och der ingen kärlek finnes, som kan jemna förhållandena.

Men hvem var den mest skyldige härvidlag? Utan tvifvel lektorn: han hade aldrig försökt att bilda Henny, att höja henne till sin ståndpunkt. Han hade låtit henne vara lika okunnig och ytlig, som hon var, då han »fick» henne.

Lektorns hade egt tvenne barn, hvilka begge aflidit i späda åren. Det äldsta var en flicka. Modern gömde hennes små broderade »sockar» och hennes eleganta »bärklädning», och när någon närmare bekant var hos lektorns och man kom på tal om små barn eller såg sådana, hände det ibland, att hon gick bort och drog ut en byrålåda, tog fram det döda barnets qvarlåtenskap och sade: Gud, så söt hon var i *det här!*

Då pressade lektorn ihop sina tunna läppar och tittade bort i rymden eller började tala till hämplingarne — ty han hade en bur med hämplingar. Och nu hade han godt tillfälle att tala till dem, ty han var, som

sagdt är, ensam; men han talade icke, såvidt icke någon kom till honom — doktorn t. ex. — eller han behöfde tala till Stina.

Han njöt af sin ensamhet så som han icke njutit se'n han var ungtkarl i verlden, men likväl icke på samma vis.

Då hade han framtiden för sig, då var han frisk och lefnadsglad, för så vidt en kolerisk-melankolisk natur det kan vara. — Nå ja, han var egentligen hvarken dyster till sinnet eller trött vid lifvet nu heller, han var bara trött vid flärden, vid det innehållslösa i sitt flydda lif, och han kände med smärta, att krafterna voro i det närmaste slut och att det just var denna eländiga tomhet, detta hvardagslifvets i viss mening betydelselösa enahanda, som förtärt honom.

Nu var hans tillstånd bara en tidsfråga. Männe den skulle lösas, innan *hon* kom hem igen? Han nästan önskade det. Mången gång hade han trängt efter frid omkring sig till den grad, att han haft för afsigt att resa ensam till någon mindre badort för att . . . lägga sig och dö der.

Och dock hatade han visst icke Henny. En sådan själ som Hannes' kunde icke hata. Han hyste för henne tvertom det största medlidande — han kunde icke neka för sig sjelf, att skulden till hans olycka egentligen var hans egen! Det var i sjelfva verket mest synd om henne: hvad ville han väl begära, då hon af naturen fått så litet och då han icke å sin sida gjort något för att odla det lilla som fans!

Ibland hade han önskat, att hon skulle få dö före honom för att slippa lida nöd — men som han var fast öfvertygad om ett lif efter detta, gjorde det honom ondt, när han tänkte på att menniskor, som under hela jordlifvet haft hjernan till skräpkammare och hjertat till dockskåp, måtte få en förfärlig tillvaro, der hvarken trasor eller dockor finnas till.

5.

Det var en vacker morgon i början af Augusti. Lektorskan var ännu qvar vid badorten — eftersom der funnos flera nöjen än hemma.

Lektorn hade skickat Stina till staden efter posten. Han var ensam hemma.

En välbekant knackning på hans dörr gjorde ett afbrott i hans kammarpromenad. Han öppnade. Det var doktorn, som kom.

Sedan han gjort sig underrättad om lektorns befinnande, slog han sig som vanligt ned i soffan för en stund.

»Din fru är fortfarande borta», frågade han.

»Borta», upprepade lektorn.

»Och trifs godt, hoppas jag.»

»Jag har icke skäl att tro annat, och hvad mig sjelf angår, så trifs jag godt, jag också — gamle Hannes rätade på sig. — Jag har sådant sällskap i mina blommor och mina fåglar och i mitt arbete. Kan du tänka dig, min bror, att på de sista veckorna har jag skrivvit nästan ett par timmar hvar dag.»

»Jag kan icke säga att det gläder mig; du handlar i strid mot min ordination, komplett!»

»Åh, att få arbeta, att få arbeta i lugn och ro, att få tänka! . . . Det händer, när jag kommer riktigt in i mitt ämne, att jag alldeles glömmet bort min sjukdom.»

»Det tror jag nog. Men, ser du, min vän, naturen hämnas alltid, när menniskan går öfver förmågan. Du upptar den lilla kraft du har i förskott, och så kommer trötthet, slapphet . . . »

»Ja, det vill jag icke neka till. Jag är trött, jag känner mig dödstrött ibland, tycker jag — och då

Utan namn.

riktigt längtar jag efter . . . större krafter.» Lektorn smålog på ett sätt, som gaf doktorn tillåtelse att tyda hans yttrande, hur han sjelf för godt fann.

»Jag förstår», sade doktorn, »men jag tycker att den, som har så mycket att lefva för, som du, icke borde skriva sig ned i grafven. Du arbetar på ett verk, som är af stort vetenskapligt värde, det har jag ju hört sägas af verkliga vetenskapsmän, för hvilka du visat ett och annat kapitel af detsamma . . .»

»Ett och annat *kapitel*, ja; men fast ett och annat kapitel är lyckadt, hvem svarar mig för, att det hela blir det? Det är ännu långt ifrån afslutadt.»

»Och så har du din unga, söta fru.»

»Ja, jaha. Det blir synd om Henny, stackarn. Gift dig icke bror, gift dig icke, så framt du icke redan har gjort det, när du är fyrti år.»

»Du kan ha rätt. Jag är redan öfverårig. Oviss om, huruvida jag skulle finna ett passande sällskap genom lifvet, är det bäst att gå ensam.»

»Det göra många, fastän de gift sig» — lektorn kom i skratt, så att hans utvakade ögon runno, det ville icke mycket till, och så fick han en hostatack.

»Så så», sade doktorn och såg nästan orolig ut — ty lektorns hvita näsduk blef röd, då han förde den till munnen.

Efter en stund, sedan hostan var öfver, fortsatte lektorn:

»Vid ingåendet af giftermål, jag borde kanske hellre säga: vid ingåendet af trolofningar, taga vi allt för litet i betraktande, hvad som ändå vore vår ovilkorliga skyldighet att tänka på, nemligen att det första paret på jorden var *skapadt för hvarannan*; om hur många af de öfriga paren kan man säga det . . . Hela olyckan vid en stor del äktenskap är, att mannen får en kvinna, som han hvarken längtat efter eller drömt om, och kvinnan en man, för hvilken hon icke är ska-

pad — med andra ord: det är egoismen och lättsinnet, som vålla, att så många äktenskap ingås tanklöst. Innan ett par människor gifta sig, borde de först vara öfvertygade om, att de passa för hvarandra».

»Det är också min öfvertygelse», medgaf doktorn, »men jag ser icke, huru de skulle kunna blifva det, enär förlofnings tiden vanligen är kort och man under densamma nästan aldrig visar sig sådan man är, utan endast sådan, man borde vara.»

»Du har rätt, min bror», sade lektorn. »Och bra enformigt skulle det ju också blifva, om alla äktenskap vore sympatiska. Hvad skulle då dramaturger och romanförfattare taga sig till!» — Lektorn såg i hög grad ironisk ut, började småprata med hämplingarne och fick så åter en hostattack.

»Nej, du får icke tala så mycket», utropade doktorn strängt... »Här sitter jag och försummar mina öfriga patienter...» Han såg på sin klocka, rusade upp, kramade lektorns hand och gick.

Lektorn släppte ned persiennerna, tog ett par stora folianter och lade på bordet vid det öppna fönstret, midtför hvilket han sedan satte sig, hvilande armar och hufvud mot folianterna... Han tålde icke att sitta krokig... rak skulle han hålla sig, det hade ju redan mormor bedt honom i lifstiden.

Blomsterdoftet strömmade in ifrån trädgården — eftermiddagen var så vacker och solig — och rätt som det var, tyckte Hannes, att han satt hemma i sitt rum, det der, som vette åt solsidan. Hela familjen utom mormor var församlad under körsbärsträden; men hon stod inne hos honom och strök hans panna. Min lilla Hannes skall lefva för menskligheten — och så skall du hålla dig rak, rak, bad hon och tog i hans skuldror på det der gamla vanliga viset, ty hon ville icke veta af half-åtgärder, mormor.

Omsider återkom Stina med bref från lektorskan

— och så en liten bok. »Lägg *det der* på nattduksbordet bredvid min säng. Jag skall läsa det i qväll», sade lektorn, som af tjenarinnans ankomst väckts ur sin dröm.

Hon efterkom tillsägelsen och gick derefter in till sig. Hennes kammare låg vägg om vägg med lektorns.

Så besynnerlig »husbonden» var, men det var då icke första gången! Han hade bestämt aldrig någon riktig ro. Senaste natten hade hon hört honom tala för sig sjelf, hvilket han annars aldrig brukade — mellanväggen var mycket tunn — ja, på morgonen hade hon hört honom läsa syndabekännelsen, långsamt och högtidligt som om det skett i kyrkan. Hon hade måst läsa med, der hon låg, tyst, förstås, hon kunde icke annat, tyckte hon.

Men lektorn hade rifvit upp omslaget på den honom »till benäget påseende» från stadens bokhandlare sända boken. Det var ett litet häfte poesi. Författaren hade icke satt ut hvarken namn eller »märke».

Så besynnerligt! Det var som om hvarje blad i det lilla häftet helsat honom »hemifrån» i mer än en bemärkelse. Det var solsken och sommardoft, varma känslor och strålande ögon, som kom hans själ och hans minne i möte ur nästan hvar och en af de små dikterna — på samma gång de innehöllo något af *det der* »noli me tangere», som en gång så djupt förkrossat honom . . . Skulle det vara möjligt? Icke förr än efter så många år? Han hade aldrig hört något om henne sedan den dagen de sprungo »sista paret ut»; men för alla de gånger, han tänkt på henne! Ja, hvarje gång han läst något skönt, hvarje gång han skrivit ett kapitel, som han sjelf trott vara lyckadt, hade det känts inom honom som när hon räckte honom handen och frågade: icke sannt, vi äro lika goda vänner ändå.

Vi äro lika goda vänner ändå, upprepade han, ja, herre Gud, det äro vi visst, och så började han pro-

menera fram och tillbaka ifrigare än någonsin. Vi hafva mötts många gånger, många, många gånger, fast hon har gått sin väg och jag min. Han läste:

Sista paret ut.

*Det slagna höet doftade så skönt,
Och allt var friskt och skärt och sommargrönt.*

*Och dagen hade nära nått sitt slut,
På mejad äng sprangs »sista paret ut».*

*Men Arla lät sig icke tagas, nej!
Lik andra flickor var den flickan ej.*

*Till vindfäld furas stam hon flykten tog,
Mot sol, som sjönk, hon eldigt armar slog*

*Och räckte handen se'n och talte så
Till ynglingen, som helt försagd sågs stå:*

*Rör icke mig! Jag redan tagen är!
Jag tillhör solen, solen, solen der!*

*Jag genom verlden hennes bud vill gå,
Men goda vänner äro vi ändå.*

*Vi skola mötas i allt stort och skönt
I tankens verld, bland sommardoft och grönt*

*Och ständigt springa sista paret ut,
Och hvila ut i aftonglans till slut.*

Ja visst, sade lektorn.

Morgonen derefter låg lektorn ovanligt länge. Stina tog sig omsider dristighet och gick in. Han rörde sig

icke, han sof, och fruns bref, hvare hon underrättade honom om sin hemkomst samma dag, låg obrutet under en liten ny bok, bredvid ljustet.

Men framför lektorns mun var lakanet färgadt af en röd blodstrimma — och när doktorn kom, bjöd han icke ens till att väcka honom.

Men ute i trädgården stodo borstnejlikorna och lyste bjert, som om de färgats i blod äfven de.

Omaka par.

(Inledning.)

Det var en vacker sommarmorgon, och vacker och frisk som den var den unga ljusklädda qvinnan, som kom derborta på genstigen mellan kornfältet och ängen.

Hennes bredskyggiga hatt var klädd endast med en slöja af samma färg som blåklinten, hvilken växte bland kornet, och hennes fina kattunsklädning var icke så lång, att hon fick någon »rand» omkring den. Hon hade ett mörkkladt, liffigt ansigte, och ljuset från hennes kloka djupblå ögon var mildt och klart som morgonsolens.

Hon sjöng under sin vandring, och då och då böjde hon sig ned efter en blåklint, vid randen af stigen. Hon kände sig såsom ett gladt barn derute, i naturens fria sköte; endast morgonstunden var hennes, den öfriga tiden af dagen egnade hon åt andra.

Det var dock på något mer än lärksång och blåklint hon tänkte, der hon vandrade fram åt stigen mot herrgårdsparken. Stundom vände hon sig om och såg mot prestgården och byn, som lågo borta i dalsänkningen.

Osynliga körer af lärkor jublade högt öfver jorden på en melodi, lika gammal som deras slägte och äldre än människoslägtet, men evigt ny ändå, så länge ett människohjerta klappar, som kan lyssna till den, och det

kunde fröken Lisbets — ja, hon försökte till och med att sätta den i ord:

*Ej den minsta lilla sky ses skrida
Mellan jorden och det höga blå.
Full af perlor ligger ängen vida,
Hvad de tindra, alla blommor små!*

*Ljuft i tufvans skygd sitt bo att bygga,
Ljuft att gunga se'n på sommarqvist!
Men dernere äro vi ej trygga,
Oron hotar der båd' först och sist!*

*Derför ljufvast att mot himlens fäste
Stiga högt i friska toners brus,
Att högt öfver tårar, lund och näste,
Bada vingarna i morgonljus!*

Hon sökte en stund efter ett annat ord än »brus», det passade icke riktigt om lärksång, tyckte hon, den är *qvitter* endast, men *qvitter* rimmar icke med ljus, och ljus ville hon ha, alltså fick hon behålla brus äfven . . .

En ung man, med ståtlig hållning och intelligent uppsyn, hade under tiden kommit ut ur parken. Hans drägt var till hälften studentens, till hälften ryttarens, och han bar ett ridspö i handen. Som han fick syn på hatten med blå floret borta bland kornet, for ett vackert leende öfver hans manliga drag och han fortsatte vandringen.

Stigen krökte sig, så att fröken Lisbet icke såg honom, förrän han var helt nära. Han helsade icke, ty de hade sett hvarandra kort förut.

»Skrämde jag fröken?»

»Nej, icke så, att jag fick hjertklappning.»

Han vände om och de gingo båda mot parken.

»Hvad var det för vackert, som sjöngs nyss?»

»Åh, bara barnsligheter, det vet herr Olof allt för väl.»

»Det är icke så sagdt. Får man kanske höra det på närmare håll?»

»Det tål det icke vid... Nu bry vi oss inte om sådant der. Jag skall lägga bort det.»

»Huru skall det tillgå?»

»Jag skall läsa *de store* — det är ett mycket godt korrektiv...»

»Det tror jag, men det botar icke er.»

Han såg på henne, med en blick full af värme och öfvertygelse, och hon förstod den. »Tack, herr Olof», sade hon! »Så pass mycket har jag kanske fått, att det hjälper mig att behålla en viss spänstighet i själen lifvet igenom, och då är jag nöjd. Jag har verkligen ingen tid att egna åt muserna, så framt de icke komma öfver mig så här på morgonqvisten — när herr Olof tillbringar sin frist i ridhuset eller i fäktsalen. Hela dagen skall jag ju hålla skola och om aftnarne vara salongsmenniska.»

»Jaha... Det ena du vill, det andra du skall. Jag kommer just nu från min sista ridlektion.»

»Jag kan förstå det... Efter ni anför Ebba Brahe, så kan jag helsa från *vår*. Jag tittade in om, när jag gick förbi. Jag ville haft henne med mig ut på morgonvandring, men det lyckades icke.»

»Hur skulle det då gått med muserna?»

»Låt mig slippa höra talas om dem! De fly väl alltid, då man icke är ensam.»

Herr Olof log, skälmaktigt som alltid, tyckte fröken, och så slog han med sitt ridspö till den vackraste blåklint han såg, så att den aldrig reste sig mer. »Har fröken hört talas om någon Gustaf Adolf dervidlag», frågade han muntert.

»Seså, förderfva nu icke de vackra blommorna. Nej, jag önskar hjertligt, att hon aldrig måtte lära känna

någon sådan, ty då går det ju lättare för henne att ...
fästa sig vid en De la Gardie.»

De skrattade begge, och herr Olof började plocka
blåklint äfven han och lägga till fröken Lisbets bukett.

»Stackars flicka», fortfor hon. Hon ser visserligen
icke olycklig ut, men hon suckar dock ganska djupt
ibland, och när man är dömd till en sådan lott, som
hon, måste det ju alltid ligga ett visst tryck öfver ens
tillvaro. Hvad det är lyckligt att icke vara prestdotter!»

»Om fröken Lisbet vore Katrin-Marie, så ginge
väl pastoratet ur släkten?»

»Såvidt icke Gustaf Adolf och De la Gardie vore
samma person.»

Deras blickar möttes och öfver begges ansigten
for en purpurflamma. »Tack, nu har jag blåklint till-
räckligt», sade Lisbet.

De gingo tysta en stund. Lärkorna jublade i höj-
den, och från andra sidan kornfältet hördes hvinandet
af skördemännens liar.

»Vet ni, herr Olof», började åter fröken Lisbet,
»jag hade i natt en elak dröm, som den sköna morgo-
nen visserligen skingrat, men som jag ändå kan tala
om, efter den angick er.

»Mig?»

»Jag drömde herr Olof var i Greifswald.»

»Icke annat. Det är möjligt, att jag kommer dit
med tiden; det kan således hafva varit en profetisk dröm.»

»Gyckla nu inte bort den också! Vi fingo bref
från er.»

»Det händer troligen äfven. Hvad var det för
elakt deri?»

»Efter mogen öfverläggning', stod der, 'har jag
beslutit mig för att begrafva lik i stället för att dis-
sekera dem.'»

»Verkligen, fröken vet väl, att när man dröm-
mer om begrafning, så betyder det bröllop.»

»Det kan ju min dröm också betyda.»

»Ja, hvem vet! Lyckan kommer medan man soffer.» Herr Olof tycktes blifva helt allvarsam.

»Ni ämnar således sofva dernere i Lund under terminen. Sådana framtidsplaner synas mig annars oförenliga med herr Olofs skaplyne.»

»Min allranådigaste. Jag ämnar verkligen icke sofva mer än fyra timmar på dygnet; jag *behöfver* icke sofva mer.»

»Hvad blir ert egentliga hufvudämne?»

»Åh, jag har många hufvudämnen: astrologi, al-kemi och andra medeltidsvetenskaper.»

»Aldrig kunde jag tro ni var så långt efter er tid! Ni ställer kanske horoskop också?»

»Det är icke så alldeles utan, både mitt och andras.»

»Jag blir nästan nyfiken.»

»Fröken är född i Stenbockens tecken. Uppåt, uppåt skall det gå.»

»Det gläder mig, ty inom mig är något, som talar för detsamma, och när jag känner *det* — hon fortsatte icke meningen, men hon gaf herr Olof en nästan spefull blick från sina djupblå ögon.

»*Då*», frågade han.

»Då låter jag 'de döda begrafva sina döda'. Jag sätter mitt mål högre.»

»Lycka till!»

»Ser jag ut som om jag narrades?»

»Långt derifrån! Det är just för det, att jag är öfvertygad om att fröken *icke* narras, som jag med ledsnad känner, att vi icke äro födda under samma lyckliga stjerna.»

»Det är också ett sätt att komma undan sina förpligtelser att sträfva mot höjden . . . I hvilket himmelstecken skulle ni då vara född? Skorpionens kanske eller skyttens eller . . .? Vet ni, herr Olof, jag tror icke ett ord af hvad ni säger, hvarken om ert horoskop eller mitt, ty skalken står att läsa i hela ert ansigte.»

»Vackert afgangsbetyg, fröken ger mig, efter ett helt års daglig sammanvaro! Jag kan likväl med han-

den på almanackan intyga, att jag talar sanning. Naturligtvis måste jag lägga handen på två almanackor, efter vi äro födda på olika år.»

»Naturligtvis! Ni trodde väl aldrig jag glömde, att jag är hela tre år äldre än ni. Sådant bör ingen qvinna glömma.»

»Jag vet icke om det är något hvarken att glömma eller att minnas. För mig blir fröken i alla händelser *evigt ung*.»

Han förde ridspöt till mössan och försökte se trovärdig ut, under det han starkt betonade de sista orden. Fröken skrattade lifligt. »Jag vill minnas, att det lilla ordet evig har många olika betydelser», anmärkte hon.

»Men hvar det än förekommer i grundtexten, betyder det en mycket lång tid.»

»Det kan således icke beteckna tusen år den ena gången och tjugofyra timmar eller så den andra?»

»Omöjligt. Från eon till eon, från tidevarf till tidevarf...»

»Godt, då antager jag, att ni icke glömmar mig under närmaste termin åtminstone.»

»Fröken Lisbet!»

»Och efter jag i år och erfarenhet är så långt före er, föreslår jag, att vi anse oss komma till verlden i kräftans tecken begge två och komma öfverens om att, trots alla himmelstecken, gå framåt. . . Gif mig handen derpå! Och så hvilade vi vår blick vid stjernorna, men låta den Högste sjelf ställa horoskopet...»

De hade räckt hvarandra handen, der de stodo utanför slottet. De blickade allvarligt och trohjärtadt in i hvarandras ögon. Mången gång hade herr Olof tyckt att det låg en makt i fröken Lisbets, och det tyckte han äfven nu. Han skulle velat säga henne något derom nu, då han stod färdig att skiljas vid henne, men, nej det borde icke, det fick icke ske: han var ännu blott student...

»Tack», sade han. »Det skall icke blifva mig

svårt att sträfva framåt, ty det fins stjernor, som jag aldrig förgäter, och i deras ljus... »

Fröken Lisbet smålog, och hastigt afbrytande honom, sade hon:

»Tack för mången treffig stund, herr Olof! Det har ju alltid legat allvar under vårt skämt... Jag stannar förmodligen på mitt rum, tills herr Olof med pojkarne lemnat detta höggrefliga hus långt bakom sig. Farväl!»

Hon skyndade före honom uppför trappan, såg sig tillbaka och viftade med sin blåklintsbukett, hvarefter hon försvann — långt borta i korridoren, men icke i mörker, utan i en klar bred strimma, som föll in genom fönstret i muren, midt för hennes dörr. Herr Olof stod länge och såg på den strimman.

1.

Det var mer än fyrtio år derefter.

Uno hette han, den der mörklagde adjunkten från Upsala, som tillbringade sin sommar på herrgården. Så mörk han än var till sitt yttre, fördunklade dock ingen skugga inifrån ljuset i hans djupblå ögon, och man behöfde blott kasta en blick på hans ståtliga panna för att förstå, att han icke kunde vara något allmänt exemplar af Homo sapiens.

Han var också både filosof och skald, men det första i så öfvervägande grad, att han knapt ens för sig sjelf ville tillstå, att han var det senare. »Drömeriet», som han kallade det, ansåg han helt enkelt för en svaghetsynd, beroende på ett medfödt anlag,

som kanske till och med var arf. Åtminstone hade det funnits en skaldinna i släkten.

När Uno var ensam i skötet af en vacker natur, var han dock uteslutande känslomenniska. Han skulle kunna ligga timalt vid sin moder naturens barm, fördjupa sin blick i rymdens oändliga blå och tala till sin Fader, den gode Guden, såsom en man talar med sin vän. Huru lycksaligt barnslig kände han sig icke då! Vid sådana tillfällen kom ibland drömmet öfver honom och han gaf tankar och känslor luft i vers, dem han någon gång nedskref i sin medhafda anteckningsbok, för att öfverkorsa dem, när han kom hem och det filosofiska elementet åter blef det förherskande.

Hvad tjenade det till att försöka beskrifva hvad som var obeskrifligt, åtminstone för honom! Det kunde blott förnimmas, lefvas, men sättas på papperet? Omöjligt! En stor skald kunde han således icke bli och han ville icke bli en medelmåttig. Kunde han blott öfvervinna den svaghets synden! Att upprycka anlaget med roten, var väl icke tänkbart, den gick genom hela hjertat; men utbrotten, nog borde han i sinom tid kunna förekomma dem.

Det var hvad han hoppades.

Hans kamrater deremot voro icke af samma mening.

De påstodo, att blott man var försigtig, kunde man få se honom kyssa ängsblommorna och taga solstrålarne i famn. Säkert är, att han vid större bjudningar på herrgården brukade smyga sig sin väg vid första lägliga tillfälle och begifva sig till skogs eller till ängs, allt som det föll sig, och icke blifva synlig förrän bort på qvällen.

Han var nu stadd på sin första utflygt sedan ankomsten till herrgården. Hans afsigt var att göra sin uppvaktning hos prosten i församlingen, en gammal vördnadsvärd och lärd man, hvars bekantskap han längtade få göra och till hvilken han hade en helsning från

en af sina närmaste anhöriga, som varit bekant med honom förr i verlden.

Uno vandrade genom den sköna, friskt doftande skogen. Sådant lif der var! Hvilket jubel i de sommargröna kronorna — och hvilket arbete midt i den djupa stillheten och tystnaden! Biet, fjäriln, myran, alla sträfvade de. Ekorren skuttade från gren till gren. Igelkotten kom fram under enbusken, satte sig på en ljungtufva och gassade sig. Hvarje kulle stod klädd i skiftande penséer och ur skuggan af de mörka granarna sände Linnéan sitt ljufva doft vandraren i möte.

2.

I prestgården var det af ålder brukligt att motaga unga flickor i helpension för att uppfostra dem till dugliga människor eller med andra ord till hushållerskor, hvilket orden »duglig människa», i fråga om qvinor, utslutande betydde på den tiden.

Elin Alm betalade väl icke för sig i prestgården, hon var en fattig, föräldralös flicka — men hon fick vara der mot det, att hon dels läste högt för prosten, dels hjälpte till med hvarjehanda inomhus förefallande göromål, ett uttryck, som kan hafva en alldeles otänkbar uttänjelighet. Prostinnan Katrin-Marie, en lång benig människa, med smalt ansigte och stora, stela utstående ögon, hade uppfostrats i det medvetandet, att den som en gång fick pastoratet efter hennes fader skulle hafva henne — så hade det ju varit med både mor och mormor — och tack vare en sådan uppfostran, hade hon just icke blifvit någon känslomänniska.

Adam var först skapad och sedan Eva; mannen var icke kommen till för qvinnans skull, utan qvinnan för mannens skull; hon var icke skapad för att sysselsätta sig med sådana ting, som lågo utom det husliga lifvets område. Bästa beviset derpå var — det hade hennes egen salig far i lifstiden sjelf sagt — att då djuren i paradiset framkallades, på det att människan skulle gifva dem namn, var det blott Adam, som var närvarande. Eva nämnes icke, hvaraf följer att qvinnan icke bör egna sig åt vetenskapen. Katrin-Marie hade, äfven hon, i sin barndom tyckt om att leka, hon, som andra barn, och i sin allra tidigaste ungdom hade hon haft en smula tillstymmelse till att drömma vaken — hon, som alla andra flickor; men hennes mor förestälde henne med lefvande exempel, att tusen gånger klokare än att drömma om en »prins från månen», som aldrig kom, var att göra sig värdig den säkert utmärkte prestman, som ovilkorligen *skulle* komma . . . Icke kunde man låta det goda pastoratet gå ur släkten, så framt män hade någon tanke för de sina! . . .

Katrin-Marie hade blifvit en förträfflig människa, sådan hvardagslifvet fordrar henne, ett mönster af flit och ordning. Hon hade haft god tid att fullkomna sig under sitt trettioåra äktenskap — hennes lärde man hade aldrig stört henne. De kunde sitta timme efter timme i samma rum utan att säga ett ord åt hvarandra, han i soffan, med upplagda ben, läsande eller funderrande, hon på en rak, skinnklädd stol, rak i ryggen, som den, vid sin spånad eller sin söm. Om då och då en halfqväfd suck pressade sig ur hennes bröst och tog vägen öfver magasinshaket, så var det icke därför att hon var olycklig, nej, det kom sig blott af . . . gammal vana.

Det bibelspråk, prostinnan strängast tillämpade, både i afseende på sig sjelf och alla dem, som stodo under hennes kommando, var: »du skall föda dig i ditt anletes svett, till dess du åter varder till jord igen».

Det var därför, som hela månader kunde förflyta, utan att Elin Alm kom utom »fyrkanten», som flickorna i prestgården kallade den, emedan den bestod af fyra liksidiga byggnader, som omslöto en stenlagd gård. Husets folk, enkannerligen tjenstehjonen och »qvinfolken», hade i hvardagslag sin gång genom bakporten, som vette åt byns fägata, och när Elin någon gång var nog lycklig att få gå ut, kom någon annan väg än »fä-vägen» sällan i fråga — såvidt det icke var hennes kyrkdag — och ärende skulle hon ha. Att gå ut utan ärende på hvardagen, ett qvinfolk! Att taga sig rörelse för helsans skull! Något sådant kunde väl icke komma i fråga i prostens ordentliga hus, och det kom heller icke i fråga, såvidt man icke hade en sjukdom i faggorna, då det naturligtvis var bättre att gå bort den, än att skicka till sta'n efter läkare.

Hundrade gånger, när Elin satt i »dagliga rummet» och sydde skjortor åt prosten, önskade hon, att en sky skulle komma alldeles som i sagorna och taga bort antingen skjortorna för en timma eller prostinnan eller henne sjelf — helst det sednare, men hvilket som helst hade i alla fall varit en liten välgörande omvexling, tyckte hon.

Att vecka ut och vecka in sitta precis på samma ställe, icke se annat än stenläggningen på gården, den rödfärgade väggen midtemot hufvudbyggningen och toppen af en gran, som stack upp öfver magasinshuset, det var nästan för litet äfven för en flicka med små anspråk. Men det var sant: hon såg kyrktaket också, med spira och tupp på den. Tuppen vände sig någon gång, men han gol aldrig. Om han ändå en morgon för ombytes skull försökt gala! Då skulle sjelfva prostinnan säkerligen icke förvånat sig öfver att Elin sprungit ut genom stora porten af bara nyfikenhet, men tuppen gol icke . . .

Lyckligtvis var dock fägatan icke öfvervinnelig, och bortom den var skog, voro åkrar och ängar — allt

prestgårdens egor. I skogsbrynet låg en torpstuga och i den bodde en gumma, som om sommaren vaktade prostinnans till blekning utlagda väfvar. Elin kände sig glad, då hon någon gång fick ett ärende till henne. Nu var det en sådan glädjestund, men flickan vågade icke röja sina känslor; sådant skulle ansetts för en väluppfosttrad flicka alldeles opassande.

3.

Elin Alm kom den dagen mycket fort öfver fågatan, tog ett klef öfver stättan och befann sig så på den hvita, smala stigen mellan äng och skog. O, så friskt och ljufdigt det kändes, och så djupt hon andades, liksom i förskott för kommande tryckande dagar, tyckte hon. Herre Gud, hvad menniskor, som kunna komma ut när de vilja, ändå måtte vara lyckliga, tänkte hon, utan att därför afundas dem. Hade icke hela skogen slagit ut, sedan hon var ute sist! Ledsamt att trädet, som stod vid magasinsgafveln, icke var ett löfträd! Hon skulle då, vid fönstret, der hon satt, dag ut och dag in, ändå kunnat följa med årstidernas vaxling, men nu . . . ! Och ängen, så full af blommor den blifvit, och fågelsången, så den klingade!

Gud var ändå god, som lagade så, att hon kom ut *någon* gång! Mätte han förlåta, att hon var så missnöjd ibland! Hur många hade det icke sämre än hon! Med den tarfliga uppfostran, hon fått, kunde hon ju icke tänka på någon större frihet. . . hon *kunde* ju så litet! Nå, om hon än hade kunnat mer, nog skulle hon icke *för det* velat blott *njuta* sin tillvaro, blifva en

dagdrifverska, en tärande medlem i huset, nej, sådant var syndigt, det visste hon nog, men en timma om dagen för egen räkning eller en *half* timma . . . så härligt det skulle varit!

Men hvem i all verlden var det, som låg på rygg ibland blommorna derinne i prostens äng? Att hon icke varseblifvit karlen förut, men dertill var visst glädjen öfver friheten skulden. Ängen var fridlyst! Hade menniskan icke hört kungörelsen? Bara inte gårdsdrängen får syn på stackarn, ty då blir han pliktfäld, tänkte Elin. Han måtte sofva, eftersom han ligger med händerna under hufvudet och ansigtet rakt i vädret — om jag skulle väcka honom!

Hon stannade ett ögonblick. Skada, att hon skulle vara så närstynt, men det hade hon sytt sig till. Var det kanske en vandrande gesäll eller . . . en förrymd fästningsfånge, som slagit sig ned i härligheten derinne och låg ihjäl prostens sköna gräs? Hon såg hvarken till käpp eller rensel, men bara ett litet rödt föremål, en bok eller hvad det kunde vara, låg bredvid honom, och fullkomligt orörlig var han fortfarande. Kanske hade han haft en olycklig kärlek och tagit lifvet af sig . . . Kanske fans *hennes* porträtt i den der lilla röda boken eller hvad det nu var . . . Skulle hon klifva öfver gärdesgården för att betrakta den hemlighetsfulle okände på närmare håll eller skulle hon, såvidt han ännulefde, försöka väcka honom? Det var frågan.

I detsamma hon gjorde sig den, fann hon sig föränlåten att tvärstanna på stigen, tyst och orörlig som om hon aldrig funnits der. Han, karlen derinne, läste högt för sig sjelf; ibland gjorde han några sekunders uppehåll, liksom för att få rätt på rim, ty han talade på vers — och så besynnerligt det än lät, tyckte Elin ändå, att en *riktig* galning icke skulle uttryckt sig så pass sansadt — kanske var han . . . en vandrande trubadur?

Elin hörde tydligt följande:

*O ensamhet, du är mitt hjerta kär!
 Jag är ej ensam, när jag ensam är,
 Men midt i världens vimlande salonger,
 Der har jag känt mig ensam många gånger.
 Ej stjernor uppå frack, ej smink på kind,
 Ej fadda samtal, miner honungsljufva
 Jag älska kan! Tag mot mig, blomstertufva!
 Och lek med mina lockar, svala vind!*

Han slog ut armarna och gjorde en åtbörd, som om han omfamnat någon.

Elin tog några ohörbara steg baklänges och derefter några hörbara steg framåt. Hon ville icke det skulle se ut, som om hon lyssnat, men varna honom, ville hon.

»Förbjudna vägar», ropade hon med en liten darrning på rösten, då hon kom midtför honom.

Han satte upp hufvudet, ryckte till sig sin lilla anteckningsbok och stod nästa ögonblick derefter på sina fötter.

På andra sidan gärdesgården stod en ung kvinna, klädd i en snygg ljusröd bomullsklädning och en bredskyggig halmhatt. Uno, som trött sig vara i djupaste ensamhet, enär det fans en gärdesgård mellan honom och världen, blef lika förvånad vid hennes åsyn, som Adam, då han första gången såg Eva, men icke lika förtjust. Adam förstod nemligen genast, att kvinnan var tagen ur hans egen sida: *hon* och ingen annan! Akademiadjunkten deremot, som vrickat sig en smula vid det hastiga uppstigandet, förde handen till sin sida och kände, att refbenet var kvar — och i det lilla näpna flickansigtet under halmhatten fann han icke något, som kunde anslå en sådan natur som hans.

Med en volt, som skulle gjort heder åt den skickligaste gymnast, kom han öfver gärdesgården, och så voro de två på stigen. Elin blef nästan bestört. Han var ju en fin herre, och hvilket beundransvärdt vackert

hår, och hvilka uttrycksfulla ögon han hade. Åtskilliga studenter och pastorsadjunkter hade hon sett, men aldrig hans like.

»Ursäkta», bad hon, under det hon började gå mot torpstugan. »Jag trodde, det var . . . någon annan».

Han lyfte på hatten och smålog — han tog för afgjort, att hon visste, hvem han var.

»Skada, att förbjudna vägar skola vara så blomsterströdda», svarade han, »men väl, om man varnas, innan gräset är förstördt! . . . Jag hade annars tänkt — han såg på klockan — men det är nu för sent för i dag . . . Det var visst åt den här stigen, jag kom.»

»Den går ut till vägen.»

»Den gör så, och vägen går till Rom, den som alla andra . . . Tjenare!»

Han gjorde åter en helsning, förde handen till venstra bröstfickan för att känna efter, om anteckningsboken fans der — och så försvann han för Elin på stigen inåt skogen.

Så liten och obetydlig jag kände mig, då han såg på mig, tänkte Elin. Hvem han nu var, så behöfde han inte sett på mig med sådan öfverlägsenhet, men kanske han såg på mig, att om än alla vägar bära till Rom för *andra*, så bära de dock på sin höjd till —köping för mig . . .

Hon suckade. Förargligt, att hon ändå icke kunde glömma, hur han såg ut!

4.

Några dagar derefter tilldrog sig verkligen någon-ting i prestgården. Stora porten slogs upp på vidaste gafvel och bergsrådets landå med hela herrskapet i,

den nye informatorn inberäknad, körde in för stora trappan.

Det var således *han*, tänkte Elin, när hon i läraren från akademien igenkände den vandrande trubaduren; men när bergsrådet presenterade dem för hvarandra, vågade hon icke låtsas om, att de råkats förut. Han hade ju anträffats på förbjuden mark, och kanske hade hon, genom att antasta honom, begått något mot konvensansen stridande, något, hvartill en verkligt bildad flicka aldrig skulle kunnat göra sig skyldig.

Hon kom ihåg hans öfverlägsna sätt.

Uno å sin sida tyckte sig hos »den lilla mam-sellen», som han i sitt sinne kallade Elin, märka en viss förlägenhet, som kom honom att hålla inne med det »tack för sist», som sväfvade på hans läppar, då han helsade på henne. Det låg ju något oskönt i att påminna om ett sammanträffande, som egt rum mellan en fägata och en byväg och hvartill en öfverträdelse, låt vara ofrivillig, varit orsaken.

Ungdomen begaf sig snart ut på gården att »kasta krans», med undantag af Uno, som stannade en stund inne hos prosten.

Prosten, »herr Olof», som han sedan sin ungdom kallades, var en äldre man, men icke böjd af åren. Han hade ett vackert, fastän nästan kalt hufvud, fin profil och eldigt öga. På hans bord låg bland böcker och andra dylika föremål ett stort bref, med svarta kanter, hvars tryckta sida han vände nedåt, sedan han bedt Uno taga plats. Det hade legat der länge.

»Jag har de vänligaste hälsningar till herr prosten från min moster, L. G.», sade adjunkten — »fast de nu äro temligen gamla.»

Prosten blef mycket allvarsam, men det lyste till i hans ansigte. »Jaså, hon mindes mig således ännu», sade han med vek röst.

»Ja, mycket väl. Hon ålade mig, sista veckan

hon lefde, att om min stig någonsin gick häråt och prosten då ännu fans i lifvet, jag icke skulle glömma att helsa från henne.

»Ja, vi voro ungdomsbekanta i världen . . . hon var en präktig qvinna, en sådan, af hvilken det knappt kommer en på hundralet.»

»Hon var särdeles begåfvad och älsklig, gamla moster.»

Prosten försjönk i tankar. »Hon gifte sig aldrig», sade han långsamt.

»Nej, hon lefde helt och hållet för sin skola och . . . sina studier. Hon studerade ännu på gamla dar; det fans ingenting i naturen, som icke intresserade henne, och hvad hon aldrig kunde förstå, det var, att en tänkande menniska kan ha tråkigt; också var moster L. alltid som en solstråle, tyckte vi. Det blef mycket tomt, när hon icke mer kom och helsade på oss.»

»Jaså, att hon var nog vänlig att tänka på mig», fortsatte prosten, och så gick han bort till tobakshyllan och började stoppa sin stora sjöskumspipa, men långsamt gick det, och det vardt flera minuter alldeles tyst mellan de begge lärde.

»Dålig tobak, den här sista, jag fått», började omsider prosten. »'Hoppet' brukar annars vara bra . . . Jag har också varit informator i världen — ja, inte hos bergsrådet; det var en gammal grefflig familj, som då egde stället. Hade inte tänkt på att blifva prest den tiden; läste till läkare; 'menskan spår, och Gud rår'; blef sedermera af min patronus erbjuden pastora-tet här och . . . konserverade det, fick en förträfflig hustru . . . Eländiga stickor nu för tiden! Duga inte!» — Han tände den ena efter den andra — »Leken är i full gång derute, ser jag. Bergsrådets döttrar börja bli stora nu . . . ganska hyggliga flickor, fast man inte kan skylla dem för att de voro med när krutet fans upp, men de *vanliga* naturerna taga sig utan tvifvel bäst

genom världen; de bråka minst . . . Skall det vara en pipa?»

»Nej jag tackar! Jag röker icke.»

»Jag förstår — och respekterar, men pojkar lära sig nog den konsten ändå.»

»Men de skola åtminstone icke säga, att jag genom mitt föredöme lockat dem in på . . . den narkotiska banan.»

»Riktigt! — — Läraren skall icke vara blott lärare; han bör alltid framstå såsom ett vackert exemplar af *Homo sapiens* först och främst — om alla det gjordes, skulle det nog blifva mången »*Homo insipiens*» mindre . . . Nu äntligen, efter fem fruktlösa tändningsförsök! Jag köper inga tändstickor mer från den fabriken . . . Hm . . . På min tid, ja, d. v. s. för en femti år sedan, var der en adlig dam som lärarinna i huset . . . jag menar i grefvens familj. Det var en präktig qvinna! Hvilket förstånd! Och qvick som en eld!» Han kastade en ofrivillig blick mot brefvet, med de svarta kanterna. »Sista gången jag såg henne var en sommar dag, lik den här, med klar himmel och böljande skördar. Jag reste till Lund den dagen med pojkarna och jag ser henne ännu vinka åt mig med en blåklintsbukett, som jag samma morgon hjälpt henne att plocka . . . hon tyckte så mycket om blåklint . . . Några månader derefter blef jag erbjuden pastoratet, slog mig på teologien, reste till Greifswald och tog graden . . . När jag kom hem igen, var fröken Lisbet borta, men blåklint fans tillräckligt, det var sommar då med». Han skratade, och hans ögon fylldes af ett besynnerligt skimmer. »Man gifter sig icke med idealer — jag känner åtminstone ingen, som gjort det — man sätter dem på piedestaler och ser upp till dem, och, min unge vän, der står ännu din moster L. G., med sin blåklintsbukett och vinkar åt mig, och der har hon stått nu i femti år . . . det är också en umgängelse, och för den behöfver inte ens en gammal kristen prest skämmas, ty den

är helt och hållet platonisk — men nu gå vi ut till ungdomen. Var så god! Jag kommer strax efter.»

Uno gick. Prosten blef ensam. Han tog det stora, svartkantade brevet, tryckte det mot sin höga, vackra panna först och mot sitt hjerta se'n. »Du glömde mig således icke. Gud gifve dig en glädjefull uppståndelse, och måtte jag få råka dig i det nya lifvet», hviskade han allvarligt och högtidligt, som om det varit en embetsförrättning — och så tände han en sticka, som tog *genast*, förde sorgbrevet till lågan och lade det sedan på marmorstenen framför kaminen. Det förvandlades liksom till ett tunnt, svart, darrande siden, hvarpå namnet L. G. blef synligt längst.

Derefter gick han ut och åsåg med synbart nöje de ungas lek, i hvilken äfven Elin deltog. Hon var den gladaste bland de glada, sedan äfven adjunkten kommit med. Man visste sig icke på länge hafva sett henne så lifvad.

Prostinnan, som jemte bergsrådinnan, bergsrådet och prosten satt på gungbrädet och betraktade kranskastningen, ropade snart på Elin och hviskade något i hennes öra, hvarefter den unga flickan lemnade sällskapet och försvann uppför trapporna i magasinsbyggnaden.

Adjunkten upphörde snart också med att kasta krans, emedan han beslutat att bese kyrkogården. Bäst han gick der mellan grafvarne, fick han uppifrån uthusbyggnaden höra en klar och vacker, fastän »oskolad» flickröst, som sjöng:

*O ensamhet, jag har dig inte kär,
Ty jag är ensam, när jag ensam är.*

Det var som om han dervid erinrat sig något, men han lugnade sig med, att de der orden voro så simpla och vanliga, att de nog kunde vara hopsatta af hvem som helst. Mellertid lyfte han sin blick mot det

öppna magasinsfönstret, och det föll sig så, att Elin ansigte tittade ned just i detsamma. Den »lilla mamsellen» tycktes vara gråtögd, och hennes hufvud var beströdt med något, som för adjunktens ögon såg ut som snöflingor.

»Nu anträffas jag på fridlyst område igen och ändå på allmänningen,» sade han.

»Den som vore der!»

»Fönstret är för trångt.»

»Åh nej, jag mente inte så.»

»Hvad är det för en tillflyktsort deruppe? Den ser ju nästan ut som en arrest.»

»Det är den också, och det ledsammaste är, att man 'sättes in' nästan hvarje gång man har en smula trefligt.»

»Ett besynnerligt ställe måtte det vara, efter man får snö i håret midt om sommaren, och regnat har det visst också?» — Han skakade på hufvudet och såg mycket frågande ut, och Elin tog mod till sig och satte hela sitt duniga hufvud ut genom fönstret.

»Hvad har mamsell Alm för sig deruppe?»

»Det . . . blir allt synligt framdeles. Jag törs inte tala om det — för moster.»

»Hvem är moster?»

»Prostinnan. Flickorna, som äro inackorderade här, kalla henne moster, och därför är hon så god och tilllåter äfven mig att göra det.»

»Jag må säga. Men hvarför äro de icke insatta?»

»De betala för sig begge två, men jag är här på nåder», tillade hon saktare. »Derborta under hängasket är mina föräldrars graf.»

»Inga syskon?»

»Nej, inte så mycket som en släkting en gång.»

»Stackars liten!»

»Nu hör jag moster i trappan», upplyste Elin och drog genast in hufvudet. Uno fick i stället se något liknande ett halfplockadt fjäderfä lyftas fram för fönstret.

Stackars flicka, tänkte han, under det han gjorde ett slag bort till det anvisade grafstället och satte sig på bänken der. Hon tyckes icke vara nöjd med sin ställning, och den är tilläfsventyrs ganska ohållbar, när man skall dela sin tid mellan så många olika åligganden. Plocka höns är nu visst ingenting, som förnedrar qvinnan, tvärtom, jag tror att de allra flesta skulle vara aktning svärdare, om de bekymrade sig mer om höns och mindre om fjädrar — men ett och annat exemplar af släktet femina må ju opåtaladt låta bli att sysselsätta sig med »hvad på bordet komma skall», såvidt hon är lämplig för högre sträfvanden. Jag tror dock icke att härvidlag . . . ett litet näpet ansigte, ett par små vänliga ögon, vackert så, visserligen, men icke nog för att låta hönsen sköta sig sjelfva! Kanske som sällskap hos någon snäll gammal fru, såsom lektris? Ja, jag kan ju försöka. — Läsa rent förmodar jag, att hon kan, och mer kunna många rika damer icke sjelfva . . . Det är synd om flickstackarn!

5.

Då ett par unga personer af ungefär samma samhällsställning ofta råkas ute på landsbygden, der få tillfällen gifvas till bildadt umgänge, händer det icke sällan, att förhållandet dem emellan hos den svagare parten antager karakteren af kärlek, utan att hos den starkare hafva varit annat än en liten smula välvilja. Så hände det äfven nu.

Uno kom ganska ofta till prestgården för prostens skull, och Elin skickades icke alltid på magasinsloftet. Hon fick någongång läsa högt för prosten, äfven i den

främmandes närvaro, och när det förekom något lärdt citat, som hon icke kunde läsa rätt, såg han på henne med deltagande blick, tyckte hon själf, lutade sig öfver tidningen eller boken, hvori hon läste, och hjälpte henne. Ibland reste bergsrådets till prostgården, och derpå följde ett kontrabesök af prostens på herrgården, och då fick Elin stundom följa med. »Hon var kommen af bättre folk, därför kunde man icke utesluta henne, fast hon var en fattig flicka», sade prostinnan.

Uno visade onekligen större uppmärksamhet, eller kanske rättare vänlighet, mot Elin än mot någon annan af de yngre kvinnorna, emedan han förstod, att hon behöfde den. Han blef snart för henne den älskvärdaste och hyggligaste menniska på jorden, och sangvinsk som hon var, föll det henne knappt in att tänka, att icke hon var för honom lika mycket, som han för henne. Hon insåg visserligen, att hon i många fall var honom underlägsen; hon hade inga utomordentliga förståndsgåfvor, hennes bildning var ringa, och skönhet hade hon ju ingen.

Det medel, hvarigenom så många ung flicka här i verlden skyler så väl den andliga som den lekamliga bristen, nemligen penningen, saknade hon alldeles — men hvad det beträffade, att hon i kunskaper och bildning stod så långt under honom, så hade hon hört sägas, att snillrika och lärda kvinnor äro en fasa — till och med i *lärda* mäns ögon. Ju lärdare en man är, desto husligare bör hans hustru vara . . . Kontrasterna passa ofta bäst ihop . . . Ja, sådant hade hon både hört och läst; och så fasligt långt behöfde hon icke gå efter bevis på, att det låg en god del sanning i det . . . Var icke prosten en grundlärdd man; begrep han icke själfva Humboldts »kosmos», ur hvilken hon läste högt för honom om dagarna — o, den kosmos! — fast hon själf föga förstod, men kunde han tala ett ord i dylika lärda ämnen med *sin* fru, och voro de icke ändå lyckliga! Visserligen tycktes deras kärlek å ömse sidor vara af

det lugnaste slaget, men — kanske blef den äktenskapliga kärleken sådan med åren . . . kanske kunde en *lärđ* man och en *förståndig* qvinna icke älska på annat sätt? Under deras långa äktenskap hade de regelbundet kysst hvarandra efter hvarje mål, så framt inte någon af dem hade tandvärk eller var på annat sätt hindrad. När prostinnan någon gång reste ut på besök, och prosten stannade hemma, kysste hon honom på pannan till afsked, och när han for bort, bevisade han henne samma ömhetsbetygelse — det gjorde ett nästan högtidligt intryck på Elin hvarje gång hon såg det.

På ungefär samma sätt måste det ha gått till mellan Abraham och Sara i lifstiden, tyckte hon. Patriarken kunde icke hafva bemött sin Sara med större aktning än prosten bemötte sin Katrin-Marie, som å sin sida såg upp till honom med verklig vördnad — så nog kunde prostens kallas ett lyckligt äktenskap; och Elin undrade just, hur det skulle stått till med husets ekonomi, om prostinnan icke varit den hon var, och om då någon enda förståndig mor skulle brytt sig om att inackordera sin dotter i prestgården. Hade prosten blifvit lycklig med »moster», så borde Uno också kunna blifva lycklig med Elin, det var nu summan af hennes funderingar.

Så gick dag efter dag, vecka efter vecka. Det var förunderligt, att Uno icke förklarade sig, tyckte Elin, ty att han älskade henne, derpå tviflade hon icke: han hade ju bevisat det.

Att han var vänligare mot henne än mot någon annan, det låg ju i öppen dag, och hvad kunde han väl mena dermed, om han icke älskade henne. Han kallade henne ju ibland rätt och slätt Elin, fastän hon aldrig glömde kalla honom herr doktor. En gång hade han till och med brutit en löfkoja och räckt henne — hon hade icke sett honom bevisa sådan uppmärksamhet mot någon annan.

Stackars Elin! Hon hade ingen aning om, att

den vänlighet, han visade henne, kom sig nästan helt och hållet af hennes ensamhet och hennes ställning. Hon var en liten blomma, som behöfde solsken och vård, och eftersom han kommit i hennes väg, tog han sig en smula af henne — det var allt. Att omplantera henne i en annan jordmån, att fästa henne i knapphållet och taga henne med för att låta henne dofta och vissna vid hans hjerta, derpå hade han aldrig haft en tanke.

Han hade aldrig *älskat* någon annan qvinna än sin mor, men han drömde ibland, fastän endast flyktigt, om en annan, med glöd i själen och blix i ögat — mellan henne och Elin fans så godt som ingen jemförelse.

Snart var sommaren gången. Elin hade förgäfvets väntat på en kärleksförklaring, oaktadt tillfälle till en sådan mer än en gång erbjudit sig.

Hade icke Uno och hon en qväll, då det var bjudning på herrgården, suttit sida vid sida alldeles ensamma på en trädgårdssoffa och hört på näktergalen, och man kan väl icke tänka sig en mera passande prolog till ett helt lufs drama än hans lyrik. Likväl hade »herr doktorn» icke talat om annat än att . . . det fans löfsångare, som hade toner alldeles lika näktergalens. En annan gång hade de genom prestgårdens trädgårdsstaket betraktat en skön solnedgång tillsammans under »gripande tystnad», och när *han* äntligen bröt den, och Elins hjerta klappade så hårdt, att han bort höra det, började han tala om spektralanalys, solfläckar o. d. . .

En månskensqväll, då »prostens» ungdom följde bergsrådets ett stycke på hemvägen, blefvo herr Uno och mamsell Alm efter alla de andra — det kom sig af trötthet å Elins sida, ty i prestgården hade man haft storbak. Då hon började tala om hur gudomligt hon fann månskenet, skrattade han och sade, att ett sådant uttryck var alldeles olämpligt: månsken vore visserligen vackert och hade den förmågan att försätta jordens svärmiska sinnen i stämning, men det var ock-

så alltihop; det var allt för blekt och kallt för att kunna förbindas med tanken på det gudomliga — och det ljus, månen lemnade jorden, var just ingenting att tala om, mot det, han fick af henne.

Elin suckade och tänkte, att förhållandet mellan de två verldskropparna var ungefär likt förhållandet mellan Uno och henne. De senaste veckorna hade kommit henne att inse, att hon gaf mycket mer än hon fick — och dock, hon skulle varit nöjd, endast hon kunnat hoppas på att ständigt få vandra i det lilla månsken, hon hade — den vänskap, Uno visade henne. Men afskedets dag närmade sig med stora steg, och ännu hade han ingenting sagt.

Det var dagen före adjunktens afresa.

Elin hade varit i ett ärende hos gumman i torpet och tog en omväg öfver kyrkogården för att dröja en stund vid föräldrarnes graf. Hon satt der i dystra tankar och såg på de fallande, guldröda löfven — från lindarne innant för muren. Hängaskens voro ännu gröna.

Då hörde hon det gå i kyrkgårdssporten, och snart stod Uno vid hennes föräldrars graf, äfven han.

Han hade varit inne i prestgården på afskedsbesök och »för ro skull» tagit återvägen öfver kyrkogården, »en lycklig tillfällighet», sade han, »eftersom han med det samma fick råka — mamsell Elin».

Han satte sig bredvid henne på bänken. Hon var mycket sorgsen, det såg han och frågade henne efter orsaken.

Och nu förklarade Elin med skälvande röst, att det enda trefliga, hon haft på många år, hade hon haft sedan hon lärde känna honom, och att hennes lif, när han var rest, skulle blifva ledsammare än det någonsin varit.

»Jag må säga», sade Uno, och blef nästan en smu-

la bestört. Han tänkte på, att han förgäfves sökt skaffa henne plats som lektris.

»Ja, det blir en rysligt lång och dystert vinter för mig», fortfor Elin; »och granen mellan magasinet och kyrkan blir den enda, jag anförtro mig våra sorger och bekymmer.»

»Hm. Det var illa det...»

»Var det illa? Jag som är öfvergifven och ensam på jorden.» Elin föll i gråt.

»Öfvergifven är ingen, som icke öfverger sig sjelf. Det fins *en*, åt hvilken vi alltid kunna anförtro våra sorger och bekymmer.»

»Förlåt! Det tänkte jag icke på — men de flesta här i verlden hafva väl också... någon vän... Jag deremot...»

»Gråt icke, jag ber! Det är verkligen ledsamt, att Elin skall vara så sorgsen.» Han fattade hennes hand så, som om han fattat en systers.

»Att fästa sig vid en människa, som man kanske aldrig får återse...» hon såg upp med tårdränkta ögon — »förlåt mig», bad hon, »men jag har icke kunnat hjälpa det!»

»Vid mig? Jag ber tusen gånger... Elin är allt för god... om jag på något sätt... kan vara till tjänst...»

»O, tala icke så! Låt mig få hoppas på... några rader, några ord då och då...» Hon bad så vackert.

»Alltför gerna! Om jag derigenom kan i någon mån lifva enformigheten, så... och så får jag ju vid tillfälle ett litet bref igen, vill jag hoppas.»

»Det skall blifva mig en stor glädje, om jag vågar, men jag skrifver så dåligt...»

»Det gör detsamma! Hufvudsaken är ju att vi få höra af hvarandra... se så ja!» Han omslöt hennes ena hand med begge sina och lade den derpå sakta ned i hennes knä. »Var nu en kry flicka! Jag hoppas komma hit igen nästa sommar och... ja, vi få se framtiden an.»

Afgörande ord de sista! De hade en förunderligt lugnande inverkan på Elins upprörda sinne. Hon kom sig ej för att säga något vidare. Hon stod stum och hörde dem klinga i sin själ och blickade efter Uno, tills han försvunnit på andra sidan kyrkomuren, der långt borta på stigen, som de mötts första gången.

6.

Få veckor efter Unos afresa och innan han skrivit en rad till Elin, erhöll han från henne ett bref med öfverskrift: Älskade Uno!

Han mottog det en höstkväll, när han, fördjupad i studier, satt ensam vid sin lampa — »Älskade Uno!» Han studsade vid den öfverskriften, han visste ingen i verlden, som så brukade kalla honom, och så vände han om brefbladet, läste underskriften: »din in i döden trogna Elin», och studsade ännu mer. Hvad tänkte menniskan på! Hvad hade han sagt, som kunde berättiga henne till en sådan djerfhet?

Från kristlig synpunkt sedt, borde man visserligen kunna säga *älskade* till hvarje människa, efter som vi äro befalda att älska vår nästa, men att det icke var i den betydelsen ordet användts i Elins bref, derför borgade ju underskriften. För att kunna skriva »din in i döden» etc., måste man vara förlofvad eller — inbilla sig vara det.

Kunde verkligen den lilla mamsellens inbillning vara så liflig?

Hade hon varit en konstnärinna, en skaldinna eller någon sådan »mindre tillräknelig» person, skulle han

Utan namn.

ursäktat henne, enär sådana människor hafva den vana att uttrycka sig hyperboliskt och ofta begagna starkare uttryck än de vid närmare granskning kunna försvara. Sådana kunna, tänkte han, skriva »älskade», der en annan skrifer »bästa bror»; de kunna teckna: »din in i döden», der en annan helt lugnt skrifer: »din vän»; men nu var Elin ingen sådan *undantagsmänniska*, utan en helt vanlig, beskedlig flicka, med en smula pensionsbildning och med prostinnan till titulär-moster. Tänk, om »moster» fått se hennes vanvettiga bref!

Han förde alla tio fingrarne genom sitt yfviga hår och började derefter ransaka sitt minne. Hvad hade han då sagt den der gången, han råkade henne på kyrkogården?

Så dumt, att han tog den vägen!

Jo! »se framtiden an», *der* hade han det! Det var säkert det uttrycket, hon hakat sig fast vid. Oförsigtiga yttrande, framkalladt af flickans sinnesstämning!

Han mätte sitt kammargolf med tunga steg, gick bort till lampan, höll upp brefvet och läste återigen »älskade Uno». Han var således »unrettbar verloren».

Den lilla mamsellen hade tagit hans ord: »se framtiden an» i en helt annan mening, än han sagt dem.

Han hade helt enkelt tänkt på, att han möjligen framdeles skulle kunna skaffa henne anställning som sällskapsdam hos någon af sina bekanta; hon hade tagit för afgjort, att det var deras gemensamma framtid, han åsyftade; hon hade tagit yttrandet för ett frieri — och när *han* nu tänkte efter och vägde den betydelse, som *kunde* ligga i ett sådant uttryck, måste han tillstå, att det var illa valdt . . . det *kunde* innebära ett halft löfte och . . . en hederlig karl håller äfven ett sådant . . .

Skulle han alltså skriva »älskade Elin» till henne? Eller måtte det icke skulle vara lika hederligt att på ett vänligt sätt upplysa henne om hennes stora misstag

och uppriktigt säga, att han för henne aldrig kunde blifva mer än *en vän?*

Hans förnuft röstade för det senare, men . . . den stackars flickan hade ju »ingen i verlden»; all sin ömhet, all sin kärlek tycktes hon egna honom, derom vitnade hvarje rad i hennes bref . . . och att afkyla henne med några förnuftiga rader, att stöta bort ett hjerta, som klappade helt och hållet för honom, föll sig också svårt. Hon satte ju sin lit till honom.

Han tänkte på första gången, han såg henne, hon föreföll honom då »ganska näpen»; och andra gången, då hon tittade ned genom fönstret på hönsloftet och med ens tycktes fatta sådant förtroende till honom, att hon talade om sina familjförhållanden . . . Men hvarför, ack hvarför hade han, sista gången de råkades, låtit det förhastade ordet: »man får se framtiden an», gå öfver sina läppar!!

Han svettades vid tanken på, att »gjord gerning icke står att ändra». Han slog ut armarna och talade för sig sjelf som en fantast.

Hon är icke den mitt hjerta söker; *det* är en annan, som jag i verkligheten icke sett ännu. Djup blick, lifliga drag, själ i hvarje fiber, stråle mot stråle, flamma mot flamma, delad stjerna, som finner sin hälft. Tänk, om jag, när jag »sett tiden an» och infriat mitt »halfva löfte» till . . . den lilla mamsellen, möter den der stjernhalfvan. Han måste skratta, men det gick en rysning öfver honom.

Längre fram på qvällen skref han till sin »kära» Elin och upplyste henne på det mest finkänsliga sätt om, att han betraktade henne som en verklig väninna, och att hon å sin sida kunde vara förvissad om . . . hans osvikliga vänskap. Han kände sig nästan lugn, då han afsändt brefvet, men med omgående post fick han ett annat från sin »in i döden trogna Elin» — ett sorgbref i alla hänseenden. Prosten, som den senaste tiden sällan velat haft läst för sig och gått lik-

som i tankarne, hade helt plötsligen »bortkallats från detta jordiska» — Elin skulle lemna prestgården och »stod ensam i världen...»

7.

Det tycks vara ett mycket omaka par, professors; han, den snillrike, lärde mannen, med sin öfverlägsna personlighet, han, hvars arbeten äro kända öfver hela Europa, och hon, den lilla obetydliga qvinnan, med de mattblå ögonen, det så litet sägande ansigtet; men en ganska snäll menniska skall hon vara, Elin Alm; hon lefver nästan helt och hållet för hemmet, och just därför får mannen, den opraktiske lärde, lefva för sin vetenskap. Det påstås, att deras giftermål alls icke var något inklinationsparti å hans sida, utan att han tog henne, emedan han en gång i ungdomsobetänksamhet friat och sedan som hederlig karl icke kunde svika sitt ord, men Gud vet, hur det skulle gå med både professorn och hans hus, om icke den lilla husliga och beständigt husvarma professorskan vore.

Och så snäll han är, han också!

Medan *hon* sköter om sitt hus, kan *han* sitta vid vaggan, hela långa timmarne — han läser på samma gång.

Barnen tala latin, det första de tala, och att det icke är någon »kökslatin», det är fullkomligt säkert.

Professorn går mycket sällan bort, men så ofta han kan, går han ut i naturens fria sköte, lägger sig på rygg som förr och tittar upp i himmelen — och om än han inte säger det, så tänker han ändå:

»O, ensamhet, du är mitt hjerta kär,
Mest sällskap har jag, då jag ensam är.»

De ha ännu bara två barn, professors. När det yngsta, en liten flicka, som heter Elin, var två år gammalt, hände sig en dag, att hennes far helt oförmodadt, på någon universitetsfest eller hvad det var, fick se en qvinna, som han aldrig sett förut och likväl kände igen, så snart han såg henne. Med glöd i hjertat, stråle i blicken, med snilletts eld i sin själ, trädde hon nästan som en öfverjordisk uppenbarelse fram i hans bana. Det kändes som om ett svärd gått igenom hans själ, och något dylikt var förhållandet äfven med henne. De hade gjort en gemensam upptäckt — i samma stund deras ögon möttes första gången i en stråle, som gick från hjerta till hjerta.

Strålen kändes som ett brännande svärd äfven för henne — men svedan hade en snar öfvergång och lemnade rum för en stilla, svalkande frid, sådan endast renade och åt det eviga hängifna själar kunna känna den.

Det fins *en* kärlek, högre än den, som svalnar med lidelserna och åren. I det eviga lifvet tager mannen icke hustru och hustrun icke man. »De äro såsom Guds änglar i himmelen.» Det är derpå professorn tänker, när han sitter vid vaggan och studerar på samma gång. Ibland tänker han då också på en gammal prost, som helt å propos kom fram med en historia om en qvinna med en blåklintsbukett; men åt sin snälla Elin, sin rara hustru, säger han icke ett ord om dylika drömerier, hon skulle icke förstå dem. Att han icke kunde älska henne *så*, som hon honom, det var han före deras giftermål nog uppriktig att säga henne — men hon ansåg, att med en sådan man, som han, skulle hon blifva lycklig ändå, blott han icke brydde sig *mer* om någon annan, och Elin har icke misräknat sig.

Och hon, qvinnan, som så oförmodadt kom i professors väg?

I afseende på den högre kärleken är hon af samma tanke, som professorn, det *tror* hon, mer än hon *vet* det, ty någon förklaring har naturligtvis aldrig kom-

mit i fråga dem emellan; och som de bo många mil ifrån hvarandra, råkas de icke utom i tankarna — och om en sådan tankeumgängelse skulle vara misshaglig för Gud, så önska begge, att den måtte upphöra, och att han måtte förlåta, att deras själar en gång mötts i — en stråle.

Doktors största arvode.

I det högst belägna huset i staden bodde sedan ett par år medicine doktor Skog, stadens ende läkare. Han hyrde öfversta våningen hos ett par gamla systrar, hvilka liksom de flesta andra damer voro förtjusta i honom — kanske därför, att han icke tycktes vara förtjust i någon, men kall och afmått mot alla.

Doktor Skog var kommen långt ifrån, och det var liksom något hemlighetsfullt med honom, som om han tyst burit på en sorg, den han aldrig kunde glömma, eller något dylikt. Hans mörka ansigte, med de genomträngande och dock så milda ögonen, var vanligtvis mycket allvarsamt, men när någon gång ett leende spelade kring hans mun, påminde det om, när solen plötsligen bryter fram i ett skogssnår.

Hans innersta rum, en stor sal, såg nästan ut som ett växthus, så fullt af blommor var det — och som fönstren lågo åt solsidan, hade man ofta hos doktorn sommar midt i vintern; det hade man likväl icke nu.

Det var nyårsafton — ja, d. v. s. det var på förmiddagen samma dag.

Doktorn hade förkylt sig på ett sjukbesök åt landet, troddes det. Han brukade mycket sällan vara sjuk, ty i motsats till de flesta af sina embetsbröder lefde han »convenienter naturæ». Nu låg han mellertid till

sängs, och på sin matta i samma rum låg hans fine, »allmänt älskade» hund, Caro — frisk som ett vinter-ny, fast nedstämd till sinnet. Som trogen hund kunde han ju icke annat vara.

Doktorn hade telegraferat efter och lyckats få vikarie från annan stad, der det fans godt om läkare. Lund hette den unge mannen. Han hade just slutat »ronden» eller med andra ord: gjort tre sjukbesök i staden och satt nu vid skrifbordet i ett rum, som låg utanför den sjukes, och inkasserade sin embetsbroders årsarvoden.

En stor del af dem, som kommo med sådana, blefvo förvånade öfver att i stället för den doktor, de väntat få se, finna en lång, ljuslagd ung man, med små, raka mustascher och linhår, lika rakt som de.

De allra förnämsta skickade sina arvoden i kuverter. Visitkortet följde med och representerade afsändarne.

Det var ett fasligt springande i doktors trappor den dagen. De riktigt dröpo, ty det var töväder.

Herrar och damer kommo, gossar och flickor kommo, betjenter och pigor kommo — vi bedja icke om ursäkt för att vi låta det manliga könet gå förut, ty det är ju i enlighet med skapelsens ordning — alla kommo de med pengar. Från tvåhundra och etthundra kronor, gingo arvodena ned ända till trettio och tjugofem.

Doktor Lund inkasserade nya sedlar och gamla sedlar, rena sedlar, som aldrig varit böjda, förrän de lades i kuvert till doktorn, och smutsiga sedlar, som gått mellan både rena och smutsiga händer i årtal, tills de blifvit så illa tilltygade, att man knappt kunde se stämpeln på dem, om än man höll upp dem mot dagen.

Ju mindre valör de hade, dess orenare voro de — men att de stora sedlarne voro renast, var icke deras förtjenst; de voro af samma papper som de andra och lika tillgängliga för fläckar, som de; men de hade varit mindre med i verldsmarknaden.

De flesta arvodena voro redan mottagna, då doktor Lund fick syn på en tarfligt, men mycket snygt klädd flicka, som stod der bland de väntande. Kanske hade hon varit i rummet länge, fast han icke lagt märke till henne. Hon såg trött ut och var så blek, att han tog henne för en sjukling.

»Mottagningstimmen är längese'n slut för i dag», upplyste han, med en afvisande nickning mot henne, och räckte i detsamma ut handen efter ett bref, som lemnades af en betjent.

Flickans ansigte fick en vacker ljusröd flamma.

»Jag tackar, jag är icke sjuk», svarade hon, i det hon gick fram till doktorn. »Jag ville bara be, att det här blefve inlemnadt till doktor Skog.»

Hon hade tagit fram ett stort, oförsegladt kuvert, som hon dittills dolt under sin luggslitna kappa, och räckte honom det.

Doktor Lund upptäckte nu, att hon icke var alldeles så ung, som hon var liten och klen till och som hon förefallit honom, då hon stod i hopen. Hennes fina ansigte öfverensstämde icke med den torftiga drägten, och i hennes stora blå ögon låg något af en sagoprinsessa, tyckte han. Han kände sig nästan en smula förlägen öfver det sätt, hvarpå han nyss bemött henne.

»Såå — också ett arvode», utbrast han i mildare ton, då han tog emot kuvertet.

»Penningar hafva vi inga», sade hon och lyfte mot honom sina stora blå ögon, liksom om hon velat be om ursäkt för sin fattigdom; »men vi ville så gerna gifva det här, om vi våga . . . Syster har sjelf sytt det, och se'n hafva vi gjort den färdig.»

»Var god och vänta ett ögonblick», bad doktorn och lade hennes »honorar» åt sidan, medan han tog mot några andra — de sista. »Såå», sade han. »Nu skola vi expediera det här.»

Hon gjorde instinktmessigt en åtbörd, som om hon velat hindra honom att taga ut det, som låg i kuver-

tet; men i detsamma framtog han derur något fint, hvitt, glänsande, ett konstverk i sitt slag. — »Nej, se bara på», sade han, till hälften skämtsamt, till hälften ironiskt: »en brudnäsduk, tror jag! Det var ju riktigt *gentilt*.»

Hans alltför glada sätt och i synnerhet det sista ordet hade något, som sårade hennes känsla. Kanske var det opassande att komma med en så ringa gåfva. Hvad visste hon! Hon såg nästan frågande på den för henne obekante doktorn.

Det var en kostlig idé att gifva en brudnäsduk i läkarearvode, tyckte han — och det må ingen förtänka honom, i synnerhet som doktor Skog, hvilken skulle hafva den, icke var förlofvad, åtminstone icke hvad man visste — och dessutom var öfver fyrtioalet.

»Kanske vi icke våga», upprepade hon, liksom för sig sjelf, under det ett darrande skimmer fyllde blicken . . . »men doktor Skog var så snäll mot Syster, och hon höll så mycket af honom. Vi ha inte satt dit något namn, för vi tänkte, att vi kunde sy dit det sedan, ifall han så önskar.»

Vikarien sökte öfvervinna sin benägenhet för att se saken från den löjliga sidan, och med den »kuriösa presenten» i hand begaf han sig in till den sjuke. — »Från hvem får jag helse», frågade han, då han var i dörren.

»Från Syster — och från oss allesamman.»

»Namnet, namnet?»

»Hon hette Syster; det var hennes dopnamn. Doktor Skog kände henne så väl» — det sista sades med nästan skälfvande röst.

»Här skall du få se på ett honorar, som jag icke kan inkassera», sade doktor Lund och bredde ut den fina kammarduksnäsduken inför den sjukas ögon, ty denne var icke värre, än att han nog kunde kasta en blick på den. — »Det är ifrån en viss Syster och hela hennes familj. Deras namn får du leta upp i ditt minne,

ty jag kan icke få det ur den system, som öfverlemnad gåfvan och som ännu är kvar i mottagningsrummet.»

Det gick en skiftning öfver den sjuke doktors ansigte, alldeles som när ett blekt moln plötsligt genomglänses af en solstråle, och i hans mörka blå ögon skimrade det till, nästan som förut i flickans ljusa blå derute.

Han betraktade det vackra broderiet en stund, innan han kom sig för att säga något.

»Det fattas bara namnet», upplyste vikarien, »och det vilja de sy dit sedan.»

Doktor Skog bad om ett otryckt visitkort och en blyertspenna, och det fick han, och derefter bad han, att »systemen» skulle få komma in.

Doktor Lund släppte in henne, sedan han sjelf gått ut i yttre rummet. Han kände sig öfverflödig i det inre.

»Tack, mitt barn», sade doktor Skog och räckte flickan sin mer än vanligt varma hand, hvilken hon också skakade mer än hon bort, men dertill var tacksamheten orsaken, hennes systrars och hennes egen. »Helsa hem», fortfor han, »och säg, att denna hvita duk, med sina konstnärligt utförda blommor, är *det största arvode jag nån'sin mottagit.*»

Caro satte upp hufvudet och såg på doktorn med sina bruna, trogna ögon — som om han instämt i meningen.

Hade hon hört rätt! Han tyckte således om gåfvan. Så det glädde henne, så det skulle glädja dem derhemma! Männe det icke också glädde Syster sjelf — eller var hon kanske öfver all sådan glädje i det rika fadershus, der den minsta systemen trodde sig hafva henne?

Hennes kinder hade fått rosor, mycket skära rosor, af förtjusning; hon upprepade ungefär detsamma, hon sagt till vikarien derute — om namnet, som kunde sys dit, ifall doktorn så önskade.

»Ja, namnet, ja», sade doktor Skog, med en egen-
domlig vibration i tonfallet, och så såg han på visit-
kortet, dit han redan skrifvit ett namn. »Eftersom I
viljen öka er godhet med att ditsy äfven det, så har
jag skrifvit det här på kortet.»

Han räckte både »brudnäsduken» och kortet åt
flickan.

»Tack, det göra vi så gerna», försäkrade hon och
svepte in kortet, utan att kasta en blick på detsamma.
Sådant skulle varit ogrannlaga, det kände hon.

Och sedan doktorn ytterligare sagt henne ett hjert-
ligt tack för gåfvan, skyndade hon hem, belåten med
utgången af sin mission.

Det största arvode han någonsin mottagit, de or-
den smekte länge hennes öra.

Åsynen af den hvita duken, som doktorn icke såg
för första gången, fast det var första gången han såg
den färdig, framkallade för hans själ bilden af en flic-
ka, mycket lik den, som öfverlemnad gåfvan, men flere
år äldre, med sjäfullare ansigte och djupare ögon. Ut-
trycket i dem hade han ännu icke glömt, fast flere må-
nader försvunnit, sedan de slutit sig för evigt.

De flesta af de broderade blommorna hade växt ut
under hennes hand, medan hon satt i hans yttre mottag-
ningsrum och väntade på, att det skulle blifva hennes
tur att få företräde. Hon led af en tärande sjukdom,
hvilken hon ådragit sig genom öfveranstängning för de
sina — hon hade ingen tid att försumma, därför tog
hon alltid ett litet arbete med sig. Hemma gaf hon
lektioner i musik — det var egentligen på dem hon
förtagit sig.

Medan hon sträfvade och arbetade, blef hennes
bleka ansigte allt magrare, och allt skarpare tecknade
sig rosorna på den insjunkna kinden; men det der lade
Syster icke märke till, hon blef bättre för hvarje dag,
tyckte hon — och blefve det bara väl sommar, så skulle
hon riktigt taga sig någon tids hvila för att stärka

krafterna. — Det var vinter, när hon satt i doktors mottagningsrum och väntade och sydde. Han hade icke hjerta att döma lifvet af henne, därför lät han henne »lefva i hoppet» om förbättring, fastän han insåg, att den, enligt alla fysiologiens lagar, var omöjlig. Hennes ansigte var så lifligt, så strålande — hela hennes vareelse genomlystes af något, som är starkare än döden; det var därför hon i det längsta hoppades att få helsan igen för att kunna hjälpa de sina. . . .

Och så kom sommarn, men redan innan den kommit, blef Syster så svag, att hon icke kunde gå till doktorn vidare; så blef han ombedd att gå till henne.

Det var något i hennes väsende, som drog honom. Ljuset från hennes stora, dunkelblå ögon verkade mildt och försonande på hans själ och lät honom åtminstone för stunden glömma, att han var — bedragen på drömmen om lifvet, bedragen af *en annan kvinna*.

Systers blick hvilade på honom ännu ibland, tyckte han, och nu, när han fick hennes hvita duk, med alla de der fina blommorna, som växt ut i ljuset från hennes varma och oskuldsfulla själ, var det som om han fått hennes helsning från en bättre verld, der mannen ej tager hustru och kvinna ej gifves åt man, utan der alla *äro som änglar i himmelen*.

Några dagar derefter fick han igen sin duk, och då var namnet ditsydt, det namn, som han sjelf skrifvit på kortet.

Doktor Skog var då frisk igen; han stod vid ett fönster bland sina blommor och såg med drömande blick ut i den frostkalla rymden. Solen lyste på de höga askarna vid torget nedanför — de hade mistat sina blad längesedan och hade nu skära skrudar af rimfrost allesamman.

Det låg både vemod och hopp i doktors blick, när han sänkte den från höjden till sitt största arvode, den lilla hvita duken, och när han omsider lade ihop

den, smålog han på ett högst meningsfullt sätt, det såg ut, som om han plötsligen fått en alldeles ny tanke.

En klar solstråle föll i detsamma genom fönstret rakt på näsdukens ena hörn — den föll öfver namnet *Syster*.

2.

Den lilla staden hade på de senaste tjugo åren utvidgat sina gränser och fått många stora och eleganta hus och många små och eleganta innevånare, så att den i jembörelse med vanliga småstäder kunde kallas en ganska stor stad.

Det oaktadt egde den i sitt sköte tvenne personligheter, som voro så allmänt kända, att, hvar de visade sig ute, alla manliga hufvuden blottades, och qvinnor och barn stannade och nego i långa rader på gångbanorna.

De brukade ganska ofta gå tillsammans, de två. De voro tämligen gamla; de gingo upp emot sjuttioåret, men begge voro de ganska raska för sina år; begge hade de glasögon. Den ene af dem hade ännu kvar en krans af lockigt hår, så långt, att det föll ned på rockkragen; fordom hade det varit korpsvart, nu var det gråsprängdt.

Nästan dagligen, både i ur och skur, så framt icke embetsgöröml hindrade det, togo de båda herrarne sig en grundlig promenad långt utom staden; annars var det så, att när en af dem gick in i ett hus, så gick den andre ut och tvärtom — oaktadt de voro de bästa vänner i världen.

De voro icke ungdomsbekanta, men de hade under mer än tjugo år lefvat inom samma samhälle, och det kunde om dem med fullt skäl sägas, att de verkat ge-

mensamt, ty deras kall gingo så att säga i hvarandra, utan att derföre den ene föll den andre i embetet.

En läkare måste, lika visst som han aldrig blir en skicklig läkare, utan att vara född med blick, hafva något af verklig prest i sig, vara genomträngd af någon stråle af högre ljus än det, vetenskapen förlänat honom, om han riktigt skall kunna verka till välsignelse.

En prest, som icke har så pass läkareblick, att han, då han söker meddela läkedom för själens sår, tager hänsyn äfven till de rent kroppsliga förhållandena — är endast en fanatiker eller en legoherde.

De här ofvan presenterade herrarne voro: den ene stadens prost, och den andre stadens förste stadsläkare. — Sedan tio år, hade det funnits två stadsläkare i staden, fast man kunde säga, att det i svårare fall aldrig funnits mer än en — det var den gamle, doktor Skog.

Också skulle det icke tjent någonting till, att den mannen tagit afsked.

Han skulle ändå aldrig fått vara i fred, så snart någon nöd var på färde.

Kom ingen annan efter honom, så kom prosten sjelf. »Nu skall du gå med, antingen du vill eller ej», sade han; men det behöfdes icke talas så strängt — han *ville* alltid, der ingen annan *kunde*.

Kanske var det derför, som doktorn aldrig kunnat samla något kapital — lika litet som vördig prosten. I den delen, som i mycket annat, voro de lika.

Det var blott en sak, den s. k. societeten inom staden icke kunde riktigt förlåta dem, och det var — att de voro så förskräckligt »rara» i större sällskap. Kunde det hända, att prosten någon gång stannade kvar öfver en supé? Aldrig! Han infann sig pligtskyldigast dagen efter och tackade för det man haft godheten bjuda honom.

Hade någon sett doktorn vid ett spelbord på flere herrans år? Visst icke! Han hade ingenting mot ett parti schack hos prosten, i hyggligt sällskap — och

något annat kom icke i fråga der i huset — men han sade rent ut, om det kom på fråga, att om läkaren skall kunna lefva för sin pligt, bör han icke lefva för sina nöjen.

Det fans ett och annat gammaldags hus i staden, der det gick enkelt och flärdfritt till, der man tagit sig friheten att se sina vänner hos sig på två, högst tre rätter mat och »der man åt i vanlig borgerlig tid».

På sådana småbjudningar gick doktorn någon gång, men der sysselsatte han sig mest med — barnen; han till och med dansade med dem omkring julgranen, han berättade sagor för dem — och de sagorna handlade hvarken om förtrollade slott eller förtrollade prinsessor, utan om människor — människor. Han berättade om fåfänga och narraktiga flickor, som klämde in kroppen i snörlif och förderfvade den och som lärde sig älska blott grannlåter och ytliga nöjen, tills de omsider på äldre dagar, då verlden icke mer hade något att bjuda dem, förekommo som spöken, de der icke fingo ro hvarken natt eller dag och hvilka, liksom spöken i riktiga spökhistorier, tycktes be om — att få »ligga i kristen jord». — Ingen flicka behöfde bli ett spöke, försäkrade doktorn, det berodde helt och hållet på henne sjelf.

Och så berättade han en annan saga, om små snälla flickor, som blefvo vackrare för hvarje år de lefde — och som voro riktiga skönheter, när de kommo upp emot sextioalet, till och med förut. Det var endast dårar och elaka människor, som icke förstodo sig på den skönheten — snälla barn och riktigt förnuftigt folk deremot fäste sig vid den — och så beskref doktorn, huru det tillgick att förvärfva sig en sådan skönhet, »ty», sade han »människan födes icke med den, utan blott med *anlaget* till densamma. Alla hafva vi detta anlag i mer eller mindre grad. Ingen varelse är i det fallet lottlös, ty vi äro i viss mening alla Guds barn, därför ligger slägtdraget hos oss alla.»

Ibland hände det, att äfven »stora barn» lyddes

på doktorsnors sagor, ty han berättade mycket lifligt, och ljuset från hans milda ögon föll liksom förklarande öfver det hela.

Men bäst doktorn satt i gungstolen, var i farten med en historia och hade ett barn på hvardera knät, kanske ett på ryggen, och en hel hop ungdom på mattan för sina fötter, kunde det hända, att han fick sjukbud. Då visste de små genast, att det var tid att pallra sig ned, ty de hade hört farbror säga, att han var till — för de sjuka egentligen och att de friska mycket väl kunde lefva honom förutan.

På en veckas tid hade ingen sett doktorn utom hus. Hans praktik sköttes af andre stadsläkaren, en ung man, som skötte sina nöjen con amore och pligten, när han var tvungen till det.

Till gamle doktorsnors bostad stodo dörrarna öppna ända ner ifrån gatan. Hela uppgångstrappan var belagd med ett tjockt lager af granrisqvistar — inga steg hördes på dem.

Yttre rummet hade en lika tjock granrismatta, och det inre var klädt i bara grönt och hvitt — »levvande växter», friska grenar ur skogen och hvit damast.

Det hela var anordnad af samma flicka, som en gång en nyårsafton kom upp och gaf doktorn en hvit broderad näsduk i »arvode». Det var nyårsafton nu också — nu var hon fyrtiofem år, en ogift, aktningsvärd qvinna, som i tio års tid tjenat hos doktor Skog.

Midt i det innersta rummet stod en svart kista, utan garneringar — sådant hade doktorn förbjudit — och i den låg han sjelf, liflös och kall, men med sitt allra vackraste småleende och händerna sammanknäppta öfver bröstet.

Liktåget, med sin florbhängda staf, började redan ordnas nere på gatan, men gamla prosten, som skulle gå i första ledet, skyndade sig upp ännu en gång. Han

kom just, som man skulle hölja öfver den käre gamle vännens ansigte; han ville se det ännu en gång.

»Hvad den der duken är gul», sade han, men i det samma föll hans blick på det utomordentligt fina mönstret; han förstod, att den måtte vara ett gammalt minne.

»Den är trettio år, men doktorn har gömt den för det här ändamålet», upplyste den fyrtiofemåriga, och så sade hon ett ord om, att doktorn en gång kallat den sitt största arvode.

»Jag vet ett större», sade prosten, »som han förvärfvat sedan och som han får fördubbladt i dag: det är *de lidandes välsignelse*; det är *det största arvode någon läkare kan få*.»

Det var något, som nästan qväfde prostens röst. Den gamle mannen hade ännu den svagheten att vara känslig.

Men en otalig skara af ungdom, med gröna och hvita buketter och kransar, några stora, andra små, gick nedanför och väntade på, att kistan skulle komma.

Och snart kom den.

Och solen sken lika klart som för trettio år sedan, och askarne stodo i hvita skrudar, som då.

Och tempelklockorna klingade gällt genom rymden.

Hvem som skall gå »latinvägen».

Hela bergskedjor af moln i de vackraste blå färger gingo mellan den höstliga jorden och den melan-
koliskt glänsande månen. — Det susade dystert ur den mörka furuskogen; och stämmingsfullt kändes det att vandra utmed hans rand öfver den ödsliga heden — så tyckte åtminstone en yngling, som gick mot ett ljus, som tindrade emot honom långt borta i skogsbrynet hinsidan heden.

Ynglingen bar en knippa af skomakareläster på ryggen, men det oaktadt gick han raskt och hurtigt. Ett par gånger stannade han, lade sin börda bredvid sig på marken, satte armarne i sidan, lade hufvudet tillbaka, spände ut bröstmusklerna och andades djupt. Han hade, så skomakarlärling han var, ett mycket intelligent ansigte, ett sådant, som man icke behöfver se på mer än en gång för att förstå, att egaren måtte vara en mer än vanligt begåfvad människa; det var också hvad Petter Karlsson var. — Hela byn kände till hans läskunnighet och hans förmåga att lära sig utantill allt hvad han läste eller hörde läsas.

Men det var icke underligt, att pojken var sådan, mente man. Han var ju son till Karl Pettersson, och denne var likadan, om icke värre. Nu »låg han der», stackarn, sedan ett halft år, låg och hostade och vändade på — att slippa från sina plågor.

Petter var på väg hem för att se om sin sjuke

far. Det var ur hemmets fönster ljuset tindrade honom till mötes i qvällen. Han hade på »mästarens» befallning tagit med sig lästknippan till ett ställe i byn, dit alla skomakarne skulle på arbete dagen derpå, ty mästartaren var sockenskomakare.

Karl Pettersson, ynglingens fader, som låg i lung-sot derborta, der ljuset syntes, var en 45 års gammal man, och han kunde med skäl säga som patriarken: »när lifvet som bäst varit hafver, så har det möda och arbete varit». Hur hade han icke sträfvat alltsen barnaåren — fast icke för vinnings skull, nej, dels för utkomsten, dels emedan han var född med ett rastlöst verksamhetsbegär! — Det fins en och annan sådan natur; de kunna aldrig »göra intet». Om de någon gång synas göra det, så arbeta de äfven då, dagdrifvare och odågor äro dem en styggelse. Också hade Karl Pettersson hela sitt lif varit bitter och ofördragsam mot sådana människor, han ansåg dem »icke värda — en sur sill», hade han sagt.

Mäster var annars den titel, byns folk och åtskilligt folk utom byn gäfvö Karl Pettersson, eftersom det fans nästan ingenting, som han icke kunde. När han icke var något annat, så var han skräddare, men han var också snickare, murare, tapetsrare och om vårarne var han en ganska skicklig och mycket anlitad trädgårdsmästare, som planterade, ympade och beskar — efter böcker, »skrifna på utländskt tungomål», ty sådana hade mäster på egen hand lärt sig läsa. När han icke gjorde annat, så »studerade» han, det hade han hållit på med se'n barnaåren. Han kände Shakspeare, grundligare, än mången professor i estetiken. — Oehlen-schlägers tragedier kunde han utantill. Vi veta det, ty vi hafva med egna öron hört honom läsa dem. Men hur mycket Karl Pettersson än läste, för obekant eller halfbekant folk låtsade han aldrig derom, såvida han icke ansåg sig uppfordrad till att vederlägga någon grundfalsk uppfattning eller rätta något misstag.

Påstod t. ex. någon envis gubbe i byn, att jorden ovilkorligen stod stilla, emedan icke *han* kände eller kunde märka, att hon rörde sig, kunde det väl hända, att mäster, med det tunna ansigtet och den skarpa profilen, utan att för resten bevärdiga den enwise med en blick, drog fram med Copernicus och Galilei — och när qvinfolken, för att skydda odöpta barn för den onde, lade eldstålet i vaggan, skrattade han och sade, att om än människan blir döpt, lär den onde ta henne i alla fall, om hon inte har annat stål än det, som man *lägger till* henne.

Mäster var bland annat också tobaksplanterare. Han hade ett stort gärde eller en lycka, hvarpå han planterade tobak; det var hans mest närande handtering, och man trodde det var på den, han förtagit sig, men kanske var det också på annat. — Skulle mäster till stan — han »for» nemligen icke, han gick alltid eller rättare sprang — så ville halfva byn ha bud med honom. Kanske han försprang sig. — Det vissa var, att han blef allt tunnare, hans röst allt hesare, hans andedrägt allt kortare, och så lade han sig.

»Den karlen kunde ha blifvit något annat», sade prosten och många med honom.

»Nu gör det detsamma», sade mäster.

Petter, äldste pojken, hade fadren varit mycket sträng mot. Hvarför? Han hade aldrig visat tendens till att blifva en dålig pojke, tvärtom. »Han är så lik mig», tänkte fadren, »sådant läder skall sådan smörja ha. Det är bara till att gå på i sitt anletes svett — som jag sjelf fått göra.»

Så kom Petter i skomakarlära — mot sin vilja, men med sitt ja, det var icke värdt annat. Han ville något annat, som vi framdeles skola få se. Far hade nog velat detsamma, fast han aldrig talt om det, tänkte Petter.

Medan ynglingen står der med händerna i sidan bredvid sin lästknippa och ser upp på de granna skyar-

ne, som svepa sig omkring månen, röra sig underliga tankar i hans själ.

Det är dock icke egentligen dem, han uttalar, han bär på dem dag och natt, och fast han icke bär dem på ryggen, äro de tyngre än lästknippan, tycker han; ibland önskar han, att han kunde afkasta dem lika lätt, som han afkastar den, ibland önskar han det icke.

Ty hvad är det, som gör, att han icke gått med kamraterna på deras s. k. »nöjen», hvad är det, som gör, att han hållit modet uppe under dessa tvenne led-samma år, då han nästan aldrig fått se i bok, utom om söndagarne — jo, det är just de der tunga tankarne, han bär på, hvilka sträfva åt ett helt annat håll, än dit lästen pekar.

Vet någon af hans kamrater om det? Visst icke, sådant har Petter för sig sjelf; han talar på sin höjd med en enda derom, och det är med honom han talar nu, der han står ensam och ser mot höjden och lyss till suset från furorna.

»Skulle min trängtan så kunna bedraga mig, du gode Gud», säger han. »Skulle den vara blott ett med-födt högmödsbegär, underblåst af lögnens fader? Nej, jag kan, jag vill icke tro det! Den skulle då icke mana mig till att afhålla mig ifrån allt, som synes mig lågt och uselt, den skulle då icke tvinga mig att tåligt hålla ut, som jag gjort och gör, till dess du sjelf på ett eller annat sätt låter mig förstå, att jag, på grund af de gåfvor du förlänat mig, har rätt att välja ett annat lefnadsyrke än det, jag valt — af lydnad för min fader.»

Medan Petter Karlsson tänker så, försatt i stämning, der han vandrar i qvällen och tystnaden, kasta vi en blick in i hans barndomshem borta i skogsbrynet, der det lyser.

Mäster har alldeles upphört att hosta den senaste dagen, men fasligt matt och trött är han — han

försöker att halfsitta i sängen, men sjunker ned oupphörligt. Hustrun och barnen, utom Petter, äro omkring honom.

Far har begärt böcker — han har fått den ena boken efter den andra, han har många, som han lånt af prosten, »konstiga» allesamman. Hvar och en, som hustrun lemnat honom, har han tagit emot, med utrohet: nej, inte den, inte den, något annat! och så har han kastat dem, med all den lilla kraft, som stått honom till buds, rakt i väggen midtemot sängen — der ligga de ännu i en hög, resebeskrifningar, historieböcker, skaldeverk — han har behållit en enda, den trycker han hårdt mot bröstet, det liksom lindrar, tycker han, det är nya testamentet.

Och så sjunker han ned igen, och det lönar icke mödan att stödja honom med dynor längre.

Han ser upp, stort, frågande — det rycker i ansigtsmusklerna, dragen förvridas, men blott för ett ögonblick, derefter blir ansigtet stilla och han sjelf också. Öfver dragen faller en blidhet, som sällan fans der i lifvet. Han har slutat sin strid. Hans kunskapstörstande själ har »fått flyttning».

Steg höras utanför. Det är Petter, som kommer. Lästknippan har han redan aflemnat på det ställe, dit han tänker sig dagen derpå, med de andra. Han vet ännu icke om, att han får »be sig lof» den dagen och den närmast följande för att hjelpa mor.

Hon går emot honom, då han kommer in i stugan. Hon gråter. — »Far har slutat sina dagar», säger hon med halfväfd röst.

Petter kommer sig icke för att gråta genast; han går bort till sängen och ställer sig att betrakta fadrens ansigte. Så lugnt det är! Aldrig har han sett det *så fridfullt*. Han hoppas att far har det godt nu . . .

Petter fick stanna hemma öfver sin fars begrafning, men dagen derpå inträdde han åter i arbete hos

mästaren — han skulle stanna till våren, som öfverenskommet var.

Det var en vacker dag på försommaren samma år. Petter hade gått ett ärende in till staden.

Det föll sig så, att det just den dagen var examen i stadens högre elementarskola. Hela skoltorget vimlade af folk, som gick upp för att höra på — det stod hvar och en fritt, det visste Petter.

Han tänkte, att bland massan, som strömmade dit upp, väl måtte finnas någon lika okunnig som han, och så gick han med, i minnet genomgående några deklinationer i latinska grammatikan, hvilken han för ett par år sedan börjat läsa på egen hand. Det var på »latinets deruppe» han ville höra. Fast han ingenting förstod af detsamma, skulle det vara något i sjelfva klangen, som tilltalade honom, trodde han.

När Petter kom upp i skolan, var dock examen redan öfver. Skolans inspektor, en hög herre, som gjort sitt land heder och införlifvat sitt namn med dess odlingshistoria, hade redan börjat sitt avslutningstal. — Bland annat sade han:

»Fosterlandsvännen kan icke annat än beklaga, att en skef uppfattning af människans värde drager så många starka armar från det egentliga kroppsarbetet och så många medelmåttigt utrustade själar in på ett verksamhetsfält, som, om det skall med framgång odlas, borde vara förbehållet endast åt de mer än vanligt begåfvade. Icke som skulle jag vilja neka någon människa att förvärfva sig kunskaper eller att, som man säger, i upplysning följa med sin tid — men detta är *ett*, och det låter sig göra äfven af en kroppsarbetare, (med de hjälpmedel, som i vår tid finnas att tillgå) — *ett annat* är gå läsvägen, som man brukar säga, att kasta spade, hammare, läst m. m., hvarvid man från barndomen blifvit vand, och tvärtemot både begåfning och sundt förnuft — ty de två hålla alltid ihop —

knoga sig igenom skolan för att framdeles få njuta den tvetydiga äran af att räknas till embetsmannaklassen. Mången finnes helt visst i denna klass, som mer än en gång ångrat, att han icke blef, hvad naturen ännade honom till, en bra handverkare eller en duglig jordbrukare — ja, som ångrat, att han bytt en fågel i handen mot tio i skogen. *Hvem* bör alltså gå den lärda vägen — »latinvägen» kunna vi ju kalla den — eller den klassiska, om man vill hellre? Ja, det är frågan — och jag har tänkt mig den besvarad sålunda:

»Känner du, gosse eller yngling, der du går vid dina landtmannagöromål eller är sysselsatt med ett handverk, en sådan törst efter vetande, att den liksom bränner din själ; förenar du med detta kunskapsbegär en mer än vanlig begåfning, en ihärdig vilja och en uppriktig önskan att få gå den högstes ärenden i världen — med ett ord: drifves du af *anden* in på den lärda banan — välan, välj den då, men gif dig icke utan dessa kännemärken in på densamma, ty det *kan* hända, att du byter en fågel i handen mot tio i skogen och du kan komma att öka antalet af proletärerna.»

Efter detta tal pröfvade Petter sig sjelf, och pröfningen utföll så, att han beslöt — byta lästen mot boken.

Det var honom som om han haft ett arf att svara för och att ockra med; hans faders, under ett helt lif undertryckta kunskapsbegär upptog han såsom en förligtelse till ofafätlig sträfvan.

Under de första terminerna af sin skoltid fick han af kamraterna heta än »sylen», än »becktråden», men — deri låg ingenting förnedrande, utom för dem, som så kallade honom; också tillhörde de flesta af dessa det slaget af »studerande», som vår Herre icke skapat för boken.

Petter Karlsson är sedan några år professor vid en af våra högskolor — en högt begåfvad och framstående man af stor lärdom. Äfven hans yttre har något anslående, som gör, att små själar och låga sinnen känna ett visst tryck i hans närvaro — »en mäktigt begavet Aands Nærhed er farefuld, men Gud er uendeligt farligere att komme nær», säger Kierkegaard.

Men i en låda innanför sin chiffonierklaff gömmer professorn ännu — becktråd och syl.

»När man varit i skomakarelära så länge som jag, bör man väl, om så behöfves, kunna laga sina egna skodon åtminstone» — tänker han.

»Fähund».

»Ja, du är min vän, min *vän*», utbrast fru Livia Lugner, född Storm, i det hon kom ut från verandan, böjde sig ned och smekte en stor, vacker och mycket »fin» hund, som tycktes sätta värde på hennes vänlighet och som bar det fula namnet »Fähund», något, som han likväl icke var.

»Kom nu, så gå vi», fortsatte hon till hunden, och så bar det af in åt parken, som låg nedanför den på en höjd belägna sommarbostaden. Livia gick fort, och Fähund hoppade af förtjusning öfver att få följa med. Det var, som om de förstätt hvarandra.

Fru Livia Lugner var mellan fyrtifem och femtio år. Hon hade en smärt och ungdomligt lättroilig kropp, ett nästan sydländskt ansigte, med liffiga drag och stora mörka ögon. Sjelf kunde hon icke fatta, att hon närmade sig den ålder, då qvinnan börjar anses för gammal. Sjöng hon icke ännu, när hon kom ut i friden och tystnaden — alldeles som hon brukat göra, när hon var ung i verlden! Hon skulle haft lust att sjunga så, att både himmel och jord gifvit eko, tyckte hon . . . Kan den, som så tycker, kallas gammal?

Nu sjöng hon:

»Ej ljufvare mitt hjerta vet,
När trött mitt sinne är
Vid hvardagslifvets tråkighet
Och stundens små besvär,

*Än vara ensam i naturens salar,
Der sjelfva tystnaden min själ hugsvalar.»*

Vow vow skälde Fåhund, som om han instämt i meningen.

»Du är snäll, så *snäll* en hund med din natur kan vara», sade Livia, tog honom om nosen och tittade honom in i hans stora, trogna ögon. . . »Ja, du, goda vänner äro vi, men slicka mig får du icke; det fins något här i verlden, som heter »decorum». Begriper du latin, Fåhund? . . . Seså, nu skall du väl skrämna upp de vackra törnskatorna, som häcka i snåren här! Tout beau, Fåhund!»

»Vow vow vow.»

»Håll dig nu beskedligt här!»

Hon sjöng igen:

*»Der liten fågel då och då
I täta kronor slår,
Och ängens blommor höra på,
Så långt som öga når,
Och mossig häll i löfvens dalbring breder
Sin purpur ut, att jag må slå mig neder.»*

Fåhund satte af efter en liten gulärta, som i sin menlöshet kom trippande fram åt gången. Livia måste springa efter för att rädda henne, och hunden fick sig en välförtjent tillrättavisning. . . Derefter fortsatte de vandringen, Livia sjungande, hunden sprittande, när han märkte rörelser i buskar och snår, ty fågelhund var han, så Fåhund han kallades.

Fru Lugner var så godt som ensam hemma. Hennes man, rektor vid elementarläroverket i den närbelägna staden, hade för helsans skull rest till Karlsbad. Det tar på krafterna att åtta månader om året öfvervaka sjuhundra pojkers icke blott undervisning, utan äfven moraliska uppförande — och rektor Lugner var ganska medtagen, då han for; men Livia hade haft

goda underrättelser från honom. Så gerna hon skulle velat vara med, vara hos honom, men det tillät icke herrskapet Lugners ekonomi! . . . Rektorn hade varit alltför hjälpsam mot sina kolleger . . . Livia hade därför stannat hemma på det sommarställe, rektorns alla år brukade hyra, och der hade hon, sin man ovetande, tagit ett par inackorderingar, för att tjena in så mycket, som hans Karlsbadsresa kostade . . .

Inackorderingarna, »ett par äldre bildade damer», hade det skrivits till Livia, anlände samma dag, rektorn for. De hade varit hos henne tre veckor redan.

Den ena af dem, en gammal rik fröken, hade gjort till sin specialitet — åtminstone för sommaren — att fånga flugor, och den andra, en enkefru, som lefde på sina räntor, brukade hvarje dag, när solen brände som hetast, göra en promenad utåt landsvägen och med spetsen af sin en-tous-cas vända hvarje tordyfvel, som var oförmögen att hjälpa sig sjelf. Hon ömmade äfven för larver; kröp någon sådan på landsvägsstigen, petade hon honom beskedligt ned i diket, så att han icke skulle bli trampad eller öfverkörd; men mötte hon ett människobarn, som bad henne om en slant, hade hon aldrig någon på sig.

Det var ifrån dessa begge damer Livia »stulit sig ut» — hon ansåg sig annars skyldig att hålla dem sällskap. De höllo just på att sofva middag, hvar och en på sitt rum; fröken med sin flughåf vid sidan, enkefrun med sin stora gröna en-tous-cas uppslagen . . . Livia kunde räkna på att få vara fri en hel timme, att få vandra omkring i den lummiga, svala parken, i sällskap med Fåhund.

Så hund han var, kunde hans matmor icke neka för sig sjelf, att hon trifes bättre tillsammans med honom, än med inackorderingarna. Hellre än att hålla dem sällskap, skulle hon velat vara sköterska på ett sjukhus eller på ett militärhospital. I en sådan verksamhet ligger en ljuf ersättning i blotta medvetandet om

att utöfva den, men att förstöra *sin* tid med att hjälpa onyttiga människor att döda deras, det är en sysselsättning, som icke kan tillfredsställa en tänkande människa.

Det var kanske därför, som Livia tyckte, att hennes lif, allt sedan de der två damerna kommo i huset, liknade en långsam hungersdöd. Den hungrande drömmen om de rätter, han älskar mest. Livia drömde vaken om de människor, med hvilka hon sympatiserade — och så mycket hon än älskade ensligheten i naturens svala och friska sköte, längtade hon dock efter en solig blick från någon varm själ; hon höll på att alldeles förstelna, tyckte hon. Det var dock icke egentligen sällskap, hon kände sig behöfva, utan fastmer bevis på, att hennes få vänner derinne i staden icke glömt henne i hennes ensamhet.

»Nå, om så skulle vara, är ju deras vänskap ingenting att förlora», hviskade sanningens röst inom henne. »En vänskap, som afstånd och skilsmessa döda, är ingen vänskap alls.» Hon smålog och sjöng åter:

*»Der vill jag upp mitt hjertas dörr
På vida gafveln slå
Och låta himlen, liksom förr,
Se in i hvarje vrå,
Och känna, att, trots sorgerna och åren,
Jag slägt med ljuset är och barn af våren.»*

»Så lycklig jag ändå är, fast jag var så dum och tog mig de här inackorderingarna», tänkte Livia. »Gå nu icke rakt framför fötterna på mig, Fåhund! . . . Det är dock i själfva verket synd om de stackars människorna och om alla deras gelikar.»

Vow vow — Fåhund instämde.

«Rikedom utan själsodling, utan medfödt behof af sådan, är en olycka. Jag kan roa mig sjelf. Det kan ingen af dem.»

Hon kunde knappt låta bli att skratta, när hon gick der för sig sjelf och tänkte på de begge sommar-

gästernas egenheter; men plötsligen slog henne den tanken, att man måste hafva blifvit bedragen på mycket i lifvet, innan man besluter sig för att egna sin kärlek endast åt tordyflar och larver och att man måste hafva sett mången fjäril med skimrande vingar fladdra sig förbi, innan man gör flugfängeriet till hufvudsak . . .

Hon försonade sig med tanken på inackorderingarna, klappade hunden, hennes trogne, om än något ystre följeslagare och — längtade efter att få sänka sin blick i något menniskoöga.

Hade hon icke minst ett hundra bekantskaper i staden!

Nittio af dem voro vanliga salongsmenniskor, sådana, som gå tolf på dussinet, från hvilken sida man än betraktar dem — dem längtade hon icke efter. *Tio* trodde hon sig kunna räkna till intelligenspartiet. *Fem* af de tio ansåg hon för sina närmare bekanta, och *två* af de fem höll hon för verkliga vänner.

Förunderligt, att ännu ingen hvarken af de tio eller af de fem, icke ens någon af de två, varit ute hos henne! De brukade ju annars komma alla påstötningar förutan!

»Här skall jag hvila mig en stund», sade hon, då hon kom till en mossbänk längst inne i parken. »Stilla der vid roten af den mörka granen, Fåhund! . . . Tror du, de alldeles glömt oss? Tror du, de icke bry sig om att helsa på mig, så lång sommaren är? Du håller väl ändå af mig en smula för min egen skull, du, Fåhund, min vän? Skada blott, att man icke är i stånd att föra en ordentlig konversation med dig!»

Fåhund lade sig ned med hufvudet mellan framtassarne och såg deltagande på Livia.

Så ljufvigt det var i parken! Solstrålar lekte tittut mellan de djupa skuggorna. Guldsvifvor, gökmat och ranunkler lyste mellan trädstammarne rundt omkring. I björkar och aspar, så väl som i den som-

marblå höjden, jublade sångfåglarne, och skimrande sländor sköto som pilar öfver den lilla dammen. Fru Lugner hade en hel verld af lif och lust omkring sig; hon ville icke byta den mot den elegantaste salong, det hade hon nyss skrivit till sin man, och deri låg ingen öfverdrift. Det förargade henne, att hon ännu icke lyckats döda behovet af *menniskors* vänskap.

Hon tänkte på ett par vackra ljusbruna qvinnoögon i ett fint, rundlagdt ansigte, oskuldfullt och klokt på en gång, och på ett par andra ögon, som än tycktes vara agatfärgade, än mörka blå — Livia visste icke riktigt, hvad färg de egentligen hade, ty egaren hade alltid haft binoklerna på, när hon råkat honom; men genom dem hade hon en och annan gång mötts af strålar från en sympatisk själ, trodde hon, och fattat tillgifvenhet för den . . . »Tyst, körde det icke på landsvägen?»

»Nej, det var blott en vind, som drog genom snåren!»

»*Two* af hundra, nej, icke ens så många», suckade Livia i sitt sinne, och så tog hon upp sin klocka och såg på den. Ännu hade hon en god quart qvar af frihetstiden. Hon lutade sin tinning mot en alm, som stod invid mossbänken.

»Man borde aldrig i någon människa se mer än — *sin nästa*, som man *skall* älska, antingen man vill eller ej . . . Jag behöfver läsa Kierkegaard ännu en gång, det inser jag . . . icke ens *en* af hundra, icke ens *en*, hör du, Fåhund!»

Det ryckte i öronen på Fåhund, men han låg fortfarande med hufvudet på marken — i sin allra ödmjukaste ställning.

Livia satte sin lilla fot lätt på hans vackra hufvud. »Bäst är, att jag lägger mig i stoftet, ödmjukt, som du», sade hon, »och ser med deltagande ögon på den del af menskligheten, som förgäfves väntar på två af hundra eller på en» — men i detsamma sjöng hon igen, ty visan var längre:

»Hur ljust få gråta högt den tår,
 Som känslan dömt till fall,
 Der ingen dödlig missförstår
 Mitt hjertas öfversvall,
 Der sången icke når ett menskoöra,
 Der endast jord och haf och himmel höra!

Ej svarar dyster gran i skog,
 Ej fura på min sång;
 Men begge lyssna, det är nog,
 Och när jag går en gång,
 Jag har ej rymdens hänskratt att besvara,
 Ty svarar rymden, är det eko bara . . . »

Livia såg åter på klockan. »Kom nu, Fåhund, min vän», sade hon — och de begge vännerna började återvandringen mot hemmet.

Snart tyckte hon sig från verandan der uppe höra inackorderingarna i tvist om flugorna; den ena ville fånga dem i håfven, den andra släppa dem med lifvet.

»Jag skall försöka hålla af de der människorna», tänkte hon och anförde i sitt minne Kierkegaards ord, ungefär så lydande: »på nästan behöfver du aldrig taga fel; den första människa, du möter, när du går ut om din dörr, är din nästa» . . . »Ja», fortfor hon, »hvem vet, om icke jag en dag blir som de! Hitåt, Fåhund! Är du icke nu efter törnskatorna igen! Har du icke redan skrämt upp hela kullen! Hvilket väsen du för! . . . Hvad vi hafva svårt för att öfvervinna oss sjelfva, både du och jag! Men vi göra ganska aktningvärda ansträngningar . . . Kom, får jag klappa dig!»

Men — körde det icke? Jo, den gången var det icke vinden. Långt borta på landsvägen syntes en vagn. — Nå, han skulle nog köra förbi uppkörsvägen, han, som alla andra; men nej, just der svängde han! Det kom således främmande till sommarnöjet. Förmodligen några af de *nittio*, som känt stadens luft för qvaf

och slagit sig ihop om skjuts för att komma ut i det gröna», förmodade Livia.

Vagnen höll vid trappan, innan Livia hunnit uppför slutningen. »Nej, är det en verklighet? Vackert, Fåhund! Icke skälla nu!» Der stod icke någon af de nittio, men *en* af de två, en medelålders herre, med binokler.

»Mycket välkommen! Jag höll just på att mista min tro på sympati, vänskap och sådant der, som numera icke förekommer ens i romanerna.»

»Hvad ni är elak! Jag är just hitkommen för att gräla på er.»

»Ja, det ser jag redan på första ögonkastet.»

»Har ni icke sjelf sagt, att det är ovärdigt en kristen att vara pessimist — och så är ni...»

»Kom nu, så fortsätta vi grälet der inne!»

De gingo in. Inackorderingarna syntes icke till. Kanske voro de blott en dröm? Nej, midt på förmaksgolfvet låg en stor en-tous-cas, synbarligen tappad, och framför en dörr, som i detsamma stängdes efter två försvinnande damer, ramlade en flughåf.

»Har ni främmande här?»

»Nej, bara min nästa..., som jag *skall* älska; nu har nästan tagit sig en middagslur och jag en uppfriskande promenad, i sällskap med Fåhund.»

Livias gäst måtte haft sina egna tankar om hennes människokärlek, ty han log ett ironiskt leende och lyfte mot henne en knuten hand — på vederbörligt afstånd.

Men Fåhund viftade med svansen, ty han förstod, att det var ej illa ment, han kunde skilja på folk, Fåhund.»

En outgrundlig natur.

Det var en konstig häst, patronens, den brune. Bruning kallades han. Någon vanlig arbetshäst var han icke, det syntes på hans sätt att föra sig; någon norrbagge var han icke heller: han tredskades icke. Icke var han heller något så kalladt race-djur: han saknade den smidighet i rörelser, som utmärker sådana.

Bruning sprang hvarken uppefter väggarne eller reste sig på bakbenen, såsom oinkörda bond-ök vanligen pläga göra, då man bjuder till att »civilisera» dem. Hans konstighet bestod egentligen icke i snedsprång, utan fastmer i hans passion för att taga raka vägen öfver — hvad som helst. Denna passion hade mer än en gång hållit på att kosta honom sjelf lifvet, för att icke tala om andra kreatur.

Dessutom hade han den egenheten att älska musik, i synnerhet instrumentalmusik. Nåddes hans öron af klangen från ett jägarhorn, der han gick för harfven på trädan, strax lade han dem bakut — ett tecken till förtjusning — lyfte hufvudet högt öfver det ök, hvarmed han var sammankopplad, skakade på manen och gnäggade. Det var alldeles som om tonerna väckt något inom honom slumrande minne från bättre dagar, i hvilket drängen, som körde honom, och arbetsdjuret, som gick vid hans sida, icke hade någon del. Den ene

drängen efter den andre hade på patronens befallning försökt piska galenskaperna ur honom, men förgäfves.

Stryk är visserligen i hårdnackade fall ett radikalmedel, men då endast för yngre naturer. Deremot finnes det ett mildare medel, som i tusen andra fall visat sig hafva en underbar verkan på både yngre och äldre — men detta medel kände patronen icke till.

Det skulle stå bättre till med både människor och djur, om de förra mer begagnade sig af det medlet. »Kreaturens suckan» skulle då icke vara så djup, som den nu är.

Har någon blifvit en bättre människa, sedan han fått »40 par»? . . . Vi betvifla det. Kanske skulle han icke hafva blifvit en dålig, om han fått aga i rätten tid, men det vissa är, att vi sett grånade förbrytare »gråta som barn», då man bevisat dem en smula kärlek och låtit dem förstå, att de voro människor, äfven de.

Men det var nu hufvudsakligen om Bruning, vi skulle tala.

Sälja honom kunde icke patronen, så framt han ville vara en redbar man, och det ville han. Ingen skulle velat köpa en häst med sådana fel som Brunings, och det hade ju varit ohederligt att sälja honom, utan att tala om dem. Patronen hade också ett visst intresse för det stackars kreaturet, som, trots sina stora fel, hade åtskilliga goda egenskaper, och hvars egenheter omgäfvos af en viss hemlighetsfullhet, både i afseende på härkomst och forna lefnadsförhållanden; detta senare betydde dock mindre för en sådan man som patronen: egenskaperna var det, hvarvid han fäste sig.

Bruning var mycket stark. När han gick för harfven, drog han icke blott den så godt som ensam, utan han drog Pälle med, som skulle hjälpt honom att dragga den.

Det stora tröskverkshjulet drog ingen stadigare och jemnare än just Bruning, bara han väl fått skyggglapparne för ögonen, så att han icke märkte, att han gick

»ideligen rundt omkring» . . . Sådant lär kunna ge yrsel åt starkare hjernor, än hans.

Tog något vid en eller annan af spannhästarne — herrskapet åkte nemligen i högtidliga fall efter spann —, så kunde Bruning gå i stället för hvem som helst af dem. De voro nu visserligen fullblodingar allihop, men såg man blott icke på benen, var Bruning dem förvillande lik, och när åtta par ben sättas i rörelse på samma gång, icke är det sagdt, att någon lägger särskildt märke till de två paren.

Väl kunde anmärkas, att han bar hufvudet något för högt, men den högburenheten öfverensstämde fullkomligt med hans natur i öfrigt och var icke något tilltag — såsom till exempel då någon vänjer sig att sätta näsan i vädret, troende sig derigenom skaffa sig en öfverlägsenhet, som man annars icke skulle tillerkänna honom.

Bruning hade ett par stora, vi skulle nästan vilja säga tänkande, ögon, och mången här i världen har ansetts för en skönhet — kanske till och med för ett snille — utan att gifva ifrån sig ett enda ögonkast så själfullt, så djupt melankoliskt, som hans.

Antagligen hade han varit mycket vild i sin föltid — vi få ju icke säga barndom. — Möjligen gick det en åder af vildhet genom släkten, och i så fall var ju Bruning mindre tillräknelig — men detta är endast gissningar. Man kände, som sagdt är, icke hans härkomst; han var köpt på en vanlig hästmarknad af ett hästhandlarfölje. Möjligen hade det stulit honom.

Patronen hade en son, Karl hette han och hade lika vackert och klokt hufvud i sin väg, som Bruning i sin. Gossen hade mer än en gång lagt märke till, att hästen betedde sig nästan som om han haft en smula förstånd. När till exempel Pålle — hans sidokamrat — fick det infallet att bitas, bets aldrig Bruning igen, utan vände sig ifrån honom på samma sätt, som en verkligt öfverlägsen människa gör, då det ilska små-

sinnet hugger efter henne. Karl hade också sett, att Bruning, i synnerhet då han var ensam, med nästan drömmande blick såg bort emot skogen på andra sidan sjön, liksom om han dragits dit af något gammalt minne.

»Han måste vara kommen derifrån, pappa», sade gossen och visade — mot det oändliga.

»Åh, du pratar», svarade patronen.

»Men hvarför tittar han då så ofta ditåt?»

»Hvad betyder det hvart en galning tittar!»

»Något minne från det hållet måste han bestämdt ha ändå. Pappa kunde allt låta honom få en bättre kamrat, än den der gamle utkörde Pålle.»

»Nej, finge han en, som något toge på, kunde han snart göra den lika galen, som han är sjelf. Vill han nu ge sig i väg, får han draga Pålle med, det är ändå ett slags hämsko. För resten är det nu länge se'n han sprang. Stryk skall nog skapa om honom med tiden...»

Patronen var en sträng realist. Hvad minnen angick, så respekterade han dem icke så särdeles, hvarken hos dragare eller pådrifvare, af den orsak, att allt hvad känslolif hette låg utom gränsen för hans egen erfarenhet.

En vacker vårdag befann sig patronen ute på en lerig trädesåker, der hans folk höll på att sprida ut gödsel.

Fastän han var en mycket utåtvänd man, var han icke alldeles utan fantasi, ty det är ingen människa; denna gudagåfva rör sig blott på olika områden, och deri ligger skilnaden mellan den poetiska och den opoetiska människan.

Der patronen nu satt på dikesrenen, med händerna — och hela kroppen för resten — hvilande mot sin bastanta käpp, drömde han, icke om slott i molnen, — hvem har väl någon nytta af sådana! — utan om allt, hvad trädesåkeren i en framtid skulle kunna frambringa. Han såg rofvor och potatis, hvete och blandsäd och åt-

skilligt annat liksom genom ett trollslag skjuta upp på tegarne rundt omkring, och i sammanhang med äringen framstodo skinande mjölkkor och slagtfeta nöt för hans »inre syn». Ett skimmer af belåtenhet och lekamligt välbefinnande lade sig öfver hans trinda anlete. I det samma kom Karl springande. Snart stod han hos fadern.

»Pappa, tant vill ut och åka», sade han. »Mamma säger, att det icke går an med bara två, det skulle tant icke tycka om, och den ene spannhästen haltar ju.»

»Hon borde vara nöjd, om hon finge åka enspannare», mumlade patronen . . . »Hvarken vagn eller häst, ha ha ha, men pretentioner, det ha de . . .»

»De få kanske taga Bruning, som går der borta för harfven? Det blir bara en liten lusttur, så han kommer snart igen . . .»

»De få väl ta honom då på en timme. Inkrusterade högfärdskäringar . . . Hm!»

Och med det beskedet — lyckligtvis icke med anmärkningen — skyndade Karl tillbaka, men patronen blef kvar och ondgjordes så smått. Börshögmod kunde han »för lif och död» icke tåla, deremot såg han genom fingrarne med »börshögfärd», ty . . . den fans hos honom sjelf.

Den ifrågavarande tanten var en gammal förnäm dame, som, enligt hvad hon sjelf påstod inför sina aflägsnare släktingar, hade föredragit att lefva ogift, emedan ingen af hennes friare varit så högättad, att hon kunnat utbyta sitt namn mot hans, utan att glömma den aktning, hon var skyldig sina fäders minne . . . Vare dermed hur som helst, det vissa är, att patronen ofta nog på sitt finaste vis lät henne förstå, att han för sin del icke uppskattade anorna till ett halft öre, der de icke uppbyros af annat, än det långa slägtregistret . . . Fröken kom regelmessigt på besök en gång om året och stannade då vanligen några veckor, hvar efter hon begaf sig till någon annan »aflägsen släkting»,

och så undan för undan, så långt året var. Patronen var inom sig fast öfvertygad, att »kusin» skulle hafva gifvit sin hand åt hvilken betitlad man som helst, äfven om han intet vapen egt i petschaftet — endast någon sådan lagt tu strå i kors för att få den . . .

Han hade knappast öfvervunnit den lilla förtreten och återfallit i sina drömmier, då han fick höra ett underligt susande i närheten, blandadt med skrik och rop. Det kom närmare, det var inpå honom, innan han hann vända sig om åt det håll, hvarifrån det kom. »Lufftrycket» blef så starkt, att patronen ett tu tre låg på alla fyra nere i det lyckligtvis alldeles torra diket, och när han kommit så pass till sig igen, att han kunde lyfta sitt förvånade ansigte öfver dikeskanten, hvad får han se, om icke Bruning med halfva kareten och en af spannhästarne; de två hade han tappat förut; men borta på ett nyss utkommet, afvältadt gödsellass låg »kusin» i all sin ärfda glans i den andra karethalfvan.

Patronen skakade stoftet af sig och skyndade bort att lyckönska henne . . . Hon hade fallit så mjukt; af hennes lediga rörelser kunde han förstå, att hon var fullkomligt oskadad. Han sökte att lugnande inverka på hennes nerver, och med ett försök till verklig gentlemanna-artighet bjöd han henne armen för att ledsaga henne hem.

Det säger sig sjelft, att hon blifvit djupt uppskakad.

Men det märkvärdigaste af alltsammans var, att Bruning, på Karls förbön, slapp stryk den gången, hvilket han förut aldrig gjort . . . »Det var väl att ingen skada skedde hvarken till lif eller lem», menade patronen, och så smålog han på ett så betänkligt vis, att hans fru var riktigt glad öfver, att tanten icke såg det . . .

Men svår blef Bruning att återfinna, ty han hade omsider afkastat alla band och begifvit sig inåt skogen.

Då föll Karl på den idéen att springa hem efter

ett jagthorn, som fans der. Med detta begaf han sig utåt ängarne, mot skogen till. Der gick hans syster, den guldlockiga Thyra, och sökte efter violer.

»Nu har han sprungit igen» — upplyste Karl, och så berättade han om tantens öde. »Kom nu och följ med, så skola vi söka rätt på Bruning», bad han.

Ja, det gjorde hon gerna. Bort till skogskanten gingo de, der började gossen blåsa i hornet; det var den gamla Björneborgsmarschen han blåste, ty den kunde han, och gällt ljödo tonerna öfver fältet.

Det dröjde icke länge, förr än Bruning kom fram ur skogen, stannade och lyddes, lade öronen bakut och gnäggade. Fradgan stod honom kring nosen; det syntes, att han varit ute för busen — sin egen onda natur — men då barnen vänligt tilltalade honom, fick hans uppsyn liksom en känsla af förödmjukelse.

»Se hur hans skäms, stackare», sade gossen. »Kom nu, Bruning, kom nu!»

»Det var för väl att tant icke gjorde sig illa!»

»Men det var nästan lika märkvärdigt, att Bruning slipper stryk.»

»Slipper han?»

»Ja, han slipper, och det fastän han kört itu landån . . ., men vagnhäst får han inte bli mer, sad' pappa. — Hör du det, Bruning? Kom nu, kom nu!»

Hästen böjde hufvudet till tecken, att han var nöjd med domen. Han skulle nu vara arbetshäst — intet annat än bara arbetshäst för hela sin tid.

Och han kom och lät stryka till rätta både pannlugg och man, hvilka begge kommit i olag, och derefter satte sig både Karl och Thyra, upp på hans rygg, hvilket han lät dem göra utan ringaste motstånd — och så bar det af öfver ängarne, förbi trädan — icke öfver henne — och frampå gården, alltjemt under hornmusik.

Men på verandan satt den nådiga tanten och öste öfver sig ur en stor luktvatensflaska.

»Han borde skjutas, det gemena djuret», sade hon.

»Skjuten skall han nog bli . . . , när han inte duger till att göra skäl för födan längre», upplyste patronen.

Efter ofvanbeskrifna händelse förflöt en lång tid, under hvilken Bruning uppförde sig så stillsamt och hyggligt, att lite hvar så godt som förgat hans forna förvillelser och glömde, att han icke hade »medborgerligt förtroende».

Nästan hvarje dag blef han smekt af patronens barn, och om sommaren, bäst han gick och betade på backarne utanför skogen, fick han höra Björneborgsmarschen. Sådant gjorde nog, hvad det kunde.

Men så kom gossen bort, långt från hemmet, och någon tid derefter äfven flickan, och ingen fans, som mera talade ett vänligt ord till Bruning, utom då hon kom hem ibland. Han fortfor dock att uppföra sig väl, kanske af tacksamhet för den vänlighet, barnen bevisat honom. Han drog för två, om det gällde, bar fortfarande hufvudet högt, äfven om han gick för ett göd-sellass, och kastade då och då en längtansfull blick mot skogen, som blånade vid synranden.

Så gingo åren — och Bruning vardt med dem styfbent af arbete och blind på ena ögat, men han såg så mycket skarpare med det andra.

Blindheten var dessutom på sätt och vis en ren besparing för patronen: nu behöfde Bruning icke mer än en skygglapp, då han gick för tröskverkshjulet.

Då han var gammal vorden, hade patronens son växt upp till en rask och hurtig yngling. Han var soldat och hade gått i utländsk krigstjänst, der han redan tjenat upp sig till major.

Han hade på flere år icke varit hemma, men vän-tades nu på ett sommarbesök — dock icke ensam. Äfven hans trolofvade skulle komma. Hon hade förut icke gästtat hans fädernehem, emedan hennes föräldrars gods låg många mil derifrån.

Det var en sommardag, och härlig var den. Så långt ögat nådde, låg ängen klädd i blommor af alla färger — icke den dyrbaraste turkiska matta kunde i skönhet jämföras med den. Skogen doftade och fåglarne sjöngo. Hela naturen låg som en ram kring hjer-tan, som älska hvarandra — och så kommo de vän-tade, och bland dem var äfven Thyra, Karls syster, som var gift och bodde i grannskapet af hemmet.

Mottagandet var högtidligt öfver all beskrifning. Äreportar, blomsterguirlander och högtidsklädt folk hvart man såg; men inne i stallet stod gamle Bruning. Hög-tiden till ära, hade han fått ren halm under sig. Han visste icke, huru det kom sig, att han var ledig så långt på dagen, men så länge skulle dock icke ledig-heten vara.

Solen föll vackert in genom gluggen öfver hans spilta. Det var så fridsamt omkring honom, att han blef nästan liksom litet »konstig till humöret». Han slöt ögonen till hälften och sjönk ned på halmen.

Han tyckte sig försatt tillbaka till den tid, då ännu intet piskrapp rispat hans länd och ingen förban-nelse uttalats öfver honom. Han var en yster fåle och »sprang för lina» kring en stor gräsrundel, med sköna rosenträd i midten. Nära rundeln var ett slott, om-gifvet af löfsalar och blomsterhäckar, men omkring dessa var en sjö, der hvita svanor summo på det spegelklara vattnet. Bakom slottet låg stallet, der han var född och fostrad och der han åt ur en marmorkrubba. Ut-för den breda slottstrappan kom en skara barn och ungdom, med friska, frimodiga ansigten och solsken i blicken. Man lockade Bruning till sig, man tog fast honom — men det gjorde ingenting: man ville honom intet ondt. Så väl han såg henne, med det gulbruna håret, den blonda hyn och de milda, blå ögonen! Så mjuka hennes händer voro! Hon klängde sig ofta upp på hans rygg, och i vildaste fart bar det då af, så långt vägen räckte, men den tog slut vid sjökanten, der

svanorna räckte lång hals och höjde vingarne till anfall. — Der vände också Bruning, sprang tillbaka, galopperade ett par hvarf kring rundeln, och så var ridten slut för den gången, och fålen trakterades med hvitt bröd ur den fina, mjuka handen. — Allt detta drömde Bruning — men bäst han var försjunken i sina drömmier, inkom kördrängen.

»Upp med dig nu, ditt gamla kräk», ropade han, och liksom om det icke varit tillräckligt för att få Bruning på fötter, gaf han honom med det samma en spark, som förflyttade honom icke blott ur det förflutna och midt in i det närvarande, utan äfven flere alnar i spiltan.

Patronens familj, de kära gästerna inberäknade, hade begifvit sig ut på verandan för att intaga kaffet i det fria.

Silfverkannen gjorde som bäst sin rund, då allas uppmärksamhet togs i anspråk af en öfver fält och åkrar rusande häst, med en harf efter sig; man såg honom omsider rusa mot en gärdesgård, hvarefter han föll ned och blef liggande utan att röra sig ur fläcken.

»Har man sett på den gamle utkörde kraken», ropade patronen och skrattade, så att magen hoppade. »Han orkar knappt dra längre, och ändå skenar han . . . Nu skall han då ovilkorligen skjutas!»

»Är det han, är det gamle Bruning», inföll Karl — det vill säga den unge majoren, och så berättade han i korthet om Brunings tycke för musikförr i verlden och om den lilla »affären» med tanten. Fästmön skrattade hjertligt, men majoren gick in efter det gamla jägarhornet, för att försöka, om tonerna hade sin gamla verkan.

Öfver ängen gick han, och fästmön och Thyra följde. — De kommo dit, der Bruning låg. Blodet forsade ur hans bog, i hvilken en tinne af jernharfven trängt in. Karl blåste en fanfar. Det blödande dju-

ret gjorde ett försök att lyfta på hufvudet; nej, det gick inte.

Då böjde sig den främmande unga damen ned och strök honom sakta öfver manen. »Stackars arma djur», sade hon, »stackars arma djur!»

Det var som om det legat en besvärjelse i de vänliga orden. Så mjuk den handen kändes, så bekant den stämman ljud! Det var något af gulbrunt hår och blå ögon deri. Bruning lyfte på ögonlocken; det var som om han fått sin dröm igen, men då var det också slut med verkligheten.

Patronen slapp att betala skjutningen. Att han tog huden säger sig sjelft, men det gjorde nu Bruning detsamma; han hade nästan i all sin lifstid känt den en smula för trång.

Lilla Kerstin.

De hade egt sju barn, brukspatronens. De sex voro fullvuxna; de hade allesamman fått en bildad uppfostran, men det oakadt hade de icke gjort föräldrarne någon glädje, somliga af dem, utan tvärt om bekymmer och sorger.

Men det är nu icke de fullvuxna barnens historia, vi skola tala om, utan bara lilla Kerstins, fast den är så kort, att den knappt är någon historia alls; men den hade ändå en smula betydelse, därför må den i några enkla ord förtäljas.

Hon hade stora blå, vemodsfulla ögon, det lilla barnet, och ljust, lockigt, silkeslent hår. Hon hade fört ett tynande lif allt ifrån födelsen; ingen kunde förstå orsaken: de sex syskonen voro ju friska.

Systrarna tyckte, att Kerstin liknade en téros, kring hvilken man sätter en pappersremsa för att sammanhålla bladen.

När modern såg på Kerstins vemodsfulla ögon, suckade hon, men så inom sig, att hvarken man eller barn märkte det, och tänkte på, hur ofta hon legat vaken om nätterna det året innan lilla Kerstin kom till — och huru hon då stundom önskat, att . . . *ingen* skulle komma. Hon hade så tillräckligt af de sex, tyckte hon.

Men så hon älskade det lilla barnet!

Det var som med moderns hjerta varit i något slags hemligt förstånd med de stora blå ögonen.

Mot slutet låg Kerstin för det mesta — hon höll ögonen slutna, men sof sällan om dagarne. En sommandag — det var just när den första persikan var mogen på spaliern utanför — föll på en gång en hel flod af solstrålar in i rummet och öfver sängen, der lillan låg. Då slog hon upp de der stora, underbara ögonen, såg mot modern och hviskade: »mor, sol vacker, sol vacker», och så slöt hon dem igen; och i rummet fans ingen lefvande själ mer, än modern och hon.

»Ja, solen är vacker, mitt lilla barn», svarade modern, böjde sig ned emot henne och fattade hennes lilla magra hand... så kall den var! En liten suck hördes, lätt som vestans i persikobladen utanför, och — Kerstins historia var slut.

Då förstod modern till en viss grad, hvarför den lilla kommit i verlden.

Ofta ännu, när solstrålar i en bred flod stupa genom rummet och Kerstins mor är ensam inne, tycker hon, att de helsa henne från barnet.

»Mor, sol vacker», hviskar det då i hennes minne, och hon tänker:

»Lyckliga barn! Du tog ingenting annat med dig från jorden än minnet af *ljus* och *kärlek*. Du visste ingenting, hvarken om sorg eller död, förr än du var öfver båda. Lyckliga lilla Kerstin, mitt barn!»

Flod mot hafvet.

Solen gick ned i skogen på andra sidan den stora elfven, som, vild och strid, med otaliga skumbe-krönta hvirflar rusade sin väg — mot hafvet.

Hvad skummet glänste vackert mot aftonrodnaden! Det skiftade i alla regnbågens färger.

Småningom förgick dock härligheten der borta i vester. Omsider låg blott en djupröd strimma kvar öfver skogsbrynet. Elfvens hvirflar blefvo allt mörkare. Skummet syntes icke längre — endast bruset af den väldiga vattenmassan hördes genom qvällen, men i höjden blickade fram en tindrande stjerna.

En trädgård gick ända ned till elfven. Böljorna slogo in emellan staketspjelorna, när vinden kom »från det hållet». I trädgården låg ett litet hvitt hus, ett »sommarnöje» — men nu var sommaren nästan slut. Det var en riktig höstkväll, med mörk himmel, högar af vissnade blad och med denna egendomliga stämning i naturen, som bättre låter sig kännas än beskrivas.

På trädgårdsgången lekte bland de fälda bladen en liten pilt, med drömmande blick, vacker panna och lockigt hår af den färgen, som blir allt mörkare med åren, tills det omsider — ljusnar igen. Han tyckte så mycket om att höra löfven prassla, därför sprang han fram och tillbaka under lönnarne och asparne, som stodo utmed gången, — han visste icke hvarför han

tyckte det. — Han älskade också att betrakta elfven, han kunde länge stå försjunken i åskådandet af, hur solen bröt sig mot skummet på hvirflarne eller hur stjernan lyste i höjden, sedan de icke syntes längre, lyste klart och stadigt, under det elfven brusade mot hafvet, mot hafvet!

»Karl», ropades i detsamma från dörren till det hvita huset.

Karl vände sig åt det håll, hvarifrån ljudet kom, såg ännu en gång mot elfven, och lät löfven prassla kring sina fötter det värsta han förmådde, i det han efterkom kallelsen.

Snart satt han inne i kammaren hos sin mamma — pappa hade göromål i den närbelägna staden om dagarne och kom först litet senare. — Ibland satt Karl i mammas knä, ibland satte hon honom på det lilla bordet vid fönstret, som vette åt elfven, och då lade hon stundom sitt hufvud i hans knä. Karl hade inga syskon.

»Der sitter stjernan så klar, så klar, och tittar ned i elfven», sade han. »Ser hon hvirflarne, fastän det är mörkt, mamma?»

»Ja, hon ser dem. Du tycker mycket om elfven, du, Karl?»

»Den har så många hvirflar, och de skimra som regnbågar allihop, när solen lyser på dem. När kommer den till hafvet, mamma, när? Har den mycket långt dit?»

»Åh ja. Den är utsatt för mycket, innan den kommer dit.»

Modern suckade och kysste hans panna.

»Tala om det, mamma!

»Det blir för långt.»

»Åh nej, mamma!»

»Först rusar den i väg, skummande, yrande, vild, som du ju ser hvar dag, när du är nere i trädgården; så lägga de band på den.»

Utan namn.

»Lägga de band på den?»

»Ja, qvarn- och sågverksegare lägga band på den och tvinga den att taga tjänst; de tycka, att den är till i världen för deras skull, och så måste den mala mjöl och såga bräder.»

»Men se'n mamma, är den då vid hafvet?»

»Långt derifrån! Se'n drifves den in, mellan törnbuskar och snår i en trakt, och mellan hvassa, skrofliga klippor i en annan. Den piskas till skum, så stor den är, mellan de skarpa kanterna, och när den omsider stupar ut för branten, har den icke en enda hvirfvel kvar — den är alldeles förkrossad, barå stoft. Du skulle se, hur det glittrar, när solen lyser på det; det är annat, än när strålarne bryta sig mot skummet på hvirflarne.»

»Kan jag inte få se det, mamma?»

»Jo, det kan nog hända, att du kommer dit framdeles.»

»Med mamma?»

»Ja, det är väl inte så säkert.»

»Men är det slut med den då, när solen lyser på stoftet? Har den då nått hafvet, mamma?»

»Nej, sedan samlar den sig, då, när den blifvit alldeles splittrad, eller hvad jag skall kalla det, samlar den alla sina krafter; den liksom hämtar sig igen från alla håll och kanter och så fortsätter den . . .»

»Mot hafvet, mamma?»

»Ja, det var ju tydligt. Den kan väl inte gjuta ut sig i en liten bäck eller i en å heller, men den kan taga dem med sig, det kan den — så fortsätter den, och ju närmare den kommer hafvet, dess mera *samlad* och *djup* och *lugn* blir den, så att det till slut nästan inte syns, när den faller ut, så stilla går det.»

»Och så har den nått hafvet — men jag vill se det, mamma!»

»Det får du nog, när du blir större, min gosse. Knäpp nu du ihop dina händer och läs din aftonbön . . . så ja, Gud signe min gosse!

Och åren gingo, och elfven brusade vild, strid, obändig, ett långt stycke väg. Hvirflarne voro otaliga, mörka, skumbekrönta; strålarne bröto sig i alla regnbågens färger mot skummet — stjernan i höjden blickade ned i djupet, fast det var mörkt.

»Sommarnöjet» var stängdt för alltid, och Karl långt borta från föräldrahemmet.

Han tyckte stundom, att han liknade elfven, i hvars hvirflar han så ofta stirrat ned med undran och förtjusning. Det var något oroligt, stormande, fridlöst inom honom, något, som älskade höststämning och fälda löf, han visste icke hvarför; men hvad solen ändå bröt sig mot detta *inre* i de färgrikaste skiftningar! Och hur mörkt det än var, föreföll det honom oftast ändå, som om en klar stjerna blickat ned i djupet, åtminstone så ofta han i minnet lade hufvudet mot sin moders bröst och i tankarne genomläste sin barndoms aftonbön.

Åren gingo. Elfven brusade — han nådde de stora hjulen, qvarn- och vattenverken, menskligheten lade band på honom och tog hans krafter i anspråk, hvirflarne brötos, krossades, solen lekte icke i skummet, ty de stora qvarnverken lågo i skuggan — och ännu var det långt till hafvet.

Karl hade blifvit man i staten. Han hade väl icke glömt hvarken elfven eller stjernan eller sin mor, och icke alldeles sin barndoms aftonbön heller, åtminstone icke till ordalydelsen — men han ihågkom den dock mera sällan än tillförne; dels var den för barnslig för en man vid hans år, tyckte han; dels var han så trött, att han somnade aftonbön förutan.

Åter gingo några år.

Elfven brusade. Han pressades in i mörka snår, han silade sig igenom törnbuskar, han drefs in mellan hvassa klippor, der han splittrades till droppar så stor han var, och omsider var han vid branten, nedför hvil-

ken han skulle, innan han kunde nå hafvet. Han hade gått så tyst både genom snåren och mellan klipporna, det ljud nästan blott, som när det sakta susar i skogen; men *nu*, när han var färdig att kasta sig, med hela sin *samlade* kraft, liksom i vild förtviflan, utför branten, växte hans suckan till ett dån, som gaf eko i skogen.

Var det icke till hafvet han skulle? Hade han egentligen behöft gå den vägen? Kunde han icke brutit sig en annan? Ja, nu var det för sent att göra sig dylika frågor; men just der uppe på höjden, från branten, hvarifrån han ovilkorligen skulle ned, kunde han öfverskåda hela sin tillryggalagda bana, tyckte han, och då tyckte han också, att det skulle varit lättare att nå hafvet, om han icke tagit så många omvägar; men nu, ja nu stupade han likt en väg af glänsande stoft ned i djupet, för att icke dela sig mer. Deruppe på höjden hade han dock sett en skynt af hafvet — den synen kunde han icke glömma.

Många år hade gått. Elfven gick sin tysta, lugna gång mot hafvet.

Karl hade åldrats. Det svarta håret började ljusna igen, och en och annan gång, när världen lemnade honom i fred och han fick vara ensam, liksom försjönk han i sina barndomsminnen, kanske till följd af sitt lynnes likhet med elfven, som gick förbi hans barndomshem.

En qväll satt han ensam vid sin lampa, med armarne hvilande på bordet och hufvudet på dem, som han ofta brukade sitta, när han var ensam.

Det var en höstqväll, tyckte han, och sjelf var han barn och »hemma».

Han sprang i trädgården vid elfvens strand och lekte bland de fälda bladen. Aftonrodnaden slocknade öfver skogen hinsidan sjön, qvällen sänkte sig, hvirlarne och skummet syntes icke längre. Modern kom ut och ropade in honom.

På det lilla bordet vid kammarfönstret fick han sitta och luta hufvudet emot henne. Bordet var så lågt, att när han satt der, kunde han lägga sitt hufvud mot hennes hjerta. Det gjorde han också nu.

Stjernan tindrade så klar öfver elfven der ute — hon såg ned i hvirflarne, så mörkt det var.

Men Karl var så trött, att han aldrig känt sig tröttare, tyckte han — och han hade en dunkel förnimmelse af, att han lekt alldeles för länge bland de fälda bladen. Han tyckte så mycket om prasslet, han visste icke hvarför, men han ville också så gerna höra om igen den der sagan om flodens lopp mot hafvet.

»Berätta, mamma, berätta», bad han.

»Icke nu, mitt stackars, trötta barn», svarade modern. »*Jaså, du kom ändå till slut . . . Jag har länge väntat på dig!*»

Karl mindes icke, att han varit borta, han kände blott, att han var trött.

»Jo, hvad du har varit borta», sade modern, men ser du, *stjernan tindrar lika klart nu, som när du var liten. Knäpp nu snällt ihop dina händer och läs din aftonbön!*»

»Den har jag glömt, mamma», svarade Karl, i det han greps af en känsla liknande ånger, och i samma ögonblick kom han ihåg, att han varit borta länge, mycket länge, men barn var han ändå, tyckte han.

»Men jag har icke glömt den jag», sade modern, »*ty jag har alltid varit hemma. Läs nu efter . . . så . . . så . . . Gud signe min gosse!*»

Nu hade floden nått hafvet.

En sommarsaga.

Solstrålarne föllo in mellan blommor i ett stort, ljustrum. Vid ett af fönstren satt en medelålders kvinna, klädd i en enkel, men fin, ljusgul morgondrägt. På hennes ansigte hade tiden, i förening med lifvets pröfningar, satt sin prägel, men i blick och drag låg något af det lif och den ungdom, som ingen tid kan öfvervinna, dertill är det alltför mycket slägt med Honom, som förlänat det. Framför henne på bordet låg en pappersbundt, omslagen med ett högrödt band; hon förde handen till knuten, i akt och mening att lösa den, men då hon i detsamma hörde steg i rummet innanför, hejdade hon sig, synbarligen inväntande den, hon hörde komma.

Snart stod han hos henne. Det var en högväxt man vid femtiotalet. Hans skägg var grått, och hjessan nästan kal, men det vackra, allvarligt milda ansigtsuttrycket, de fina dragen och den värdiga hållningen gjorde, att han föreföll minst tio år yngre.

»Nå, hur går det med vår promenad», frågade han.

»Min blir visst instäld».

»Verkligen? Hvad är det der för papper?»

Han satte sig midt emot henne.

»Jag gick här och lade i ordning i mitt skrifbord, och så kom jag att draga fram dem. Jag har till största delen glömt, hvad de innehålla, ty jag har icke sett

i dem på många år. En stor del af mitt lifs historia, med sina fröjder och sorger, ligger emellan den röda knuten och den dag, i dag är.»

»Så. Då är det kanske bäst, att du låter den blifva olöst». Han steg upp. »Jaså, det vill säga: jag får gå ensam.»

»Vänta! Du skall få en nyutslagen blomma i ditt knapphål!» Hon gick bort och afbröt en.

»Tack! Klär du femtioåringen i blommor!»

»Ja, fyrtioåringen med» — hon fäste en vid sin egen barm. »Jorden är mycket äldre, hon, men jag undrar, hvad vi skulle tycka om henne, du och jag, om hon lade bort den ungdomsvanan.»

»Du glömmor, att jorden förnyas hvarje gång hon kläder sig i blommor på nytt.»

»Det glömmor jag visst icke. Förnyas icke också vi i viss mening! Är icke hjertats alstringskraft outtömlig! — Jo, blommor skjuta upp äfven efter de svåraste sorger, blott kärlekens sol får framkalla dem.»

»Du har rätt — när hade du annat?» Han strök henne öfver det mörka håret.

»Smickra mig icke, *gamla, förnuftiga* menniska!»

»Med dina åsigter tror jag, att du kan lösa den der knuten.»

»Ja, tror du icke det! Pappersbundten innehåller dessutom inga sorgehistorier, så mycket mins jag.»

»Godt! Läs då i den under min frånvaro. Farväl, barnet mitt!»

Han gick.

Hon följde honom till dörren. »Des lebens Mai, er blüht doch immer wieder», sade hon småleende.

»Jag tror du förvänder sjelfva Schiller.»

»Und wird nie abgeblüht», fortsatte hon och stängde efter honom.

Då han efter några ögonblick gick förbi fönstret, der hon stod bland blommorna, såg han upp; hon såg ned, och de smålogo mot hvarandra. Hon blir ändå

aldrig gammal, tänkte han, och hon tänkte ungefär det samma om honom.

Länge hade de varit gifta. Lifvet med hela sitt stränga allvar hade tagit dem i anspråk. Hvarken fader eller moder kunde någonsin glömma den lilla gullockiga Sigrid, som togs ifrån dem, då hon var blott fyra år gammal, men pröfningen hade fört dem närmare Gud; och när modern, der hon nu satt i sin ensamhet, såg tillbaka på lifvet med alla dess skiftningar, föreföll det henne nästan som en dröm, tyckte hon... Hon gick tillbaka till bordet, hvarpå pappersbundten låg, löste knuten på Alexanders vis, d. v. s. afklippte den, och började att veckla ut innehålllet. Det första, hon fick syn på, var ett litet stycke, som hon genast började genomögna. Det kallades:

En sommarsaga.

Sommarsagan börjar en vårdag, ty då råkades de första gången, de två, om hvilka hon förtäljer, och det var i herrgårdens praktfulla salar, der det vimlade af gäster från land och stad.

I en af salongens fönsterfördjupningar stod en flicka, bortemot tjugu år gammal. Hon var klädd i en enkel ljus nettelduksklädning, och i de mörka flätorna, som voro upplagda i nacken, bar hon en liten bukett af röda fuksier och snödroppar.

Vacker var hon icke i ordets vanliga mening, snarare tvärt om, men hennes mörklagda ansigte, med den höga pannan, den tänkande blicken och de om en liflig själ vitnande dragen hade dock en viss skönhet, som ingen annan af de i salongen varande damerna gjorde henne stridig. Bakom sig hade hon en häck af lefvande blommor och framför sig en grupp pratande damer, alla minst ett tiotal år äldre än hon.

Hon höll just på att taga en öfverblick af vimlet ett steg längre ned, då en ung man vid världens sida

gjorde sitt inträde i salongen. De flesta af gästerna visste redan, hvem han var, de andra anade det. »Hvilken ståtlig hållning, hvilken fin profil, hvilket syperbt hår», hviskades det bland damerna, under det grefven och hans gäst gjorde sin rund kring salongen.

»Här får jag presentera en ung dame, som är på väg till Parnassen», sade grefven skämtsamt, då de kommo midt för fönsterfördjupningen, der den unga flickan stod. Den främmandes namn hade hon redan hört upprepas åtskilliga gånger. Han var filosofie doktor och hette Nordenson — *Yngve Nordenson*, hade hon sett af katalogen.

Öfver hennes ansigte for en purpurflamma vid den besynnerliga presentationen, men doktorn räckte henne i detsamma handen. »God fortsättning», sade han, litet spefullt, höjde sig i detsamma till hennes ståndpunkt, och så stodo de bland blommorna begge, och hon såg upp till honom, ty han var mer än hufvudet högre, än hon, men han såg ned på henne genom sina glasögon.

Alldeles obekant var hon honom icke, han visste hvem hon var, så snart han såg henne. Han betraktade henne med ungefär samma intresse, som örtkännaren det lefvande exemplaret af en blomma, den han ser för första gången och känner igen på beskrifningen.

»Ni tyckes föredraga »das Land, wo die Citronen blühn», sade han, såg först på henne och sedan på blommorna.

»Det är godt att kunna fly dit ibland», svarade hon. »Det landet ligger alltid ett steg öfver salongsgolfvet.» Hon lyfte mot honom en ljus blick, som han besvarade med ett vänligt småleende.

I detsamma öppnades dörrarna till matsalen, tafeltäckarens »gongong» ljud, och par efter par och flock efter flock började hörsamma kallelsen.

Borta i en annan fönsterfördjupning stod ett par medelålders fröknar; de halfhviskade sig emellan och sågo på Gunhild.

»Får jag den äran», sade doktorn och bjöd henne sin arm.

Nästan tvekande lade hon sin i den . . . Hon var van att gå ensam. Han dröjde ett ögonblick, liksom han förstått hennes tanke. »Vi skola låta de der två gå förut», sade han.

Det låg en viss sträfhets, kanske högdragenhet i hans ton, men då hon mötte den lugna blicken från hans mörkblå ögon, kände hon sig till mods, som om hon helt plötsligen fått en broder vid sin sida.

Och detta var början af sommarsagan.

Söndagen derefter råkades de vid kyrkan; de voro ju då redan bekanta, och som de hade samma väg, föll det sig så, att de blefvo i sällskap.

Redan vid deras första möte hade Yngve Norden-son förstått, att Gunhild icke borde bedömas efter samma måttstock som andra flickor vid hennes år. Hon föreföll honom som en varelse med bestämda tecken till personlighet och icke blott som ett exemplar af sitt slägte.

De kommo nu i tal om sommaren, som kommit tidigare, än man väntat, och om åtskilliga växter, som doktorn visste skulle finnas i trakten. Ja, Gunhild kände till hvar de funnos. De voro hennes barndomsbekanta allesamman, sade hon. På senare åren hade hon lärt sig deras latinska namn, men i sitt minne kallade hon dem helst vid de gamla svenska, hon hört af sin mormor i lifstiden »Sandnejlika» var ju också bra mycket vackrare, än *Dianthus Arenarius* och »Evighetsblomma» långt mer poetiskt än *Gnaphalium Orientale* . . .

»Ja, vi vetenskapsmän äro allt ett mycket poetiskt slägte», sade doktorn.

»Ett ynglingaslägte ären I i alla fall», svarade Gunhild, med anspelning på hans namn; »och någon måste ju gå till grunden med sakerna: plocka sönder och se genom förstoringsglas för mänsklighetens skull . . .»

De kommo till slottet, der de råkats första gången,

och der han var sommargäst; men han gick förbi. Efter ytterligare några minuters vandring kommo de till en biväg, som tog af mot Gunhilds hem.

»Der borta bor jag; d. v. s. det är mitt barndomshem», sade hon och visade mot ett rött tegelhus i skogsbrynet.

»Hur länge är det sedan ni lemnade hemmet», frågade han.

»Jag hade nyss fyllt femton år då och blir nu snart tjugu», upplyste hon.

De stannade begge. De sågo på röken, som likt hvirflande guld steg rakt i höjden från de hvita skorstenarne i skogsbrynet.

»Solen är en alkemist med besked: hon förvandlar sjelfva vattenångorna i guld», sade Gunhild. . . »Jag får nu tacka för godt sällskap. Jag går väl icke in, men jag tänker fortsätta vandringen en stund inåt skogen. Jag vill njuta så mycket som möjligt af mitt sommarlof — det räcker icke så länge.»

»Det är just hvad jag också vill, och då kunna vi ju följas åt, om ni icke har något deremot.»

Nej, det hade hon icke, och så fortsatte de vägen. Hvit och omskuggad gick han in i den öppna skogen.

Så ljufvigt det var der inne! I furorna förnams knapt en susning. Stillheten stördes blott då och då af någon fågel, som slog sin drill i de mörkgröna grenarne, eller af en och annan ekorre, som tog ett hopp från krona till krona.

En stund gingo de tigande begge, så började vetenskapsmannen tala om naturen och Guds uppenbarelser i den.

»Menniskor, som säga sig icke tro mer än de se, beljuga sig sjelfva», sade han. »Vi behöfva blott fördjupa oss i studiet af ett simpelt grässtrå; så snart vi fråga, huru det blef till, hänvisas vi till en orsak, som ligger utom gränsen för vår nuvarande fattningsförmåga. Vi se endast lifsyttningarna, men lifvet sjelft hvar-

ken se eller begripa vi». — Han tog upp ett gräs och började beskrifva dess lif från början till slut. Gunhild kände förut det hufvudsakligaste deraf, ty hon hade läst naturalhistoria, men huru mycket lättfattligare föreföll henne icke nu det »muntliga föredraget!» Den talandes blick strålade, och hans annars lugna, stundom nästan dystra ansigtsuttryck lifvades, så snart han talade om naturen.

»Ser ni den vackra sluttningen der borta», fortfor Gunhild, då han tystnat, och visade mot en uthuggning i skogen. »Der är fullt af hvita blommor om sommaren. Nu komma de väl snart. Der har jag haft många glada stunder, då jag lefvat lika skild från den öfriga världen som Robinson på sin ö.»

»Hur så? Har ni varit der ensam?»

»Ja, med hvem skulle jag väl annars varit der! Jag fann aldrig någon »Fredag», jag...»

»D. v. s.: Ni hade inga barndomsvänner?»

»Nej, inga, utom min mor och de hvita blommorna; och min mor hade sällan tid att gå med mig, men på fristunderna fick jag gå hit ensam. För alla de gånger, jag suttit der, lagt mig ned mot blommorna och lyssnat till deras hviskning, när det varit tyst rundt omkring — som nu!»

»Nå, hvad hafva de sagt er?»

»Ja, det har ofta varit öfversättligt, men jag har fattat det med min känsla, och det gör jag än. Hvarje gång, jag dröjt en stund i ensamheten der, har det varit, som om jag hört ett skönt skaldestycke.»

»Det der är ju lätt förklaradt: ni har under tiden sjelf tänkt ut ett sådant.»

»Nej, så skönt tror jag icke att jag kan tänka; men många gånger har det gjort mig ondt, att jag icke har haft någon att tala om det för.»

»Hur kommer det sig, att ni varit så utan barndomsvänner? Med ert öppna, lifliga sinne tycker jag, ni snarare skulle vunnit för många.»

»Mitt sinne är icke så öppet — för alla», sade hon. »Nej, med mina jemnåriga talar jag sällan om sådant, som vi talat om nu. . . De hafva så ofta hånat mig, att jag har blifvit försigtig. När jag var i pension i staden, kunde jag nog fått vänner; der fans ett par flickor, som jag tyckte rätt bra om, men instinkten sade mig, att äfven de skulle skrattat åt mig sins emellan, om jag börjat berätta dem om suset i mina furor och blommorna i min däld. Hela min barndomsverld var främmande för deras uppfattning; våra minnen hade inga beröringspunkter, ty deras voro förlagda bland stadens nöjen och lustbarheter, bland barnbaler och teatergrannlåt, och mina — i den stilla naturen och inom ett landtligt hem, i solskenet från min moders ögon. . . Alltså blef det just ingenting med pensionsvänskapen.»

»Ni tyckes icke hafva förlorat på, att ni gått miste om den», sade han småleende, »men jag misstänker, att ni haft för stora fordringar. Hos dem, ni skulle bevärdiga med er vänskap, ville ni kanske finna samma värme, samma hängifvenhet, som hos er sjelf; man kan dock icke gifva mer, än man eger, och det är icke blott i det timliga, som förmögenhetsvilkoren äro olika.»

»Samma värme», upprepade Gunhild, liksom om hon fallit i tankarna, »nej, det tror jag icke, att jag fordrar. Det har ibland förefallit mig, som om jag omöjligt skulle kunna fästa mig vid någon af samma sinnesbeskaffenhet som jag sjelf. »Ett fjell omgifvet af ökentystnad» — som Atterbom säger i sitt tal öfver Ling — har för mig större lockelse, än det skogbegrönta berget, der fåglarne sjunga och blommorna dofta; men det kan nog hända, att grunden till den lockelsen ligger i en hemlig sympati mellan fjellet och mig. . . när jag rätt eftersinnar.»

»Jag tror detsamma: I sträfven ändå uppåt begge. I lyften eder begge högt öfver ökentystnaden, för att lyssna till stormarnes brus och till stjernornas eviga Hallelujah. . . Är det icke så? . . .

»Jag tror det nästan...»

Han böjde sig ned. Han hade fått syn på några små blommor, som stodo i skygd af en ensam furutelning.

»Jag kunde väl tro, att du redan skulle vara kommen», sade han och lyfte så den lilla blomstertufvan upp mot ljuset. — »Kanske de här äro af edra älsklingar», frågade han.

»Ja», sade Gunhild — »sådana äro de. Jag vet nog, att de heta Bellis perennis, men jag har ett annat namn på dem, jag.»

»Nå, hur låter det då?»

Han delade tufvan midt i tu och räckte hälften deraf åt henne, alldeles som om han räckt den åt en kamrat; andra hälften lade han i sin anteckningsbok.

»Jag kallar henne »prinsessan Snöhvit», svarade hon och tryckte de små blommorna mot sin kind, under det hennes öga hvilade vid honom, som gifvit henne dem. Menniskor hade allt rätt: det var ett ståtligt utseende, han hade; Gunhild hade icke lagt märke till det förut, tyckte hon.

Just der de funnit blomstertufvan, vände de och började återvandringen — snart fingo de Gunhilds hem i sigte.

»Mitt barndomshem låg också i en landtlig nejd», sade doktorn, då han såg hennes. Det var en liten gård, som min mor köpte, då hon blef enka. »Min far var prest och dog i mina spädaste år. Jag har intet minne af att jag sett honom; deremot mins jag mycket väl, huru vackert solen sken in på min mors vårdade blommor. Jag mins vår trogne och präktige hund, som lefde i godt förstånd med katten — och vår lilla trädgård, som vi barn fingo hjälpa min mor att sköta. Utanför var en stor skog, hvars fågelbon ofta voro illa ute för mig och mina bröder. Jag tycker mig ännu se alla stigarne der, så väl, att jag skulle kunna gå der midt i natten, fastän jag icke varit der se'n jag var barn i världen...»

»Så väl jag kan föreställa mig, hur ni ströfvade omkring! Gick ni aldrig vilse?»

Ett moln drog öfver hans panna. — »Nej», sade han, »jag visste alltid i hvad riktning hemmet låg — och då fans ingenting, som vilseledde.»

»Men jag har ofta gått vilse här, och då har jag alltid tänkt mig hemmet på en oriktig sida . . . Engång gick jag i flere timmar och var icke i stånd att hitta ut, då — ni får icke skratta åt mig — började jag jag läsa »Gud, som hafver barnen kär», högt, så att det gaf eko i skogen, och just som jag slutat får jag se de hvita blommorna i min däld.»

»Det skrattar jag visst icke åt. Hvar och en vilsekommen, som förtröstansfullt vänder sig till Gud, har ju alltid hans hjälp nära, den må uppenbara sig i hvita blommor eller i något annat. Men när niläste ert »Gud, som hafver», hade jag glömt mitt, är jag rädd. Hur gammal var ni ungefär, då ni gick vilse den gången?»

»Jag var väl en tolf år eller så.»

»Vid den tiden hade jag varit student ett par år. Tänk, om vi råkats då!»

»Då hade ni kanske tagit mig för ett skogsrå.»

»Nej, jag skulle tagit er för ett oförstådt, vetgirigt barn . . . Vi skulle läst tillsammans.»

»Så roligt det hade varit! Men kan ni då icke ännu taga mig för ett sådant barn, äfven om jag ibland mer liknar en stormfågel?»

Han såg på hennes öppna, frimodiga blick, hennes strålande ansigte. »Det tror jag nästan, att jag kan. Jag skall läsa med er än, om ni så vill.»

»Så god ni är! Jag skall fråga min mor.»

»Jag skall då komma till er en af dagarne, och så få vi talas vid om ämne och bestämma timmar.»

Gunhild tackade åter, och så skildes de med ett handslag, der vägen tog af till hennes hem.

Men då kunde Gunhild hvarken fatta eller förstå,

att deras bekantskap var blott en vecka gammal. Det tycktes henne, som om hon varit bekant med den milda glansen i de blå ögonen nästan lika länge som med de hvita blommorna i sin däld, suset i furutopparne och den oändliga himmel, som slog sin famn kring verlden . . .

Hon knöt en röd silkestråd om tufvan och lade den i sitt Nya testamente, och dervid tänkte hon:

*Hvita barn, af sommarn födt,
Jag har lindat dig i rödt.*

*Hvarför — jag ej säga vill:
Det hör blott mitt hjerta till.*

*Du skall vissna innan kort,
Vår och sommar hasta bort.*

*Men hvar gång, jag ser på dig,
Blir det sommar inom mig.*

Husmoder och döttrar i det ljusröda huset voro i fart med att bära ut linnekläder på den sandade gården, der de upphängdes till solning i långa rader mellan träden. Så de fina lakanen glänste! Man kunde blifva solblind af dem.

Gunhild hade lemnat dörren öppen åt trädgårds- sidan, så att doftet af liljor och lavendel skulle strömma in. Just som hon lemnade sin kammare, för att deltaga i de husliga bestyren, steg en främmande in genom trädgårdsgrinden. Han gick till den öppna dörren, men det var ju ingen ingångsdörr! Blomsterkullarne gingo ända in till trappstenen. Han hade kommit på oriktig sida, men det var förlåtligt, ty han kände icke vägen. Han stod i begrepp att göra sitt första besök i det ljusröda huset. Han tittade in och såg då, att fastän han tagit fel om väg, han likväl befann sig på rätt ställe. En blåklintsbukett på en enkel halm-

hatt öfvertygade honom derom. Hatten låg på bordet i det lilla rum, hvartill dörren ledde och i hvilket han tog sig dristigheten stiga in. — Der fans ingen meniska, men någon torde väl komma, hoppades han.

Rummet var hvarken högt eller stort. En liten utdragssäng med hvitt täcke, en fin byrå med spegel, tvenne rottingsstolar och ett svartmåladt bord utgjorde nästan hela möbleringen. På golvet framför kaminen låg en stor kvist blommande ljung, och i fönstret stod ett glas med nyss plockad, halfutslagen liljekonvalje; men midt på det rena, hvita golvet stod en spånkorg, fylld med nytt glänsande linne.

På byrån låg bland andra böcker ett litet Nya Testamente. Han öppnade det med ena handen, som han stod, och ett vemodigt småleende for öfver hans drag, då han såg den lilla blomstertufvan med sin röda tråd ligga mellan bladen. Der fans också en understruken rad. Han kunde icke afhålla sig från att se på den. »Salige äro de renhjärtade, ty de skola se Gud», stod der . . .

Han suckade, lät boken åter falla tillsammans och såg efter, att blommorna icke blifvit rubbade ur sitt läge. I detsamma öppnades en dörr, midt emot den genom hvilken han kommit in, och Gunhild, iklädd ett stort hvitt förkläde, stod framför honom. Öfverraskningen blef ömsesidig.

»Åh», utropade hon, tog ett steg tillbaka och löste af förklädet.

»Förlåt, att jag kommit in genom en oriktig dörr», bad han. »Skrämde jag er?»

»Åh nej! Jag visste, att det icke kunde vara någon annan . . . Får jag bjuda er en stol? Det fins två.»

»Tack», svarade han, men blef stående. »För all del behåll förklädnaden. Ni liknar en student, som klädt ut sig till majfesten.»

»Tror ni jag *spelar* huslig! Jag försäkrar, att

Utan namn.

jag kan *vara* det. Der är en riktig förströelse mång-gång.»

»Det tror jag nog Nå, när skola vi läsa? . . . I dag blir det nog ingen början; jag skall gå till prestgården, och ni tyckes dessutom vara upptagen af hushlighet» . . . han skrattade — »men vi kunna ju begynna i morgon t. ex.»

»Jag skall också gå till prestgården, bara jag hjälpt till med att hänga ut kläderna här.»

»Nå, då väntar jag en stund, så få vi talas vid under vägen. Får jag icke se er mor?»

»Jag skall be henne . . .» Gunhild gick mot dörren.

»Vill ni skaffa mig ett glas friskt vatten», frågade han.

»Gerna! . . .» Hon såg mot den stora korgen, som stod på golfvet: »ursäkta den der», bad hon.

»Han är väl icke afsedd åt någon viss? . . .»

»Jo, hvad som är i den, är mitt». — Hon skyndade ut.

På gården mötte hon modern. »Mor», sade hon och gaf henne ett bedjande ögonkast. »Han lofvade gifva mig lektioner. Jag trodde icke, att han skulle komma i dag . . .»

»Hvilken? Hvem kommer den vägen in?»

»Bara han — för der var öppet. Han vill ha friskt vatten, och det skall jag egenhändigt skaffa honom». Hon tog ett ämbar och gick till brunnen, men hennes mor gick in i den lilla kammare, som Gunhild, då hon var hemma på sommarbesök, fick kalla sin.

Der inne stod en man, som hon visserligen icke sett förut ansigte mot ansigte, men ingen presentation behöfdes ändå. Hon visste, hvem han var, och han förstod, att den väna qvinnan med de klara, förståndiga ögonen icke kunde vara någon annan, än Gunhilds mor. De helsade hvarandra som gamla bekanta, och så kommo de genast i tal om henne, som besöket egentligen gälde.

Hon var blott hemma och helsade på, som hon alla somrar några veckor brukade vara, sade modern.

Han upplyste, att äfven han var endast en sommar-gäst på orten och hade kommit öfverens med mamsell Gunbild, att de skulle läsa tillsammans, förutsatt likvisst, att hennes föräldrar icke hade något deremot.

Modern tackade. Gunbild hade nämnt det för henne, sade hon.

Han ville gerna vara henne till tjenst, om han kunde, fortfor han; han kände ingen flicka vid hennes år, som i kunskaper och vetande kunde mäta sig med henne.

Det lyste till i moderns klara ögon. Det syntes, att berömmet gladdde henne. Hon såg forskande på mannen. Aldrig hade någon efter så kort bekantskap ingifvit henne ett sådant förtroende. »Jag ville bara önska, att hon vore litet mera lik andra menniskor», sade hon, »men hon har sträfvat sig fram så godt som på egen hand och har därför blifvit dem olik, och icke ville jag heller, att hon skulle vara sådan, som somliga äro: bara yta och flärd alltsammans.»

»Så vidt jag kan förstå, är hennes olikhet grundad på själsöfverlägsenhet och således naturlig och berättigad. Jag tror icke, att någon menniska kan säga, att hon anstränger sig på minsta vis för att vara egen.»

»Nej visst icke; hon är 'född sådan', som man säger. När hennes jemnåriga lekte med dockor, lekte hon med blommor eller betraktade hur olika granna de fälda höstlöfven voro.»

»Man får icke begära af en skogsplanta, att hon skall vara nöjd med samma utrymme som en krukväxt.»

»Det förstår jag nog; men så får man icke säga till henne, om man står öfver henne i upplysning. Jag har haft svårt nog att freda det lilla utrymme, hon har» — modern såg på doktorn med en blick, som han förstod.

»Jag skall icke skämma bort henne», sade han.

»Vi disputerar rätt ofta, hon och jag, men det jemnar sig väl».

I detsamma gick dörren upp till köket, den hade stått 'på haken'. Hvilket ordentligt kök! Blankskurerade kokkärl lågo i dubbla rader på hyllorna. Hvarje sak var på sin plats. På andra sidan köket stod dörren öppen till hvardagsrummet, hvars golf var beströdt med fint, doftande enris. Genom löfmassorna utanför fönstren föll solljuset dämpadt in öfver det om trefnad och välmåga vitnande bohaget i det enkla hemmet. På väggen satt en spegel i ebenholtzram, och på byrån inunder låg en gammal familjbibel med silfverknäppen. I det åt gården öppna fönstret stodo dufvorna och åtokorn, som man lagt till dem på fönsterbrädet, och på gården gingo Gunhilds systrar och hängde ut linne. Hon stod vid brunnen och hölls med att draga upp ämbaret.

»Det gör jag bättre», sade doktorn och skyndade ut. Modern följde.

»Men jag vill göra det», försäkrade Gunhild.

»Men nu vill *jag* också. Seså!» Han såg så bestämd ut, att hon icke gjorde några vidare invändningar, utan gick i stället efter ett glas. Modern upplyste, att allt folket var ute på arbete, hvarför man i hemmet fick hjälpa sig sjelf. Ja, det var då något, som Gunhild både ville och kunde, påstod hon, men doktorn och modern skrattade begge . . .

Samtidigt kom också fadern utifrån ängarna, der han varit och sett till sitt arbetsfolk. Han hade kastat jackan på axeln och gick i skjortärmarna, de voro bländande hvita, skjortkragen likaså. Ansigtet var starkt brynt af sol och vind, men ett öppet och redbart ansigte var det.

Han aftog mössan och helsade; det gjorde doktor Nordenson också; de hade råkats förut.

»I dag fyllas landtmannens lador», sade den förre.

»Ja, nog komma många tusen lass hö under tak

innan qväll», svarade landtmannen och vände sig i detsamma till fruntimren: »I borden skaffa er hvar sin räfsa och gifva er ut att hjälpa till med höet.»

»När hvar och en sin syssla sköter, har du väl hört. Vi kunna icke alla gå bland höstackarne.»

Det var hustrun som talade, och med detsamma plockade hon bort några strån, som hängt sig vid mannens kläder.

Han skrattade. »Aldrig får en rätt på kvinfolk», sade han. »De göra, som de vilja, och det hafva de visst gjort i alla tider, fast det skall hetas, att det är vi, som råda.»

»Stå nu inte och förtala oss! Vi lära icke blifva bättre för det!» Hon smålog mot honom, och öfver hans solbrända ansigte gick också ett småleende, hvilket allt erinrade om det gamla: »litet gnabb ibland skadar aldrig grand, blott man älskar hvarann». Nu vände han sig till doktorn: »han är ju prestson», frågade han.

Frågan kunde tyckas omotiverad, men det var den icke. Stod icke den nästan främmande mannen midt ibland hans »kvinfolk», som om han hört till familjen! Det föll af sig sjelft, att man ville hafva någon reda på hans lefnadsförhållanden. Hade han varit någon annan, än den han var, skulle Gunhilds far nog länge se'n bedt honom låta bli att följa hans dotter — men, hur det var, hade landtmannen ett visst undseende för lärdomen, välförstående när den innehades af en aktningvärd person, och det hade han hört af grefvens, att doktorn skulle vara.

Prestson var han också emellertid, upplyste han, till svar på frågan. Hans far hade dock först varit lärare vid universitetet; förfädren voro bönder.

»Bönder hafva allas förfäder varit», mente mannen. »Det fins ingen kung eller lärd i verlden, som inte har en bonde till stamfar, om han räknar så långt. Bondeståndet är *verldens första* stånd, ty Gud skapade

Adam till jordbrukare: Allt *annat* har människan gjort sig sjelf.»

»Det är allt en egen bibel, far läser i», invände hustrun. »I vår står, att Gud skapade människan sig till en afbild».

Man skrattade samfäldt. »Ja, det är nog hvad hon skapats till *först och främst*», medgaf doktorn. »Väl kan det sägas om många, att de göra sig till något, hvartill Gud icke ämnat dem; men mot det påståendet, att vi alla skulle vara skapade för samma yrke, tala på det bestämdaste våra olika fallenheter. Deremot kunna vi vara öfvertygade, att vi alla äro skapade till *arbetare* — hvar och en efter sina anlag och sin förmåga. Förgätmigejen är lika riktigt en blomma, som rosen. För min del kan jag icke afgöra hvilken som är den skönaste; hvar och en har sina egendomligheter, och med människobarnen är det på samma vis: hvar och en bör utveckla sig i enlighet med sina naturgåfvor — och derhän kommer det att gå allt mer och mer, i den mån en sann upplysning får genomtränga folkmassorna*.»

Landtmannen erkände, att det »talet» icke var så galet; men just i detsamma kom man med ett hölass.

»Nej, timmarne äro för dyra att prata bort», sade han — åter en släng* åt »kvinfolken» —, aftog så åter för doktorn sin mössa och gick in att äta frukost.

Gunhilds systrar gingo snart efter. — Utbärningen af linnekläder var slutad, och medan modern höll doktorn sällskap bland dufvorna vid brunnen, klädde Gunhild om sig och kom så ut för att gå till prestgården. Yngve Nordenson följde henne, sedan de sagt modern farväl.

Hon stod en stund vid trädgårdshörnet och såg efter dem och undrade, hur många år han väl kunde vara äldre än hennes dotter. Åtta eller tio gissade

* Det är trettio år sedan dessa ord yttrades.

Förf:s anmärkn.

hon. »Far» var åtta år äldre än hon... Så undrade hon, om han haft en *snäll* mor; hon nästan trodde det... Männe Gunhild ännu talat om för honom hur »barnslig» hon var förr i världen, då hon hörde persikobladen på spalieren berätta sagor och då hon kröp upp på bordet för att se, hur elfvor dansade i månljusset bland blommorna utanför? Modern hoppades, att hon icke hade gjort det.

Gunhild såg sig om och nickade åt henne. Så lätt våra åsichter ibland förändras! Modern var nu nästan glad öfver, att hennes dotter var andra flickor så olik.

Sista eftermiddagen, Gunhild var hemma, gick hon till sin blommande däld. Hon slog sig ned i grönskan, aftog sin hatt, lade gång på gång ansigtet ned till blommorna och talade till dem, som om hon trott, att de förstodo henne. Derpå plockade hon hatten full af dem och började binda en krans, under det hon gnolade tonen till en folkvisa.

Plötsligen tystnade hon och såg åt det håll, hvarest från hon kommit. Till hennes öra trängde tonerna af samma visa, till hvilken hon sjungit tonen, och hon hörde någon slå med en käpp bland grenarne. Ljuden kommo allt närmare: »Till Österland vill jag fara», hörde hon... så eget, att de skulle sjunga detsamma! Han hade ju icke kunnat höra, hvad hon sjöng. Der kom han nu på stigen; han styrde sin gång mot slutningen, der hon satt. Så roligt, att han då en gång fick se den i full blomning! Då han kom nära, gick hon emot honom.

»Välkommen bland bara grönt och hvitt», sade hon.

»När jag icke fann er hemma, begaf jag mig på upptäcktsvandring och lyckades.»

»Har ni sett vackrare ställe än detta?»

»Det tror jag visst, att jag har. Det är en vanlig däld med furor omkring.»

»Vanlig däld» — hon såg sig omkring åt alla håll — »ja, ni har nog rätt, det kan finnas många sådana; men för mig är ingen torfva så grön och inga blommor så hvita... Vill ni icke sitta ned?»

»Tack, jag förblifver helst stående.»

»Men jag skulle binda färdig min krans.»

»Var så god och gör det! Hvem skall hafva den?»

Hon satte sig.

»Jag skall lägga den på min mormors graf», sade hon — »mormor var så snäll mot mig, men jag var icke alltid, som jag bort mot henne.»

»Jag trodde, att ni alltid varit snäll.»

»Visst icke! Det vill nog mycket till, innan jag blir det. Har ni alltid varit det?»

Hon såg upp, men han såg ned, och en skugga för öfver hans ansigte.

»Vill ni, att jag skall bikta mig», frågade han.

»Nej, nej! Men jag tror icke det fins någon, som alltid varit snäll, fast det säger jag inte för att ursäktas mig... Men hvarför vill ni icke sitta ned?»

»Och det frågar ni, ni, som annars är så förnuftig! Förstår ni icke, att människorna skulle tadla oss, om de såge oss sitta så här, och tadlet skulle nästan uteslutande drabba er.»

»Ni har väl rätt. — Jag är oförlåtligt obetänksam, men jag glömde alldeles...»

Han böjde sig ned, plockade blommor och lade i hennes hatt. »Hvad var det, ni alldeles glömde?»

»Jag glömde att... den här lilla fläcken icke var — en obebodd ö.»

Han skakade på hufvudet, men hans djupblå ögon hvilade vid henne med mildare glans än någonsin — »men jag skall icke glömma det», försäkrade han. »Har ni aldrig tänkt på, att här kan vara ormar?» Han slog med sin käpp i gräset.

»Ormar, bland mina blommor! Nej, det har aldrig fallit mig in. Jag lärde älska blommorna, innan jag

visste, att ormar funnos till. Var god gif mig ett långt strå, det längsta, ni ser! Tack! Här är alldeles för soligt för ormar.»

»Tror ni, att ormar icke tycka om sol? Jag förmodar, det var ganska soligt i Paradiset.»

»Men icke så soligt som här... om man får tro Miltons dikt. Men vet ni, hvad jag tror? Jag tror, att ormen uppehöll sig bland de säkert ganska lummiga grenarne i kunskapens träd och icke bland blommorna på marken.»

»Det gör nästan detsamma hvilket. I Paradiset hade han mellertid kommit in, hvilket är så mycket märkvärdigare, som människorna voro rena och oskyldiga. Man bör icke vara för säker, icke ens bland hvita blommor.»

»Skall man då misstänka och misstro allt i lifvet?»

»Nej, men man bör misstro sig sjelf eller rättare sin inbillning, hvilket lyckligtvis icke är detsamma. Är ni färdig snart?»

»Nu kommer jag.» Hon steg upp, trädde grafkransen på sin arm, påtog hatten, och så gingo de.

»Jag skall belysa mitt påstående med en liknelse», sade han.

Gunhild vände sig om och såg mot den blommande dälden: »farväl, farväl för i år!» ropade hon.

Han såg sig också om.

»Backen är verkligen vacker. Jag går väl dit ännu en gång.»

»Hur var det med liknelsen? Är der ormar i den också? Hvarför vill ni så gerna skrämma mig?»

»Skrämma er, det är visst icke min afsigt. Jag vill bara lära er skilja på sanning och villfarelse. Jo, ni gör bekantskap med en människa, en som ni förut icke sett, men som ni tilläfventyrs hört bedömas från den fördelaktigaste sidan. Långt förut har ni, måhända bland edra hvita blommor, utbildat er till artist, utan att ni vet om det. Ni har lyckats eller misslyckats att i ert hjerta teckna en bild fullkomligare än någon af Rafaëls.»

»Nå, skulle det vara så olycksbringande? Får jag icke gömma den? Jag behöver ju till äfventyrs icke se på den, utom då jag sitter ensam bland blommorna».

Åter for samma skugga öfver hans ansigte, som hon sett skymma det en gång förut.

»Tillåt, att jag fullföljer liknelsen. Hos den der *menniskan* upptäcker ni en eller annan verklig eller skenbar likhet med den ifrågavarande bilden, och ni har icke väl gjort den upptäckten, förr än ni börjar omkläda henne med alla bildens lysande egenskaper, så att de två till slut blifva alldeles lika. Förnuftet höjer varnande sin röst; det säger att inbillningen ljuger; men ni slår döförat till, ty hvad *menniskan önskar*, det *tror* hon så gerna. — Omsider kommer en tredje och blandar sig i saken, det är den stränga, obevekliga verkligheten; skonlöst börjar den afkläda bilden all den förlänade härligheten; ni vill, men kan icke hejda det. Att finna motsvarigheten till bilden var likväl måhända ert hjertas högsta önskan, och ni känner er liksom bedraggen på drömmen om lifvet, då ni inser, att ni misslyckats — men hvem har bedragit er, utom er fantasi?»

Hans tal hade lagt ett sorgemoln öfver hennes ansigte.

»Er liknelse är mycket tydlig», sade hon, »men tror ni, att verkligheten ovilkorligen skall blanda sig i saken? Jag reser ju i morgon.»

»Jag har blott framställt liknelsen i sin helhet. Er fråga är en framtidsfråga, som jag naturligtvis icke kan besvara.» Han talade lugnt, nästan kallt.

»Förlåt, att jag vid närmare eftersinnande gör en liten anmärkning mot er liknelse: min *inbillning* skulle aldrig kunna så grymt bedraga mig, men väl mitt *hjerta*. Ert lilla psykologiska misstag är dock ursäktligt, ty hvad som är hjerta hos qvinnan är kanske inbillning hos mannen ..»

»En särdeles lyckad förklaring! Följaktligen äro vi icke att tro på... Nå, det är emellertid i morgon, ni skall fara. Vid hvad tid?»

Han såg på sin klocka.

»Mellan fyra och fem på morgonen.»

»Godt! Jag skall försöka att infinna mig, antingen i ert hem eller under vägen. Farväl så länge!» Han räckte henne handen. »Se nu icke så nedslagen ut», bad han. »Vi få taga lifvet sådant det är!»

Gunhilds ansigte hade ljusnat. »Jag får således råka er ännu en gång», sade hon; »jag trodde denna var den sista.»

»Så klentrogen ni är!»

»Kan jag annat vara!»

De skrattade begge, och så skildes de. Det var utanför Gunhilds hem.

Sommarloftet var slut och morgonen inne, då Gunhild skulle fara.

Aldrig hade hon lemnat hemmet så ogera. Vagnen, hvori hon skulle färdas till närmaste ångbåtshåll, körde förut. Hon ville gå förbi herrgården och genom byn...

Hennes moder följde henne till vägs. Gunhild småsjöng, men modershjertat förstod nog, att det var blott för att bemantla ledsnaden. Snart började de glimmande slottsfnstren lysa fram mellan de morgonstill, lummiga trädkronorna. Modern märkte, att det var ett särskildt fönster, mot hvilket Gunhild gång efter annan sände en spanande blick.

»Jag är rädd, att du fäst dig alltför mycket vid honom, hvares fönster du ser åt», sade hon.

Gunhild flammade till.

»Det kännes nästan så, men han har också varit annorlunda mot mig, än mot alla andra, jag sett honom tillsammans med.»

»Men han har ju ingenting sagt, som gifver dig rättighet att tro honom vara fästad vid dig?»

»Nej, ingenting, ock, jag tycker det är bäst så...

Jag tror icke han är fästad vid mig, men ibland liksom anar jag det, och i sjelfva ovissheten ligger liksom en njutning för mig.»

»Men om du en dag blir viss om, att han är fästad vid en annan?»

»Då skall jag rycka upp mig riktigt, mor, då skall jag kanske blifva något utmärkt...»

»Så du talar!»

»Måtte 'den andra' då vara hans kärlek värdig! En ädel, rikt begåfvad qvinna!»

»Men om hon nu icke skulle vara det?»

»Då bör jag så mycket lättare kunna glömma honom. En man, som kan förnedra sig till ovärdiga förbindelser är icke värd att minnas — men nej, det kan, det skall han icke.»

»Det tror icke jag heller, men jag vill bara förbereda dig på hvad som möjligen kan ske. Du far din väg, och han sin; nästa gång I mötens, kanske I icke ens känna hvarandra.»

»Och likväl käns det, som om mötet med honom varit afgörande för hela mitt lif. Det skall blifva besynnerligt att tänka tillbaka på denna sommar: i hvarje hågkomst står hans bild omgifven af blommor och ljus.»

»Gör icke den bilden till din afgud! Sådant får människan dyrt betala.»

»Nej, mor, nej!»

»Läser du dina 'barnaböner' ännu om qvällarna?»

»Ja, mor. Jag har bara en mer att innesluta.»

Hon såg åter mot fönstret. »Han lofvade i går, att han skulle komma; men det ser icke så ut.»

»'Kommer han ej, så låtsas ej om att han saknas', står det i visan. Du har dina åligganden och bör hafva dina tankar vid dem.»

»Gud välsigne min mor, min älskade mor!»

»Jag skall nog helsa honom, när han kommer hem, som jag tänker han gör.»

»Nej, kommer han icke nu, som han lofvat, bör han ingen helsning ha.»

»Det var rätt! Nu ser jag, att du är sådan, jag vill hafva dig. Nu går jag icke längre. Gud vare med dig, mitt barn!»

Mor och dotter skildes efter omfamningar och tårar. Gunhild var strax vid herrgården. Ännu en blick mot hans fönster! Innanför det hade hon aldrig varit; hon nästan önskade, att hon aldrig skulle lärt känna honom, som bodde innanför. . . Skulle han hafva glömt sitt löfte? Hade han sofvit ifrån det, under det hennes hjerta klappat af glädje vid tanken på uppfyllelsen? »Farväl, I glimmande fönster, och I, höga vindstilla popplar derutanför, farväl! . . .» Dock tyst, hvad var det, som hördes! Var det blott svanornas plaskning i den spegelblanka dammen, nej, någon kom der borta på vindbron mellan slottet och vägen. Hvilka raska steg! Gunhild saktade sina, så att hon icke skulle komma förbi, förr än hon fått se sitt sista hopp uppfyllt eller också besviket. Den kommande sjöng halfhögt; hon kände en, som ofta brukade sjunga så. Intet tvivel längre! Det var han. Hans höga gestalt skymdes snart ej längre af alléens lindar — och så möttes de just der, som deras vägar gingo samman.»

»Jag var nästan rädd jag skulle komma för sent», sade han, sedan han helsat, och följde henne. »Ni får vackert resväder, tyckes det.»

»Bara det vill vara vackert ännu en liten stund, så må böljorna sedan gerna gå skyhöga.»

»Seså, seså!» Han skakade på hufvudet.

»Jag har aldrig haft så liten reslust, som i dag. Jag tror, det går mig, som det gick Loths hustru.»

»Hon hade nog icke sett sig tillbaka, om hon vetat hur illa det skulle gå henne. Tänk på det, och slå så upp er parasoll! Solen skiner ju hett, så morgon det är.»

»Parasollen har jag för att vara världen lik . . .

slå upp den, bryr jag mig sällan om. Jag älskar solen, äfven då hon bränner. Vintern är lång, och då blir det klennt med solskenet. Jag ville kunna gömma dessa strålarne.»

Han fäste en halft förebrående blick på henne. »Det hörs tydligt, att ni är kommen upp några timmar för tidigt.»

Hon måste skratta, så föga lust hon än kände dertill. Han såg nästan allvarsammare ut än någonsin. — Något samtal ville icke riktigt komma i gång under den sista vandringen . . . De kommo till byn. Der hade natur och menniskor nyss börjat morna sig. Blommorna i de små trädgårdstjapporna stodo med tårar i halfslutet öga; bien kommo, liksom litet tunga efter föregående dagens arbete, ut på flustret, för att se efter, hurudant vädret var. Galande tuppar stodo på tak och plank; rödkindade unga ansigten och färglösa gamla tittade fram bakom jalsierna. Hvitärmade och barbenta flickor bredde ut väfvar och garn till blekning på en slutning ofvanför byn, och vallhjonon drefvo, sjungande, kreaturen ut på bete. Allt företedde en tafsa af landtlighet, enkelhet och lif.

»Skulle ni vilja stanna här i denna omgifning, förutsatt naturligtvis, att ni finge föra ett lefnadssätt, som öfverensstämde med edra vanor och själsbehof», frågade han.

»Jag skulle vilja stanna här, tills andra flyttfåglar fara, icke en minut längre — om än jag icke finge fara åt samma håll, som de.»

»Nå, då gör det ju ingenting, att ni reser några dagar före dem.»

De voro nu utom byn. Sädesfälten stodo fallmogna, väntande på lien; klöfverängen lyste som det vackraste purpursammet, gräsvallen gnistrade af juveler och lärkorna drillade under en himmel, klädd i sitt mjukaste blå. — — Men Gunhild gaf just icke akt på någonting, hon tänkte blott på, att hon om några minuter

skulle vara skild från honom, som gick vid hennes sida, och att de kanske aldrig i lifvet skulle råkas mer.

»Se, huru härlig naturen ligger omkring er; hvilade ert öga vid den, lyft tanken till alltings upphof och sök att se lifvet i ljus!»

Under det han talade, bröt han en qvist af en blommande vild törnbuske, som stod utmed vägen, plockade alla taggarne af och räckte den åt Gunhild. »Känn, hur friskt», sade han — och i detsamma voro de vid vagnen, som höll i dungen utanför byn.

»Jag skall försöka göra, som ni säger», lofvade Gunhild.

Hästarne skrapade med hofvarne, längtande att få ge sig i väg; och kusken såg ut, som om han mistat tålmodet.

»Vi komma alldeles tids nog», anmärkte Gunhild och såg på sin klocka. Det var nära, att en skallrande tår fallit ned på glaset, men hon strök bort den, helt oförmärkt — trodde hon. Hon kom ihåg, hvad hon talat med sin mor. Orden: 'om du en dag blir viss om att han är fästad vid en annan', återljödo i hennes öra och gifvo henne kraft att beherska sig.

Inom kort skulle kanske hennes lifs sommarsaga vara förgäten af den, som utgjorde hufvudpersonen i densamma, och dock var det icke detta, som tvang henne att lägga band på sig. Hvarför kan icke en meniska våga älska en annan, äfven om hennes känsla icke är besvarad, tänkte hon. Ligger icke något stort, något gudomligt deri! Det var icke att älska utan genkärlek, Gunhild fann under sin värdighet, nej, det var att utsätta sig för en annan kvinnas medömkan, den kvinnas, som han kanske ännu aldrig sett, men framdeles kommer att välja.

»Tack för all er *godhet* mot mig», sade hon lugnt, då han räckte henne handen och hjälpte henne upp i vagnen.

»Håll nu i med grekiskan på egen hand, så fortsätta vi, då vi råkas härnäst.»

»Härnäst? . . .»

»Seså! Friskt mod nu! Vi höra af hvarandra framdeles.»

Han räckte henne handen, men — då voro de redan skilda.

Något farväl uttalades icke.

Han gjorde ett hviftande med sin panamahatt, då hon såg sig tillbaka första gången; men då hon andra gången vände sig om, gick han med raska steg mot hemmet.

Sent på kvällen samma dag satt han på sitt rum. En stjärna tindrade klar emot honom på den mörkblå sommarnattshimlen, och dervid fick han, eget nog, en tanke på henne, som han följt på morgonen. Han hade aldrig varit fästad vid någon kvinna, men Gunhild ingaf honom en känsla, sådan tillförne ingen ingifvit honom. När hon från sina hvita blommor såg upp till honom och frågade, om han alltid varit snäll, hade han ett ögonblick känt sig frestad att fatta hennes hand, se henne djupt i ögat och utropa: sedan jag råkade er, har jag känt en oafåtlig önskan att blifva det! . . . Så många olika sidor den flickan hade! Än liknade hon en tänkande yngling, än ett lekande barn och än — en älskande kvinna, men hur hon än uppenbarade sig, var det dock något hos henne, som anslog honom. Nå, litet vänligare kunde han allt hafva varit, utan att hyckla känslor, men skulle det varit klokt? . . . En liten antydning om framtiden skulle han väl också kunnat göra, utan afsigt att bedraga, men skulle det icke då blifvit henne långt svårare att resa sin väg? Dessutom — borde han icke, innan han stälde horoskopet om dylika saker, hafva betalt sina akademiskulder? O hårda, men helsosamma nödvändighet! . . . Om någon kan sägas beherska omständigheterna, så är det du. Han tog

upp sin anteckningsbok för att skriva siffror i den, och hälften af den lilla blomstertufvan, som de delat på deras första vandring, föll framför honom på bordet. Han erinrade sig då, att han tillfälligtvis sett andra hälften i hennes nya testamente, och började så i minnet genomgå många af de stunder, de varit tillsammans, och »slog en röd tråd» om dem; så röd, som den hon slagit om sina små hvita blommor var den väl icke, men den hade något af äkta färg i sig i alla fall, och han nästan önskade, att den skulle ligga till sig.

Vid samma timme satt Gunhild vid sitt fönster, flere mil från hans, och såg mot samma stjärna, ty den tindrade klar öfver begges horizon; hon skickade med hennes strålar en helsning till den, som hon i tankarna aldrig hade kallat annat än Yngve — fast hon kallade honom doktor eller ni, då de taltes vid. Den der skuggan, som hon ett par gånger sett fara öfver hans ansigte, hvad betydde den? Framkallades den måne af något dystert minne? Hade han svikit eller blifvit besviken? . . . Men svika *kunde* icke en så uppriktig själ, som hans, och . . . hvar fans väl den man, någon kvinna skulle föredraga framför honom! . . . Nej, det är jag, som framkallade skuggan, tänkte Gunhild; han förstår, att jag älskar honom, och det smärtar honom, emedan han icke älskar mig. Men hade hon icke också sett hans öga hvila vid henne, soligare, mildare och förtroligare, än vid någon annan? Jo, visserligen. Hvilket skulle hon tro, skuggan eller ljuset; hon visste det icke, men hennes fasta föresats var att med ihärdigt arbete bekämpa den böjelse, som hotade att göra sig till herre öfver henne . . . Det var som om alla föremålen i rummet, der hon satt, böckerna, globerna, kartorna och det gamla flygelpianot, kommit öfverens om att hjälpa henne — pianot var kanske minst tillförlitligt, ty det gick vanligen öfver på känslans sida, så ofta hon anförtrorde sig åt detsamma. — Hon hade också icke väl öppnat det, förr än stjärnan öfver hen-

nes synrand började stråla klarare än förut; fingrarne foro mjukt och lätt öfver tangenterna, och hon sjöng :

*I skogens fann låg källan, djup och klar,
Men ingen visste, hvar den källan var.*

*Blott skogens kronor speglades deri,
Och rymdens sky, som seglade förbi.*

*Kom så en yngling, hög och allvarsam,
Och gick sin stig emellan träden fram.*

*Vid källans brädd han stannade och såg
På sommarhimmeln, som i djupet låg.*

*Hans själ var lugn, som källans svala barm,
Men som en sommarsol hans blick var varm.*

*Den trängde djupt, djupt ned i källans sköt',
Hon den för evigt i sitt hjerta slöt.*

*Han gick. Se'n dess hvar sky en fråga får:
Går väl hans stig hitåt ett annat år?*

Höst och vinter få icke blanda sitt dunkel i Gunhilds sommarsaga.

Ett år hade förflutit, och hon var åter hemma på besök. Hennes bekantskap från förra sommaren var kommen ett par dagar förut; han hade varit i hennes hem och frågat efter henne, men då var hon ännu icke kommen. Modern hade fått en bok att lemna henne — det var en nyss utkommen öfversättning från engelskan.

Hon satt nu i sin kammare, och medan hon väntade på hett lod för att stryka sin nya, i hemmet tillverkade klädning, roade hon sig med att läsa och om-läsa ett några månader gammalt bref. Att döma af uttrycket i hennes ansigte, skulle man trott det vara ett bref af det mest hjertliga innehåll, och likväl inne-

höll det ingenting, hvarken om vänskap eller kärlek. Så här lydde det hufvudsakligaste af detsamma :

»Jag var kvar åtta dagar, sedan ni rest. Der vi nästan dagligen vandrat tillsammans, gick jag då helt allena och talade blott med solstrålar och blommor. De hviskade samfäldt om kommande sommar. Jag hoppas, vi råkas då. Var vid godt mod och inneslut i edert 'Gud, som hafver barnen kär' också eder vän

Yngve Nordenson.»

Det hade varit ett långt år, det, som förflutit sedan Gunhild sist var hemma, tyckte hon, men utan det lilla brefvet skulle det varit ännu längre. Det var, som om de kulna vinterdagarna klarnat, så ofta hon tänkte på den kommande sommaren — och hvarje kväll, då hon bad, huru ljuft var det icke, att i »barnabönen» få innesluta honom, som bedt derom! . . .

Men hade hans bref gjort henne glädje, så var det ett annat bref, på hvilket hon ofta tänkte med en viss oro, och det var hennes eget. Han hade skrivit blott en gång till henne, hon också blott en gång till honom, kort efter mottagandet af hans bref. När hon nu träffade honom, vore kanske bäst att låtsa om ingenting. Saken var i alla fall ohjelpig. I sitt bref hade hon nemligen uppenbarat hvad hon, såsom en sant kvinlig kvinna, till lifvets slut bort hålla fördoldt i djupet af sitt hjerta. För några ögonblick hade hon låtit känslan taga herraväldet från förnuftet. Kanske skulle hon hela sitt lif få ångra det! Hon hade skrivit :

»För närvarande har mitt lif ingen historia och har egentligen aldrig haft mer än ett kapitel. Det afbröts midt i en sommarsaga, och jag vet icke, om det kommer att fortsättas, men glad är jag och glad vill jag vara, så länge verkligheten icke hindrar mig att drömma en fortsättning, skönare än lifvet skulle kunna göra den.»

Huru beklagansvärd var icke Gunhild, om den man,

till hvilken hon sändt en så dåraktig skrifvelse, vore — rätt och slätt en vanlig verldsman, som icke älskade henne! . . .

En knackning hördes på dörren. »Jag kommer», svarade Gunhild, stoppade hans bref i fickan och skyn-dade ut. Kanske hade han aldrig fått hennes, hon ville trösta sig med att tänka så; han hade ju icke svarat på det. Men hvarpå skulle han väl egentligen hafva svarat? Hon skrattade, när hon gjorde sig den frågan.

Snart var hon tillbaka med sitt fräsande jern och höll som bäst på med »lifvet», då en välbekant gestalt uppenbarade sig på trädgårdsstigen. Hon hann knappt ställa ifrån sig strykjernet, så stod han vid det öppna fönstret.

»Goddag och välkommen», sade han och de skakade hand öfver fönsterkarmen.

»Tack! Så roligt, att ni också kom! Nu är det sommar!»

»Ja, visst är det sommar.»

Gunhild betraktade honom. Hon tyckte sig märka ett ironiskt leende på hans läppar — männe han fått brefvet, männe han tänkte derpå?

Han såg på henne. Så tårdt hennes ansigte blifvit! Stackars barn, tänkte han: hon ser ut, som om hon vore i stånd att skrifva om sitt bref när som helst, om än jag aldrig svarar på det.

»Så lik ni är er», sade Gunhild. »Ni har blott fått större glasögon.»

»Och mycket skarpare . . .»

»Nej?»

»Jo. Jag ser hvarje por i ert ansigte genom dem.»

»Men icke genom porerna likväl?»

»Icke med glasögonen!» . . . Åter igen ett leende, som häntydde på . . . det dåraktiga brefvet. — »Hvad är det, ni har för er der borta?»

»Jag stryker en klädning åt mig.»

»Nå, det är, som det skall vara. Var så god och fortsätt!»

»Icke nu, då ni står här.»

»Jaså — då skall jag gå mina färde.»

»Ni kom ju nu...»

»Stryk då klädningen färdig, så står jag här under tiden, och se'n göra vi en skogstur tillsammans som... förr i världen.»

»Då skall jag skynda mig.» — Hon gick tillbaka, tog strykjernet och började.

»Slarfva inte. Det kan hända jag granskar verket.»

»En filosofie doktor förstår sig väl knappt på så simpla saker.»

»Ungefär lika mycket som en filosofiedoktorinna, skulle jag tro.»

»Möjligen; men en sådan hederstitel kan jag icke taga åt mig.»

»Tycker ni att professorska låter bättre?»

Gunhild böjde ansigtet ned mot klädningen, hon strök... Hon skulle släta ut en rynka.

»Jag har icke heller äran känna någon sådan», sade hon.

»Ni stryker alldeles för fort.»

»Jernet är så varmt. Jag är rädd, att det skall sveda.»

»Jag förstår... Gif er annars god ro. Jag har icke brådtom...» Han böjde sig ned, bröt en hvit lilja på rabatten och satte den i sitt knapphål. »Apropos filosofi och professorer: hur står det till med Xenophon», frågade han.

»I honom har jag icke sett mer än en gång, sedan jag var hemma sist.»

»Jo, ni är just en tacksam lärjunge!»

»Det skulle ingenting tjenat till, då icke ni var med...»

Klädningen vardt färdig i rappet och hängdes i klädskalet; någon granskning kom ej i fråga den gån-

gen. Man gick i stället åt blommande däld den välbekanta vägen »se'n i fjol».

»Nå, hvarmed har ni fördrifvit er tid, sedan vi sist gingo här», var doktors första fråga.

»Jag har arbetat från morgon till kväll, läst med andra och med mig sjelf», svarade Gunhild. »Tack för boken, som ni lemnat min mor!»

»Boken? Jaså! Ja, det är ju en rätt vacker liten bok. Ni har kanske redan läst den på engelska!»

»Ja, det har jag och temligen grundligt ändå» — hon skrattade hjertligt. »Jag har sjelf öfversatt den», tillade hon.

»Ni, hvad säger ni?»

»Trodde ni mig icke om så pass en gång, en liten bok på tre och ett halft ark!»

»Jag tillstår, att det var en fullkomlig öfverraskning, i all synnerhet, som jag icke hade någon aning om, att ni tänkte slå er på offentligheten.»

»Det tänker jag heller icke. — Det der lilla arbetet företog jag mig blott och bart för att slå min oroliga själ i bojor under en annans lugnande tankar.»

»Men tidningsberömmet, ni fick, glädde er väl ändå?»

»Ja, i brist på bättre glädje. Får jag icke komma ut på hafvet, nöjer jag mig med en utfärd på en insjö: man kan lyftas af en våg äfven der». Hon såg upp till honom. Så lugnt hans ansigte såg ut! . . . »Ert lilla bref, så kort det än var, glädde mig mer, än allt det *tryckta* berömmet», sade hon barnsligt.

Öfver hans drag gick en ljusning, liksom när solen plötsligt bryter fram ur en sky.

»Skulle det verkligen vara fallet», sade han, »likom för sig sjelf och utan att lyfta ögat mot henne. »Jag kan icke fatta, hur man med edra gåfvor och talanger kan sätta så stort värde på några tarfliga rader från en enskild person.»

»Fattar ni det icke, så vet jag nog hvarför», sade

hon . . . »och det vet ni visst sjelf också; men efter ni särskildt fäster er vid berömmet — tidningsberömmet, menar jag — får jag erkänna, att det kanske hade någon nytta med sig. Det gjorde mig uppmärksam på, att jag icke behöfver tillhöra den fattigklass af kvinnor, som icke har något att lefva för, sedan ungdom och värld öfvergifvit den.»

»Så! Nå, det var ju en lycklig upptäckt. Törs man fråga, vid hvilken tidpunkt i ert lif, ni annars ämnar räkna er till de öfvergifna?»

»När sommaren kommer, men icke ni.»

Han såg på henne med lugn, strålande blick. »Än om jag uteblefve utan eget förvållande», frågade han. »Det är icke blott lifvet, som skiljer människor åt.»

»Döden skulle skilja oss, menar ni . . . Det har jag icke tänkt på. Jag är räddare för lifvet. Om ni doge, skulle jag, hur förkrossande vemodsfullt än mitt lif blefve, liksom hafva er i min närhet; i hvarje solstråle, som mötte min blick, och i hvarje ren, vacker tanke, som vaknade i min själ, skulle ni så att säga lefva med mig.»

»Hvilken excentrisk varelse ni är ändå! Om någon gäfvade mig en kula för pannan, skulle det kanske vara det lyckligaste för er: ni finge ju då fortsätta edra drömmar, utan att lifvet på minsta vis lade sig emellan . . .»

Han talade lugnt, men ett visst skimmer i det sänkta ögat och en darrning i ansigtsmusklerna tydde på, att i Gunhilds ord fans något, som gått till hans innersta.

»Hur kan ni säga något så grymt», sade hon. »Jag nämnde ju blott, hur jag skulle känna det, ifall ni doge.»

Han tog liljan ur knapphålet och kastade den för hennes fötter. »Ni är ett dubbelväsende, som jag ännu icke förstår», sade han. »Än uppenbarar ni er som barn och än som kvinna, men i samma stund jag vågar

tro på den senare uppenbarelsen, förvandlar ni er till ängel för att straffa min förmätenhet.»

»Jag vet icke hur jag uppenbarar mig, men tror ni icke, att kvinnan kan vara både barn och ängel?»

»Jag börjar förstå det, sedan jag lärt känna er . . .»
Han böjde sig ned för att upptaga ett sällsynt gräs, som hans öga upptäckt vid väggkanten, och då han, som vanligt, öppnade sin bok för att inlägga det, fick Gunhild se sitt bref ligga mellan bladen. Hon såg på det, han såg på henne.

»Mins ni Nadeschdas sång, när hon anförtrodde sina blommor åt bäcken, som skulle föra dem till Wolga? 'När med Wolga se'n de hafvet nå' — Hur är det der?»

*»När med Wolga se'n de hafvet nå,
Finna de min drömda ynglings bild.
Namnlös, blodlös, famnlös är ock han
Och i drömmar blott omfamnelig».*

»Riktigt. Någon dylik fantasibild måtte föresväfvat er, när ni skref det lilla brefvet.»

De hade nu kommit till stället, der de hvita blommorna växte; däld och sluttning stodo, som om hvarken höst eller vinter gått öfver dem, sedan Gunhild satt der och band kransen. Der låg en nyfäld fura, och våra vandrare satte sig på den.

»Hvarför behåller ni brefvet, om ni tror, att det är skrifvet blott till en fantasibild», frågade Gunhild.

»Skälet måtte vara psykologiskt, eller hvad tror ni?»

Hon såg mot en glänsande kvällsky, som i det samma seglade hän mot aftonrodnaden.

»Jag tror ingenting nu», sade hon.

»Nu är ni icke uppriktig. Alldeles utan tro måtte ni icke vara.»

»Jag tror», sade hon, såg på honom och gjorde ett uppehåll. »Jag tror, att ni skall gömma mitt bref lika väl som Wolga gömde Nadeschdas blommor.»

»Nå, det var ju vackert att ni tror så pass . . .
Ja, jag skall gömma det, äfven om icke jag kan uppskatta det lika högt, som ni mitt . . .»

»Hvad skall ett sådant yttrande betyda?»

»Det kan ju hända, att det finnes en smula värma i djupet äfven hos mig, så klent det än ser ut.»

»Jag har aldrig tviflat derpå, men det låter, som ni gjorde det, och det gör mig ondt . . .»

»Ni vet ju, att frosten i Nifelhem omsider smälte för Muspelhems gnistor?» Han fattade sakta hennes hand — det var inledningen till något, som han tänkte säga henne, men hon erinrade sig plötsligt hans liknelse förra sommaren om hennes drömbild, som verkligheten skulle förstöra . . . Var nu det ögonblicket kommet, kanske? . . . Nej, hon ville ingenting höra. Hon drog lika sakta sin hand tillbaka.

»Flög ni er väg nu igen», frågade han och skiftade färg.

»Jag var rädd, att ni skulle förstöra min drömbild med någon ny liknelse», sade hon. »Jag vill ingenting höra, nej, ingenting.»

»Som ni vill då . . . Skyll er sjelf!»

Det var några dagar derefter. De två, om hvilka sommarsagan handlar, hade anträdt vandringen mot ett för sin naturskönhet bekant ställe, om hvilket de ofta talat, men der de förut icke varit gemensamt. Deras väg gick genom skogen, en smal, gräsbevuxen väg var det, och uppåt, alltjemt uppåt bar den, ända till skogens slut. När de kommo dit, befunno de sig högt öfver både byar och kyrkor. Slottet, der de råkats första gången, hvilket annars tycktes ligga så högt, att det beherskade hela den omgifvande nejden, höjde sig nu icke betydligt öfver bondgårdarne i dalsänkningen. Borta vid synranden skymde något likt mörka molnbilder mot himmelens blå — det var staden, der Gunhild

gått i skola. Rakt nedanför höjden, der de stodo, Yngve och Gunhild, brusade en å, hvars skummande hvirflar bröto den sjunkande solens ljus i regnbågens alla färger; men bortom alltsammans framglänste hafvet såsom ram till taflan, på hvilken de utgjorde staffaget: det var lifvet i ram af det oändliga; framtiden ingående i — en solbelyst evighet. . .

»Här är skönt att stå med verlden för sina fötter och er vid min sida», sade Gunhild.

»Akta er! Ni kan lätt glida utför branten.»

»Jag vet nog, hvad jag gör, men ni vet icke, hvad jag hade lust att göra, derest det icke vore syndigt.»

»Hvad då? Kanske ni lockas af rösterna ur skumhvirflarne?»

»Morgana mö, bjud mig, jag kommer, hos dig vill jag dö.»

»Trodde jag icke det!»

»Hur ljuft det skulle vara att få gå ur tiden i ett svindlande nu, innan den väckt mig ur mina drömmar!»

»Jaså. Ni har alltså börjat frukta för uppvakandet. Säg hellre: innan den störtat mina afgudar.»

»Afgudar? Jag?»

»Jag vet icke, men så har det förefallit mig. 'Känn dig sjelf', sade Thales. Jag vet icke, att han sagt något mer, men det var vackert så: det har betryggat hans odödlighet. . . .» Han tog upp en liten sten. »Se, dit ned i den största hvirfveln», bad han, och i detsamma kastade han stenen midt i hvirfveln.

»Det var väl kastadt.»

»Hvirfveln tog honom, och till botten gick han. Det var en vanlig gråsten. Om ni sett honom nyss, när han låg och glimmade mot solen, hade ni väl trott, att det var guld i den.»

»Jaså. Ni talar i liknelser nu igen.»

»Här stå vi så högt öfver andra, och här gör so-

len allting så klart, att hon nästan tvingar mig till att förklara mig . . . »

»Nå, så gör det! Se'n blir det min tur.»

»Vill ni säga mig, hvarför ni alltid i mina ögon försöker att nedsätta den, som ni kallar min afgud?»

»Det har jag sagt er längese'n. Ni är fången i en villfarelse. 'Afguden', om hvilken ni talar, är ingen gudomlighet. — Ni måste en gång för alla . . . ja, se på mig, ni måste öfvergifva honom.»

»Jag har aldrig tänkt på att tillegna mig honom i den mening, ni kanske tror.»

»Nu missförstår ni mig helt och hållet.»

»Jag tror icke det. Ser ni, floden kan ju i sitt hjerta gömma bilden af klippan, som reser sig på dess strand, utan att klippan vet om det: de skola alltid vara skilda från hvarandra. Så gömmer mitt hjerta den bild, som ni äflas att förstöra.»

»Jag? Gifve Gud, att jag kunde låtit er behålla den så hel, jag skulle velat . . . Ni måste förstå mig, och just därför måste jag först störta afguden.»

»Ämnar ni göra med honom som med gråstenen kanske?»

»I så fall kunden I ju följas åt — eller hur?»

»Ni får icke håna mig!»

»Ni får icke missförstå mig!»

»Är det blott för att slippa min dyrkan, som han skall störtas? Tillbeder han kanske en gudomlighet, som jag icke känner?»

Gunhild var blek, och hennes läppar skälfdde.

»Nej», sade Yngve med ett vemodigt leende, »han tillbeder ingen i sådan mening, ni antyder, och hvarken svikna eder eller brutna förbindelser tynga på hans sinne, men . . . bättre skulle dock hans ungdom hafva varit, om han förr lärt känna er . . . Egoismens isskorpa kring hans hjerta kan smälta endast för ett annat hjertas hän-gifvenhet . . . Jag har ju sagt er, att både min barn-

dom och min ungdom saknat en faders ledning och att . . . jag glömt min barndoms bön . . . »

Hon såg ned, till dess han talat ut, då lyfte hon blicken. »Är det något särskildt ni har att säga mig om honom», hade hon tänkt fråga; men den öppna, klara blick, som mötte hennes, omintetgjorde den föresatsen.

»Se nu icke så ängslig ut», sade han vänligt. »Vi anse afguden störtad — d. v. s. reducerad till en vanlig människa med många fel och svagheter, men på hvars trofasthet ni likvisst icke behöfver tvifla.»

Hon såg först mot solen och så på honom. »Så djupt kan ni icke störta afguden, att icke mitt hjerta drager *människan* upp igen», sade hon.

Det flög en ljusning öfver hans ansigte. »Nå, nu äro vi snart på det klara. Jag kan glädja er med, att människan vill uppbjuda alla sina krafter för att sträfva till den höjd, der idealet stod, och att det är bekantskapen med er, som eggas en sådan sträfvan . . . Något sådant skulle jag väl kunna sagt er längese'n, men jag anser orätt af en man att yppa sina känslor, förr än de blifvit så starka, att han i både nöd och lust vågar lita på dem. Kanske ni nu förstår mig?»

»Ja», svarade hon långsamt, »bekantskapen med mig skall egga er sträfvan till fullkomlighet . . . Tack för det ordet, jag skall taga det med mig genom lifvet, jag skall fästa det, som den hvitaste blomman i min sommarsaga, äfven om hon afbrytes nu.»

»Talar ni om att afbryta den, i samma stund det på fullt allvar blir fråga om fortsättningen! Ni har trott afguden för väl; tro nu icke människan för illa.»

»Nej, jag tror er. Vi hafva nu begge skrivit 'excelsior' i vår fana . . . Högre och högre skall det gå . . . Så ljuft det skall blifva att tänka derpå! . . . O, kunde jag på ert minnes himmel blifva en klar stjärna, som högt öfver jordens dunkel finge stråla er blick i möte en gång, då lifvet skilt oss långt från hvarandra!»

»Det der klingar vackert. En Plato skulle appro-

berat det, men den der *vanliga människan*, om hvilken det här är fråga, ser helst, att ni stannar kvar i de menskliga regionerna.»

Han tog hennes hufvud mellan sina händer och vände det mot sig; han stod vänd åt solen, men Gunhild stod vänd åt honom. — »Blif hellre en värmande stråle på min stig, än en kall stjärna på min himmel», sade han. »Vi skola icke skiljas mer, utom för en kort tid. Min stråle skall följa mig. Måtte Gud, som hafver barnen kär', leda oss båda!»

Yngve Nordenson hade lärt igen sin bön. Gunhild lade sitt hufvud mot hans bröst. En underbar känsla genomströmmade henne; hon visste icke, om det var lifvets eller dödens: den var henne så ny.

De stodo ännu några ögonblick i solglans på höjden, och när de skulle gå ned, så sprungo de hand i hand, liksom ett par barn, som »lekt gömma» och funnit hvarandra, och när de kommit till det ljusröda huset i skogsbrynet, tog doktorn icke afsked, utan gick med in i hvardagsrummet, der familjen var samlad. — Han berättade dem en nyhet, hvaröfver likvisst hvarken föräldrar eller systrar förvånades. — Hade den slagit någon med häpnad, så var det Gunhild, hvilken alltjemt tog den för »en sommarsaga».

Så slutade sommarsagan, som i många år gömtes inom det röda korsbandet. — Just som frun slutat att läsa den, återkom mannen.

»Nå, hvad innehöll din pappersbunt», frågade han.

»Jag har icke hunnit med mer än en sommarsaga.

Den kan du läsa sjelf vid tillfälle, sedan skall jag lemna henne åt Muspels söner, med hvilka hon har ett och annat drag gemensamt.»

»Hvarför skall hon dömas till ett så hårdt öde?»

»För det första därför att hon är så genomskinlig; det andra är, att det finnes sagor nog i världen ändå.»

»Men det kan ju hända, att det går en stråle genom din, och hvem vet, om icke den kan hitta till något hjerta.»

»Tror du?... Du tror då alltid på strålar!» Hon såg upp till honom; det var icke den af tiden åstadkomna förändringen hon såg, det var den af en högre makt bibehållna likheten: den varma blicken, det milda, manliga uttrycket. Han var ju vacker som i en sommarsaga.

»Ån du då», utropade han och omslöt hennes ansigte med sina händer. »Jag undrar just, hvad du tror på, om icke på sol!»

En hel flod af sommarsolsken föll i det ögonblicket in mellan blommorna, bland hvilka de stodo. »Jag tror», sade hon, »att ju mer vårt hjerta blir genomträngdt af solen, dess mer liknar hela lifvet — en sommarsaga.

Herr Klöfmans missöde.

En tidsbild.

1.

Tro ej allt, hvad skeppare förtälja.

Tegnér.

Ett stenkast från staden i ett vackert envåningshus bodde herr Truls Person. Stället låg i en trädgård; framsidan var vänd åt landsvägen, och ena gafveln, med sin gästkammare, åt stadens kreaturstorg. Mången skulle väl tycka, att ett sådant läge icke var det önskvärdaste, men ägaren var af motsatt åsigt. Då man, som han uttryckte sig, »tyckte om att se både folk och kreatur omkring sig», kunde man aldrig valt en fördelaktigare bostad. Det enda, han hade emot densamma, var, att karaktersbyggningen låg litet för sankt, men därför umgicks också herr Truls med planer för en framtida »uppskrufning». Han hade fått en smula hum om, huruledes en sådan låter verkställa sig.

Herr Truls Person lät kalla sig »patron», sedan han blifvit stadsbo och klädt sig till herre, och så skref han sitt namn med *ett* s, till skilnad från alla de *Pers-söner*, som skrifva sina med två. Han var »bonde i sig sjelf», som folket brukade säga, och det fans men-

niskor, som mycket väl erinrade sig den tid, då han ännu var en hygglig sådan.

Till följe af såväl stads- som landsvägs-granskapet, fick patron Person godt om s. k. vänner. Flere af stadens fabrikörer, såsom de mera försigkomne af stadens handverkare kallades, en och annan yngre handelsman samt till och med personer, som ansågo sig i bildning vara dessa öfverlägsna, höllo till godo i hans väl försedda hus. Frun, eller som *hon* hellre önskade benämnas: »husbondmor», var sällan synlig; dels hade hon annat att göra än sitta och hålla sällskap, dels fann hon många af de uppräknade personernas umgängessätt så rått, att hon blott och bart för den skull drog sig undan, ty hon var en qvinna med mycken urskiljning.

Bland andra vanor, som herr Person fått, sedan han blef stadsbo, var den att disputeras om saker, som han icke begrep. Isynnerhet gaf han sig in på sådana ämnen, som religion, Gud och odödlighet, och sedan han läst några allmänfattliga otrosskrifter — någon af bibelns böcker hade han aldrig genomläst — så förklarade han, med största sjelfbelåtenhet, att han hvarken trodde på himmel eller helvete längre; han ville dock låta det vara osagdt, huruvida icke möjligen en Gud funnes till . . .

Garfverifabrikören, som i storskolan aldrig kom längre än till tredje klassen, och »herrekiperingsfabrikören», som kommit sig upp genom qvastbinderi i Amerika, och diversehandlaren, som förut stått i en högarebod i Liverpool — alla dessa herr Persons vänner och bröder trodde ackurat detsamma, som han.

Men »husbondmor» var långt efter sin tid, sade hennes man. Att hon saknade fattningsförmåga, kunde han icke påstå; hon var dotter till en riksdagsman och hade ärft faderns förmåga både hvad tala och tåga angick — hvart och ett har sin tid — men hennes åsichter hade »stannat i stöpet», sade herr Person, och han

såg ingen dager i att någonsin kunna lyfta henne till den höjd, der han sjelf befann sig.

Nu var det så, att en viss herr Klöfman, personligen bekant med diversehandlaren, i stadens tidning tillkännagifvit, att han på utsatt dag skulle å stadens teater hålla ett »föredrag» om människans verkliga härkomst. Diversehandlaren, som visste, att herr Klöfman behöfde se på styfrarne och att herr Person skulle blifva smickrad af att få göra bekantskap med en så framstående man, stälde så till, att patronen inbjöd föreläsaren att taga in i hans »anspråkslösa» hem och der anse sig som — barn i huset, ett erbjudande, som herr Klöfman med största nöje antog.

Han hade kommit. Fru Person nöjde sig med att se honom genom fönstret och genom glasrutan på den mellan förmaket och salen tillreglade dörren. Hon försäkrade sin man, att gästen skulle blifva på det omsorgsfullaste betjenad, hennes personliga närvaro förutan, och det skedde så.

»Så rå han ser ut», sade hon, då hennes man, som varit ute för att välkomna honom, åter inkom för att kläda sig och gå på föredraget. »Skägg öfver hela ansigtet, låg panna och håret rakt i vädret!... Jag är rädd, att han med sin uppsyn skrämmer bort dem, han han möjligen vinner med sitt tal; men så godt är kanske det. Det beror på, hvad det skall handla om; jag kom icke till att läsa den senaste tidningen, så jag vet det inte.»

»Nu skall du gå upp med, -mor», sade Truls och satte signetringen på en af sina rödblå fingrar. »Det kommer fullt med damer dit.»

»Om du ändå ville låta bli att räkna mig till dem. Jag anser det hederligare att vara, hvad jag är, en bondkvinna, än att kläda mig till något, som jag icke kan bära upp. Men det är just, hvad så många fruntimmer göra nu för tiden. Allting blir derefter, det förstås.»

»Du skulle taga dig ut så bra, som hvilken som helst: det kan inte fallera. Vi hafva väl varit bland folk, förr än vi kommo hit.»

»Åh ja, inte är det för folkskygghets skull, som jag blir hemma. . . Men är du viss på, att alla *de* kunna räknas till 'folk', som kläda sig till herrskap, Truls?»

»Nå nå, men så, som är man klädder, så blir man hädder.»

»Ja, det är just det ömkliga; men det beror också på, bland hvilka en befinner sig. Hvad är det annars för nytt, han har att säga, den der karlen? Jag är rädd, att det är bara lappri; för aldrig kan jag tro, att de, som älska ljuset, se så ut.»

»Ingen kan hjälpa, hur han är skapad, det vet du väl.»

»*Det* kan ingen hjälpa; men har en något ljus inom sig, tror jag det lyser upp ens ansigte, så att det blir godt att se på, hur groft och tarfligt det än måtte vara.»

»Ja, ja, det kan så tyckas, det kan så tyckas!» Truls betraktade sig på alla sidor, der han stod framför spegeln. »Imellertid kunde du gerna gå upp; som jag säger: du tar dig ut, hvar en sätter dig, och skulle icke skämma ut din sak, om en så skickade dig till sjelfva riksdan.»

»Jag tycker, att du har nog att göra att komma dit sjelf, Truls, fast du inte lyckas.»

»Lita på, att jag skulle motionera, så det skulle susa kring öronen på hela andra kammaren.»

»Du skall inte slå så stort på, Truls. Jag tänker, du lugnade dig väl, bara du vore vald.»

»Och det tror du! . . . Du skulle få höra annat, ifall du läste tidningarna då. Tag hit den gröna sidenvästen, som jag köpte till sista landbruksmötet. Han lär vara bror med presidenten i Amerika, den der Klöfman.»

»Lika visst som jag är syster till presidentskan, kära Truls.»

»Hvarför inte, hvarför inte! Lärda karlen! Se så, Hanna, tag nu på dig och . . . kom efter! Jag går med herrarne, när de komma.»

»Det kan jag väl tro. Bed mig inte, Truls; på *den här* föreläsningen kommer jag ej; det är tillräckligt, om du går. Jag skulle ingenting kunna inhemta, ifall talet blir lärdt.»

»Lärdt, visst blir det lärdt! Skulle han våga sig upp annars, inför en bildad publik?»

»En kan våga hvad som helst nu för tiden, hade jag så när sagt. Hade jag bara mod, så tror jag, att jag skulle våga hålla ett föredrag om dina utslitna träskor till och med — bara det vore nytt.»

»Träskor! Alltid skall du slå en i näsan med hvad en har varit. Utslitna voro de väl i alla fall inte.»

»Nej, det har du då rätt i. Du kunde gerna gått i dem än, Truls. Se, nu vänder du skjortknapparna baklänges. Kom, får jag hjälpa dig!»

»Guld som guld, hur en vänder det.»

»Jag förstår! Bara de synas, menar du, så gör det detsamma, hur de sitta, men så tänker inte jag. Se så, nu vända de rättsidan fram.»

»Tack! jag faller så lätt i abstraktion, när jag går i tankarna.»

»Distraction, menar du.»

»Sade jag inte det?»

»Inte alldeles!»

»Nå, det var ändå det, jag mente . . . Hvad var det nu jag skulle säga? Jo, det skall blifva rätt lustigt att höra, hvad en är kommen af.»

»Hm! Hvar och en, som känner dig, vet, att du är son till Per Trulsson i Kråkmåla.»

»Ja, är det inte det, jag alltid säger, att du med ditt goda hufvud — för det *har* du — är alldeles för

långt efter din tid! Det är om *allas* våra förfäder, han skall tala.»

»Då lär väl inte föredraget sluta i natt, kan jag förstå.»

»Om de första mennisko— . . . hvad var det nu jag skulle säga . . . det första *paret*.»

»Om det kan han väl inte säga mer, än bibeln längese'n sagt oss alla: Gud skapade menniskan af jordens stoft och inblåste i henne en lefvande ande, och så vardt menniskan en lefvande själ.»

»Ah, det der är mytt, bara mytt» — han mente myth — och Truls log ett leende, fullt af medömkan, öfver sin hustrus enfald. »Det *der* tror ingen upplyst menniska mer», förklarade han.

»Det beror på, hur pass stark hennes upplysning är. En talgdank och Guds klara sol ge allt olika dager ifrån sig.»

»Hör du, kanske jag borde taga en bättre bonjour? Tag hit den der, som jag köpte till sista landtbruksmötet! Det kan hända att de ställa till en sexa för honom, när föreläsningen är slut, och då skall man naturligtvis representera eller . . . repartisera, du förstår.»

»Åh ja, nog förstår jag det alltid; nog förstår jag, att det är du som släpper till, och de andra, som hålla till godo. Vi kunde förblifvit de vi voro, Truls!»

»Se så, Hanna, du kan då aldrig komma ifrån dina fördomar! Jag borde satt dig i pension ett år, innan vi flyttade till staden.»

»Se'n skulle jag inte passat för dig, så sidenväst du har, Truls.»

»Hi, hi, hi», skrattade han. Han kunde icke blifva ond, ty han visste, att hustruns tal var ej illa menadt.

»Hvad är det då för folk, vi härstamma ifrån, om inte från Adam och Eva», sporde mor Hanna.

»Folk, sa' du folk? Vi härstamma icke från något folk alls, och det är just det besynnerliga.»

Husbondmor häpnade. Hon var ingen okunnig människa — det behöfver ingen vara, som *vill* odla sitt vetande — och det var, hvad hon hade gjort och gjorde. Af naturläran hade hon fått veta, att materiens ständiga kretslopp är ett vilkor för allt lif i naturen; att luften oupphörligt mottager de ämnen, som vi förbrukat, under det den gifver oss nya i utbyte; och på sådant sätt kan det ju sägas, att det, som är växt eller djur under en tidsföljd, är människa under en annan, och att svampen, utvuxen ur det träd, hvars rötter tränga ned i ett multnande hjerta, är en släkting till oss: den har uppspirat och den näres af samma ämnen som vi och återlemnar en gång, liksom vi, sina beståndsdelar till naturen. Men att vi i annan mening skulle räkna våra anor från växter och djur, derom hade hon aldrig hört talas. Icke underligt, att mannens ord slogo henne med häpnad.

»Hvad säger du», utbrast hon. »Man skulle tro du mist vettet! Hafva vi vuxit på träd kanske?»

»Till och med det, till och med det till en början. Vännen Klutström har med egna ögon sett en apa, som gick på två ben, lika rak som du och jag.»

»Det var väl inte konstigare, än att Klutström sjelf ibland går på fyra: *hända* kan det, men *naturligt* är det inte.»

»Hon var så komplett lik en människa, att det fattades henne bara målföret.»

»Och förnuftet, för har en inte det, så tjenar målföret just icke mycket till.»

»Fall mej då icke beständigt i talet! Utveckling och förädling, utveckling och förädling, det är derpå det går ut. Vi ha börjat som . . . ja, som — jag vet icke hvad, och så har det stigit och stigit. Vår förste egentlige stamfader lär hafva varit en fisk eller något sådant der.»

»Gud bevare ditt förstånd, Truls! Usch, det rik-

tigt äcklar mig, när jag tänker på alla de *slägtingar*, jag skulle hafva fjällat. Nå, det har icke varit svårare för Gud att göra oss af en fisk än af en jordklimp, i fall han så velat; men då har han i alla fall gjort oss såsom ett särskildt slägte, det är jag viss på; för hade vi utvecklat oss från djuren, skulle vi icke hafva högre sjäsegenskaper vi, än de; vi skulle icke hafva hvarken sundt förnuft eller själfmedvetande — vi skulle icke kunna ens drömma om ett lif efter detta. Jag rår icke för, att jag har större förtroende till »Mose böcker» än till alla Klöfmän i verlden, Truls.»

»Tst! Tst! Karlen är ju vägg om vägg. Jag tror, jag låter Lasse gå upp och höra honom. Man bör göra något äfven för arbetsklassen . . . Bara han icke har för liten underbyggnad . . . Se så, gif mig nu bonjouren! Glöm icke att ha något riktigt bastant i ordning till qvällsvard, i händelse det ingen sexa skulle bli. Nu går han, hör jag. Adjö.»

»Vet du, hvad det är för datum i dag, Truls», frågade hustrun, i det hon följde mannen till dörren. Han vände sig om, och deras ögon möttes. Truls ansigte fick i detsamma ett uttryck af stilla allvar, liksom om något rent, ljuffigt minne gått igenom hans själ. Truls Person var ingen elak människa och långt ifrån så dum, som hans fåfänga gjorde honom . . . Hans största fel var måhända, att han ville vara »verlden lik» — den »upplysta och bildade» del af menskligheten, som företrädesvis kallas »verlden» — och det är ofta första orsaken till hvarje människas förvillelse.

»Jaha, det har du rätt i, det var i dag», svarade han, efter några sekunders tystnad. »Hon har det ju godt, *der hon ligger*;» han lade särskild tonvigt på de sista tre orden och tog icke ögonen från sin hand, som hvilade på dörrlåset.

»Om du ändå varit hemma då!»

»Bäst att slippa se folk dragas med döden!»

»Hon *drogs* icke alls med honom. Han kom som

en fridens ängel, och annorlunda kommer han väl icke ill de små.»

»Nä nä . . . se, der har jag vännerna, som komma för att hämta oss! . . . Bara han icke redan är gången . . . Adjö med dig, Hanna!» Han gick, ty de tre förut nämnde vännerna — garfverifabrikören, »herrekiperingsfabrikören» och diversehandlaren — kommo mycket riktigt för att beledsaga herr Klöfman till föreläsningssalarna, der han skulle hålla sitt föredrag. De voro redan — öfvertygade om sanningen af hvad han kom att förkunna.

2.

Det var kväll, och sedan mor Hanna vidtagit åtgärder för anskaffande af en »bastant» kvällsvard — i händelse det ingen sexa blefve af — drog hon sig från landsvägssidan, för att några minuter kunna få vara ostörd af den yttre världen.

Hon satte sig vid ett åt trädgården vettande fönster och såg ut på aplanne, som med sina stora, runda kronor påminde om vissa naturer här i lifvet, hvilka förblifva i det närmaste oberörda, hvad som än går öfver dem. Borta vid staketet stod en asp, som darrade i hvart blad, fastän knappt en fläkt rörde henne.

Dagen var en bemärkelsedag för husbondmor. I samma rum hade hon suttit en eftermiddag för tre år tillbaka, men då satt hon vid sin lilla dotters dödsbädd. Fadern var frånvarande på en resa. Lilla Elsa var ett för sina år tidigt utveckladt barn och yttrade ofta djupare tankar, än man var van att höra af fullvuxna menniskor. Hennes mor hade ofta talat med henne om

ett evigt lif, om himlen och Frälsaren, och nu kände modern sig liksom glad öfver, att hon så gjort . . . ja, det var ljuft att i minnet låta tanken hvila vid sådana stunder, der hon nu satt ensam i kvällen och tystnaden. Huru tydligt såg hon icke för sig barnets anlete, alldeles som för tre år tillbaka! I samma stund, som anden flydde, genomstrålades det af en klarhet, sådan modern aldrig sett tillföre. Den himmelska friden tryckte sitt insegel på de dödliga dragen, för att till den sörjande moderns tröst liksom vittna om sanningen af apostelns ord: »det varder sådt i snöplighet och skall uppstå i härlighet, det varder sådt i skröplighet och skall uppstå i kraft» (1 Kor. 15:43). — »Ack, om ändå Truls varit hemma och fått se lilla Elsas ansigte just *då*», suckade modern i sitt hjerta, då hon tänkte på, huru likgiltig mannen tycktes vara för allt som rörde hans eviga väl — och så erinrade hon sig barnets sista ord: »Mor, hvar är far? Far skall också komma!» Ja, vid de orden hade moderns hjerta fäst sig; hon hoppades, att de genom Guds nåd en gång skulle komma att besannas, och så sammanknäpte hon sina händer och såg mot himlen, under det hon i minnet upprepade dem.

Men vi få icke i saknaden af de hädangångne eller i kärleken till dem försänka oss så, att vi glömma våra pligter mot de lefvande. Detta visste husbondmor mycket väl, och därför gick hon att i ordningställa »gästrummet», der herr Klöfman skulle tillbringa natten. Det hade, som vi nämt, utsigt åt stadens kreaturstorg och låg liksom litet afsides. Lärdt folk tycker om enslighet . . ., det trodde mor Hanna.

Besynnerligt nog, blef det icke ens tal om någon sexa för herr Klöfman. Han fick så få åhörare, att det var nära att han fått inställa föredraget, och de få personer med omdöme, som hörde detsamma, sade, att det innehöll »mest svammel».

Hade herr Klöfman varit en ärlig *vetenskapsman*, hvars meddelanden hvilat på de erfarenheter, till hvilka

han genom träget arbete och egna forskningar kommit, hade han ju förtjenat sin grad af aktning, äfven om hans åsikter icke varit fria från misstag och förvillelser; men han var hvarken någon vetenskapsman eller någon sanningssökande människa; han hade ingen egentlig öfvertygelse, utan slöt sig till de åsikter, som mest öfverensstämde med hans egna tycken. Han var en kompilatör, som ur andras allmänfattliga skrifter om materialismen flickat ihop den »visdom», han inlade i sina föredrag, hvilka alla gingo derpå ut, att människan icke var någon evighetsvarelse, utan blott och bart ett med högre instinkter utrustadt djur, en i adelsstånd upphöjd apa.

Det var vackert så, mente herr Klöfman. Han hade för sin del inga högre anspråk. Så säga många andra människor här i verlden, hvilka befinna sig på samma andliga ståndpunkt, som han; men de säga så blott och bart för att nedtysta samvetet, som i det längsta säger motsatsen. Hvarje människa, som påstår sig icke *behöfva* en tillvaro bortom grafven, utan vara nöjd med den, som beskäres henne på jorden, ljuger i sjelfva verket på sig sjelf, ty behovet af ett evigt lif är ett med hennes innersta väsende. Gud skapade människan sig till en afbild, och hon mäktar aldrig helt och hållet tillintetgöra likheten; någon glimmande gnista finnes alltid i askhögen af äfven det mest förderfvade hjerta.

Imellertid bjöd herr Person sina vänner med sig hem på kvällsvard för att hålla hedersgästen sällskap; men eget nog hade de icke väl kommit in i hans bostad, förr än han sjelf fick bud från sin broder, en fattig bonde, boende flere mil från staden, att denne låg på sitt yttersta och önskade se Truls, innan de skildes för all tid.

Herr Person lät till den ändan spänna för sin blanka vagn, och derefter reste han, vännerna till stor

förlust. Den från föredraget äfvenledes hemkomne drängen medtogs som körsven.

»Nå, kunde *du* fatta något af hvad *min vän Klöfman* hade att säga?» sporde husbonden sin tjenare, då de kommit ett stycke i väg.

»Fisk som fisk och markatta som markatta», svarade Lasse. »Det gick derpå ut, att patron och jag äro lika goda, kunde jag tycka på't.» Han såg med tvetydig blick på sin husbonde. »Nog är det konstigt, att han vill fara omkring och skämma så illa ut folk, men si, nå'nting skall en fördrifva tiden med, när en inte gitter arbeta.»

»Hm, hm», sade herr Person vid sig sjelf. »Var det inte som jag sade: karlen hade för liten underbyggnad för att begripa ett sådant föredrag.»

Imellertid hade patronen och hans dräng icke kommit långt från staden, förrän blix på blix började upplysa natten. Åskvädret blef allt häftigare; hela vida rymden gaf eko efter de skakande knallarne, och hästarne segnade ofta till marken af förskräckelse. Äfven herr Truls böjde någon gång ofrivilligt sitt hufvud och tillslöt ögonen, bländad af det starka ljuset. Han erfor i sin själ något af den känsla, som ligger uttryckt i Davids ord: »Hvart skall jag gå för din ande, och hvart skall jag fly för ditt ansigte?» (Dav. ps. 139.)

»Jag menar, att i sådant väder skulle det vara lugnast att veta, det en dör som en torsk, för den som har ett ondt samvete», sade Lasse, »men si, det gör en inte, för då skulle en inte samvete ha», tillade han.

»Nä, nä», svarade husbonden och smålog vid tanken på, att hans hustru och hans dräng... stodo ungefär på samma religiösa ståndpunkt...

En stund förr än de hunno hemmanet, der den sjuke bodde, upphörde åskan. Molnen skingrades, och morgonsolen lyfte sig dimfri och klar ur det djupblå hafvet. Hennes breda strålar föllo på fönstren till broderns gård och trängde genom stugan.

Der inne låg på en torftig bädd den fattige brodern till den rike mannen. Båda hade »skött sig» här i världen, men deras lotter hade ändå blifvit mycket olika. Truls hade ofta på senare tider hånat Nils för hans enfaldiga tro — nu låg Nils der, lugn i allt sitt armod och oaktadt alla plågor. Truls måste för den blick, som utgick från den döende broderns öga, sänka sin till jorden och kände sig för ett ögonblick mycket fattigare, än han . . .

Många ord vexlades icke; men den döendes ansigte var en riktig predikan, tyckte Truls; den gick honom till hjertat. Och när brodern, med Frälsarens namn på sina skälfvande läppar, utandades sin sista suck, och hustru och barn bedjande knäfölla omkring honom, och den breda solstrimman förklarande föll öfver den tafan, då erinrade sig Truls för första gången sedan många år de orden: »Här är ett heligt rum, och här bor visserligen Gud».

Helt annorlunda hade det under tiden tillgått i herr Persons hem.

Mor Hanna satt i dagligrummet, der hon icke kunde undgå att höra ett och annat ord, en och annan kortare mening af gästernas samtal. Herr Klöfman talade mycket hånfullt om »bibelns sagor» samt ordade vidt och bredt om »öfvergångsdjuret» eller »apmenniskan», hvars benrangel han påstod, att ännu ingen lyckats träffa på . . .

Plötsligt fick mor Hanna ett infall: hon gick till chiffoniären och framtog ur en låda en gammal abc-bok; den hade varit lilla Elsas, men — det fick gå. Hon klippte ut flere stora bokstäfver, dem hon uppklistrade på ett halfark papper, så att det såg ut, som om de varit dittryckta, derefter stoppade hon papperet på sig och skrattade hjertligen.

Mor ville sjelf följa gästen till den för honom iordningställda sofkammaren. Hon begaf sig för detta ändamål ut i förstugan, med påtänd lykta, ty man skulle

gå genom en lång, mörk gång; men det ville sig icke bättre, än att lyktan slocknade i dörrdraget, och gästen måste vänta en stund i mörkret, medan värdinnan åter tände den. Som han så stod i ensligheten, märkte han plötsligt något, som rörde sig i hans närhet, och innan han hann anställa den minsta undersökning, om hvad det kunde vara, fick han bakifrån en knuff så stark, att han ögonblickligen befann sig förflyttad till väggen midt emot, der han slog pannan i en stor jernspik, afsedd för brandredskapen.

»Hvad nu?» ropade han.

»Bä-ä-ä», svarades bakom honom.

I det samma återkom mor, och herr Klöfman åkallade legioner af de makter, hvilkas tillvaro han — icke trodde på, och tryckte näsduken mot sin blödande panna.

»Hvad i all världen har hänt?» utropade mor och höll upp lyktan. »Det mörkret, det är då skuld till alla ogerningar!»

»Bä-ä-ä», svarades åter.

»Jaså, det är du, Pelle», sade hon, då hon i det samma fick syn på stallgumsen, som beredde sig att åter »taga sats», för att stürta på herr Klöfman. »Ut med dig! Du har väderkorn, tror jag. Herrn får sanna ordspråket: slägten är värst! För all del, förlåt! Pelle har nu i mer än tio års tid gått här bland folk, men har inte kunnat höja sig en hårsman öfver fårens ståndpunkt . . . Allt går dock framåt, brukar min man säga, och det gör väl Pelle med, fast han går baklänges, när han skall ta sats.»

Imellertid upphunno de kammaren. Mor släppte ned rullgardinen, sade god natt och gick. Sedan hon utkommit, vandrade hon bort till gafvelfönstret och sysslade ett ögonblick med någonting på fönsterposten. Der-efter gick hon åter in till sig.

Det var marknadsdag dagen derpå, och kreaturstorget vimlade af både människor och djur. Herr Klöfman tyckte, att folket utanför var väl högljudt, men han erinrade sig i detsamma, att han var en i alla tidningar omtalad person, och tillskref folkets nyfikenhet denna lätt begripliga omständighet. Hvad var naturligare, än att de önskade se den, som så ifrigt sökte rycka okunnighetens och fördomens bindel från deras ögon? Hade han bara icke haft det der stygga hålet midt i pannan! . . . Det erinrade något om kykloperna, men dem kände icke herr Klöfman. Sorlet blef allt starkare. Han måste visa sig, det gick icke an annat. . . . Han öppnade fönstret bakom den nedfälda gardinen och drog sedan undan denna.

Ja, derute var en riktig folkskockning. Han bugade sig djupt, strök sig om sitt långa skägg och bugade sig åter.

»Der är *han*, der är *hon*, der är *det*», ljöd det utanför om hvartannat.

»Se, hur de ha' lärt henne helsa!»

»Ih, du», ropade en tredje en pekade åt herr Klöfman med piskskaftet. . . . »Ska' du vara slägt med oss? Nu skäms då ingen! Ha, ha, ha; det kan en inbilla bönder!»

»Hvad är det för ett märke hon har i pannan?» ropade en.

»Det är efter *horn*, kan en se. Hon har inte haft mer än ett, och det har hon stängt af sig.»

»Tänk, så vild hon måtte ha' varit!»

»Ja, bit oss, om du tror dig», skrek en och hytte åt honom.

Herr Klöfman trodde snart hvarken ögon eller öron längre. Ryckande till sig nattsäck och hattask, störtade han ur rummet och ut på gatan.

Hunnen till husgafveln, varseblef han ett stort

plakat, uppklistradt på fönsterposten; der lästes i tryckta bokstäfver:

Här förevisas

endast för denna gång

ÖFVERGÅNGSDJURET ELLER MENNISKOAPAN,
i tamdt tillstånd.

Till jernvägsstationen beledsagades herr Klöfman af en hel massa folk. Hvem vill icke se underdjur, i synnerhet då det ingenting kostar! Men glad var föreläsaren, när tåget omsider sattes i gång . . .

Hvad herr Person angår, så kom han hem med ringen på samma finger, som då han for, men till sitt innersta hade han börjat blifva annorlunda. Och när det söndagen derpå ringde samman i stadens gamla kyrka, och mor Hanna lagade sig att gå till gudstjsten, var det han, som tog sin psalmbok och följde med.

»Den der ap-läran kan gå an, så länge allt går väl, men i nöden och i döden hjälper den inte», sade han.

Och så gingo de båda tigande till kyrkan, och klockorna klingade i den klara sommarluften; men mor Hannas ögon fylles af glädjens tårar och hon tänkte på lilla Elsas ord: *far skall också komma!*

»Stackars barn!»

Snö, snö, frusen glittrande snö och djupblå himmel. Hvad det är vackert! Hela staden ser ut som ett sockerstånd — med en massa kräländeflugor i ty det är endast husen, som se ut som om de vore gjorda af socker, icke människorna.

I det monumentala huset vid torget — det största hus i staden — bor stadens högste ämbetsman, men i ett gammalt träruckle inne på en gård, icke så långt från det stora huset, bor fattigt folk, så fattigt, att fattigvården betalar hyran för somliga af dem.

Så särdeles stor bör hon icke kunna vara, det dryper genom taket i öfversta våningen, och vinden har fritt spelrum genom väggarna i alla logementerna.

Det der trärucket hade längesin bort rifvas, men så fann egaren på att låta måla det utvändigt, och derigenom räddade han det för någon tid.

Verlden låter sig bedragas af skenet. Hvem kan nu tro, att huset är genomruttet, om man icke vet det förut!

Det är en söndag — dagen före julafton.

Utanför rucklets alla fönster sitta istappar, så granna, så granna, tycker en liten flicka, som står innanför en ruta och tittar ut. Hon har andats ett tithål på den.

Flickan är ensam inne. Af vissa skäl har man

icke kunnat elda på två dagar; andedrägten står som en imma ut i det kalla rummet.

En gammal gumma, som också bor i rummet och som flickan kallar moster, strör »en hel väg» af hackadt granris öfver gården och ut genom den åt en riktig storgata vettande porten; det är det, den lilla ser på — men hon väntar också på att moster skall komma och ropa på henne, när *det* kommer, det der märkvärdiga, som hon har fått löfte om att få gå ut och se på.

Så vacker den lilla skulle vara, om icke nöden och eländet redan tryckt sin stämpel på henne! Hon har nu en glämgig och framsvulten uppsyn, men anletsdragen äro så fina, att om de icke äro en naturens nyck, tyda de på en anklagelse, fastän icke mot henne!

Vid ena väggen i rummet står en säng, öfverbredd med ett lapptäcke, och bredvid sängen en likkista, en riktig fattigkista, öfverbredd äfven den. Svepningen har man tiggat — i prestgården, tror jag. — Kistan har icke kunnat fås förr än i dag; det är därför man icke vågat elda. I dag är begrafningen.

Två hela dygn har liket legat i sängen, mormors lik — och flickan har också legat der om nätterna. Hon är ännu så liten, att hon icke förstår sig på att vara rädd hvarken för lik eller spöken; endast för människor har hon en viss fruktan.

Den enda varelse i världen, hon fäst sig vid, utom mormor förstås, är »fröken som håller söndagskola». — Fröken har lofvat, att hon också skall få gå i den, bara hon blir litet äldre. Hittills hafva de råkat endast i porten; då fröken haft sin gång der förbi och sett den lilla bleka flickan ute, har hon talat vänligt vid henne, klappat henne på hufvudet och sagt »stackars barn».

»Stackars barn», ja, det är just hvad äfven mormor kallat henne, när de åto vattenvälling ur samma lilla skål eller när de i kalla vinternätter kröpo tillsammans i den nästan tomma sängen för att värma hvarandra.

De två senaste nätterna har hon af instinkt hållit sig så långt från mormor, som sängens utrymme medgifvit ty — hon är så kall nu, mormor.

Den lilla har hört talas om, att fattigvården skal inackordera henne på landet, nu, sedan mormor är död, Kanske är det redan gjordt. Kanske komma de snart att taga henne, till de der nya fosterföräldrarne, som hon icke känner. Hon mins, att hon var utackorderad, innan mormor tog henne; hon mins det visserligen blott som en dröm, men ändå tydligt nog för att rysa vid tanken på, att verkligheten möjligen kan blifva lik den drömmen. *Något* bättre har hon ändå haft det hos mormor — stackars barn!

Medan »moster» strör granris, och den lilla flickan står och ser på, församlas stater och kårer i det förut nämnda stora huset vid torget. Från residenset, som huset kallas, skola de gå i »högtidlig procession» upp i kyrkan och sjunga: »nu tackar Gud allt folk» — icke för det, att det gamla fattighjonet är dödt — utan därför, att en prins är född i landet, en kronprins! Stadens förste man har fått telegram om den betydelsefulla tilldragelsen, och som det honom åligger och anstår, har han dragit försorg om sammankallande af stadens myndigheter till samfäld kyrkogång.

»Den dagen får kyrkan riktigt storfrämmande», sade någon.

Och på gatan böljar det af icke-myndigheter, som kommit ut för att se på de många uniformerna och för att taga del i dagens glädje.

Naturligt är, att folket gläder sig öfver att hafva fått en kronprins. De voro dåliga undersåtar annars. Huru många förhoppningar fästa sig icke vid den spåde konungatelningen! Hurudant landets och folkets tillstånd framdeles skall blifva, kommer ju till en stor del att bero på, hurudan han blir. Är det underligt, om hvarje god fader och moder höjer en välgångssuck för

Utan namn.

den nyfödde prinsen? Nej, underligt skulle det vara, om de icke gjorde det. »Stackars barn», stora äro de fordringar, lifvet kommer att ställa på honom. Gud gifve honom förstånd och vishet nog att kunna uppfylla dem, så önskar säkert mången.

Det ringer i kyrkan; det är högmessoringningen. Nu begynner högtidligheten — icke fattigbegrafningen, den sker vid aftonsångsringningen, utan festtåget till kyrkan. Utför residensets stora trappa välter det sig redan som myror i en stack, när man rör i den. Hela massan är svart, mycket svart mot den hvita snön, men der och hvar gnistrar och blänker det midt i högen.

Gumman, som strött granris i porten, öppnar på dörren till lik- och boningsrummet.

»Spring nu ut i porten, så får du se det der granna, jag talt om», ropar hon åt flickan vid rutan. »Der har du min gamla sja! Sveg den omkring dig, så inte dina egna trasor synas, annars blir du bortkörd.»

Flickan lydde.

Snart stod hon i porten.

Ja, hvad det var grannt! Så många herrar med fjedrar på hattarne och guldsnören och blanka knappar både fram och bak och solar och stjernor på bröstet och värja vid sidan!

En af herrarne i processionen kommer händelsevis att kasta en blick på »slöddret» i porten, och nästan i detsamma varseblifver han en liten elegant klädd flicka med sin bonne. En mörk skugga far öfver hans ansigte, han har aldrig förr sett »den der ungen» i mörka sjalen, hon, som står i porten, men han vet ändå, hvem hon är; han känner både modern och fadern; han har hört, att *hon* fått tjenst i Stockholm, och han vet, att fattigvården betalar för barnet... Förargligt dock, att det spåda ansigte, som tittar fram ur den ljusblå, svandunskantade sidenbahytten och som nickar så barnsligt emot honom, skall hafva en så påfallande likhet med det bleka ansigte, som tittar fram ur den

mörka yllesjalen! . . . Räddare borde man hafva varit om sin fina profil, tänker han kanske vid sig sjelf.

»Pappa inte se Lily, pappa inte nicka åt Lily», ropar den lilla flickan missnöjd.

»Gråt inte, skrik inte», ber hennes bonne. »Vet inte Lily, att när herrar äro i uniform få de inte nicka . . . När pappa kommer hem, då är han civil igen och då nickar han nog . . . Seså! Der står en flicka i porten, ja, den der med stora sjalen. Lily kangerna ge henne en af sina karameller — hon har ingen enda, hon, stackars barn! Lily får allt hvad hon önskar sig.»

Lily gör det gerna; ty det är ingen försakelse. Barnpigan har sagt sannt: det barnet får allt hvad det önskar sig, *stackars barn!*

Fattigliket är begravvet. Stater och kårer med damer samlas på residenset, dit de, dagen till ära, äro inbjudna på supé . . .

Titthålet på rutan i fattigrucklet är igenfruset. Ett torparfolk, som bor en mil från staden, har varit inne och hämtat flickan — stackars barn!

Hon sitter mellan dem i karran. Vägen går genom skogen. Snön ligger hård och tung på de höga, dystra granarne; det susar så underligt i dem.

Öfver den mörka skogen framglänser stjerna på stjerna. Flickan tycker, att det är riktigt grannt — grannare än festlåget, som gick till kyrkan att tacka Gud för prinsen.

Det förefaller henne, fast hon icke riktigt klart kan tänka sig det, som om hela det stora blå deruppe öfver jorden också vore en kyrka och som om stjernorna, i högtidlig procession, gingo upp att tacka för något stort och utomordentligt, äfven de.

Hon kommer ihåg några ord, som söndagsskolfröken sagt henne, om Gud, som förbarmar sig öfver alla,

som glömmer ingen, om Gud, som af kärlek till människorna sändt Frälsaren i världen . . .

I morgon är det julafton, då firas hans födelsedag, tänker hon och sluter handen hårdt tillsammans om karamellen, hon fick af lilla fröken. Koftan, som hon åker i, hvad den käns varm och god! Söndagsskolfröken kom in om dörren och skänkte henne den, just som de burit bort mormor. . . .

Man stannar vid en liten enslig stuga, det är det nya »hemmet». Snön ligger på taket der också; himlen syns mycket bättre, än i staden. Alla stjernorna se ned med tindrande ögon — vänliga som söndagsskolfrökens. Det är nästan som om äfven de hviskade: »*stackars barn!*»

»Ett salongsstycke.»

1.

I alla ytliga människors ögon var det ett ganska lyckligt äktenskap, assessor Falléns. Assessorskan fick allt hvad hon önskade sig, hon fick vända upp och ned på hela huset och på assessorn med, så stor och morsk han än förekom, då han satt i hofrätten — och något lyckligare än envälde kunde flertalet af stadens fruar icke tänka sig, hvarför de samt och synnerligen afundades henne, på samma gång de icke kunde undertrycka sin förvåning öfver, att hon, som till sin personlighet var ganska obetydlig, kunde hafva så stort välde öfver en man, många år äldre än hon och på hufvudets vägnar mer begåfvad än de flesta. Hur var det ens möjligt, att den ståtliche assessorn kunde ha älskat henne!

Men om han det icke hade, hvarför gaf han då i allt vika för hennes önsknningar? Hvarför hade han, i stället för att vara herre i sitt hus, låtit henne blifva så godt som allenastyrande, rättat sig så helt och hållet efter hennes vilja, att det ibland såg ut, som om han icke haft någon egen — han, som visade sig så orygglig och bestämd, då han uppträdde som man i staten?

Somliga, som påstodo sig känna honom närmare, sade, att så imponant han än visade sig, då det gälde

ämbetet, hade han dock en svag karaktär, hvilken ytterligare försvagats genom tio års sammanvaro med henne. Han saknade kraft att motsätta sig någonting, som hon satt sig i sinnet att genomdrifva.

Säkert är, att assessorns var ett mycket omaka par alltifrån början och troligtvis *icke* af försynen bestämmt för hvartannat, om än det med åren kommit att till en viss grad passa ihop i vanor och tycken.

Fast assessorn mer än en gång suckade öfver, att hans äktenskap icke motsvarade de förhoppningar om huslig sällhet, som han gjort sig, smickrade det honom likväl, när i hans våning gåfvos fester, dem ingen annan i staden kunde gifva maken till, och när hans fru uppträdde i dräkter, så dyrbara och eleganta, att hon öfverglänste alla andra och samlade omkring sig en uppvaktande skara af stadens finare kavaljerer — för hvilket det hos assessorns hölls öppet hus.

Det lysande lif, som der fördes, ansågs dock till och med af deltagarne i detsamma för öfverdådigt, och mången undrade vid sig sjelf, huru länge det skulle kunna fortfares och huru det en gång månne komma att sluta.

Assessorn hade ju icke stort mer än sin lön, och den kunde i längden omöjligen förslå för ett så »furstligt lefnadssätt» — och nu hade det ju redan fortfarit i många år.

Det var emellertid klokt af assessorn, sade man, att han inackorderat begge sönerna i helpension långt från hemmet: ett sådant hem var icke lämpligt att växa upp i, det insåg han nog.

2.

Assessorn hade en äldre syster, en intelligent och bildad kvinna, föreståndarinna för en flickpension i en svensk universitetsstad.

Hon hade icke sammanträffat med sin broder assessorn, sedan han gifte sig; hon hade aldrig råkat sin präktiga svägerska, hvars elegans hon hört beskrivas och för hvilken hon var »nästan litet rädd» . . . Hon hade nu för språkstudiers skull vistats någon tid i utlandet och gästade på återresan för ett par dagar sin broders hem.

Det var en vinterqväll. Assessorskan var för tillfället borta på »öfverspelning». I staden skulle dagen derpå gifvas ett sällskapsspektakel »för välgörande ändamål», och assessorskan Fallén skulle spela fé i den första pjesen och drottning i den andra . . . Hon hade icke mycket att säga i någon af dem. Man hade valt henne för hennes utseendes skull.

Assessorn och hans syster voro ensamma hemma. De sutto på hvar sin sida om ett fönsterbord i salongen. På divanbordet brann en lampa, hvars sken dämpades af en blomsterskärm.

»Vill du icke hellre slå dig ned i den der, Lily», frågade assessorn och visade mot en sidenklädd fåtölj.

»Nej tack, Hallvar! Det skulle vara så främmande för mig . . . Fint trodde jag nog att du hade det, men att du hade det så här magnifikt, rent af furstligt, det trodde jag icke.»

Assessorn smålog, strök sig om sitt ståtliga mörkbruna skägg och undvek att möta sin systers blick.

»Man är något skyldig sin samhällsställning», sade han.

»Visserligen! Men en assessor — hon småkratta-

de — är icke skyldig den så mycket, Hallvar. Men tro nu för all del icke, att jag vill klandra dig. Du lefver naturligtvis icke öfver dina tillgångar. Ängel var ju rik, hon.»

»Hon var förmögen, men...»

Assessorn steg upp, gick bort till kaminen och rörde om i den nedbrunna brasan. — »Bokved är förträfflig, den brinner nästan ljudöst», sade han.

»Jag tycker mer om en 'munter brasa', bara den icke sprakar allt för illa. Mins du, hur ofta vi sutto kring brasan vid den stora salsspiseln der hemma med sin vackra trymå... Vi hade det allt fint i vårt barn-domshem också, Hallvar, och så trefligt vi hade — och en sådan mor!»

»Mamma var en utmärkt kvinna.»

»Hon lade hand nästan vid allt, och hennes kärleksfulla omsorg räckte till för alla. Mins du, Hallvar, att mamma alltid brukade säga: en mor blir aldrig trött.»

»Det var också sannt, hvad *henne* angick.»

»Ja, om än krafterna sveko, så svek visst aldrig viljan...»

Det blef tyst en stund mellan de begge syskonen. Många års skilsmessa hade gjort dem till en viss grad främmande för hvarandra. Om de senaste bladen af broderns lefnadshistoria hade systemen ingen grundlig kännedom. Han hade skrivit så sällan; men var det icke bäst, som det var? Var det icke bäst att hålla henne vid det närvarande kapitlet om »high life» och elegans och sådant der — att blända henne med skenet, liksom man bländat sig sjelf — så länge, tills man nästan tog det för verklighet?

»Det förefaller mig», började omsider systemen, »som du, med minnet af en sådan mor, som vår, skulle haft svårt för at bestämma dig vid valet vid hustru, Hallvar. Är Ängel huslig?»

»Ja, åhja, i många fall ganska huslig... och så

gör hon les honneurs på ett sätt, som . . . lemnar ingenting öfrigt att önska. Tycker du icke, att hon är stilig, hvad?»

»Det kan jag visst icke neka, att hon är, men »stilig» är en benämning, som jag hellre gifver åt en modesömmerska, än åt en hustru. . . . Nu tror jag, vi stänga spjället. . . . Det är skada att låta värmen gå sin väg.»

Hon steg upp.

»För all del», bad assessorn, och så möttes de begge vid kaminen.

»Hvilken präktig flygel», anmärkte Lily, då hon återvände till sin plats. »Ängel är musikalisk, förmodar jag?»

»Nej, icke vidare. Hon spelade, när hon var i pension naturligtvis; då spela ju alla.»

»Nå, hvem spelar då här i huset?»

»Ingen, ja, d. v. s.: notarien klinkar litet ibland, men det kan icke kallas att göra musik. . . . Pianot begagnas egentligen vid våra bjudningar.»

»Jaså. Här finnas således musikaliska förmågor inom samhället! Det är godt, ty musik har något vederkvickande.»

»Nej, så mente jag icke. . . . Här finnas åtskilliga yngre officerare i garnisonen; de umgås alla i vårt hus, och Ängel är ganska road af dans.»

»Dansar du också, Hallvar?»

»Jag? . . . Hvad tänker du på, Lily?»

Assessorn brast i skratt.

»Hvarför icke —? Du kunde gerna taga dig en sväng, du också — för att vara i stil med det öfriga. . . .»

»Jag förstår dig icke, Lily; men det var sannt, jag minnes nu, att du alltid brukade vara . . . litet humoristisk i *din ungdom*.»

»Jaså, du mins det. . . . Ditt starka betonde af de sista orden kommer mig att tro, att du är en smu-

la humorist, du också, Hallvar. Ja, vi äro onekligen gamla nu, både du och jag...»

»Tackar allraödmjukast!... Säg åt Ängel, att jag är gammal!»

»Skulle det på minsta vis verka afsvalnande på hennes känslor för dig, tror du?»

»Icke just det; men Ängel är ju så ungdomlig sjelf. Hon har en fasa för allt gammalt — utom för gammalt porslin och dylikt...» Assessorn smålog.

»Jaså. D. v. s., om man är en gammal kruka, så tycker hon om en. I så fall kommer jag bestämdt icke att väcka hennes sympati, ty till »krukorna» kommer jag aldrig att höra, det är säkert.»

Assessorns ansigte flammade till.

»Du har ett sätt att vända på all ting, alldeles som i forna dagar», sade han skrattande; »men det bör du väl finna ganska naturligt, att en ung och lefnadsglad fru, som är så firad som Ängel, tycker om, att hennes man bibehåller sig så länge som möjligt...»

»Det finner jag visst naturligt, det bör hvarje hustru tycka om — hon må vara firad eller ej, men det hindrar ju icke, att hon bör älska honom lika högt, sedan han grånat, som innan han började gråna, och det gör hon nog också, såvida hennes kärlek är äkta... Men från det ena till det andra, Hallvar. Aldrig har jag vetat om, att barnen äro bortskickade. Hvarför har du aldrig nämnt det, Hallvar?»

»Har jag verkligen icke nämnt det? Jag vill minnas, att jag skref en gång...»

»Nej, det har du icke gjort, Hallvar. Jag blef nästan bestört i går afton, när jag frågar, om gossarne icke komma in snart, och får det svaret, att gossarne äro i Tyskland begge två.»

»Ja, så godt var det. Det är en förträfflig uppfostringsanstalt der inne i Schlesien, jag skickat dem till.»

»Äro de vanartiga, så att det är för den skull, du skickat bort dem, Hallvar?»

»Nej, för ingen del.»

»Om jag begriper, hvarför du skickat bort dem!
Att Ängel kan lefva utan att hafva de kära barnen
hos sig!»

Ett till hälften vemodigt, till hälften komiskt le-
ende spelade i assessorns ansigte.

»Det är icke alla mödrar, som hafva sinne för
barn, min goda Lily», sade han och undertryckte en
suck.

»Nå, i så fall har du gjort rätt, som skickat bort
dem, min käre bror», svarade systern; »men om en kvin-
na icke har sinne för det, som till följe af både natur
och pligt bör ligga hennes hjerta närmast, då har hon
icke heller mycket sinne för sina öfriga pligter, är jag
rädd.»

»Jag förstår att du fattat motvilja för Ängel,
Lily...»

»Det kan jag icke säga, att jag har. Jag har
varit allt för litet tillsammans med henne för att ännu
kunna bilda mig något bestämdt omdöme om hennes
karaktär, men jag är en gammaldags människa, som du
vet, och jag säger, som jag tänker.»

»Om du nu ger dig till tåls och stannar öfver
morgondagen — då Ängel bjudit alla sina medspelan-
de på supé efter spektaklets slut, skall du med egna
ögon kunna öfvertyga dig om hennes esprit d'arran-
gement.»

»Åh, bevara mig. Nej, tack skall du ha! Det
bryr jag mig icke om det minsta. Jag tycker om en
hustru, som är ett godt sällskap åt sin man och som
är en mor för sina barn — och efter allt hvad jag
kunnat förstå, är din hustru intetdera, ty hon har icke
haft en stund hvarken för dig eller ditt hus, se'n jag
kom hit — och barnen har hon skickat ifrån sig; men
det är ju väl, att du finner henne förtjusande i alla
fall, Hallvar, ja, det är det.»

Assessorn skrattade — ett onaturligt, tvunget

skratt; derefter steg han upp, promenerade några hvarf fram och tillbaka på brysselmattan och stannade så framför systemen.

»Du får icke tro, att jag är olycklig, Lily», sade han, »nej, tro för all del icke det! Uppriktigt sagt, är mitt giftermål icke så lyckligt, som det kunnat vara, men hvar finnes något fullkømligt här i världen! Ängel har fått en alldeles förvärd uppfostran, och därför kan man icke begära mycket af henne.»

»Har du aldrig försökt att väcka hennes håg för något bättre än — spektakler och supéer, min bror?»

»Jag försökte en gång...»

»Nå?»

Assessorn ruskade på hufvudet och började åter promenera.

»Jag gör aldrig om det», sade han, »nej aldrig.»

»Om jag skulle tala ett ord med henne, mellan fyra ögon förstås, och alldeles icke med afseende på hvad vi nu talat?...»

»Nej, Lily, nej! Rör icke vid något sådant, när du talar med Ängel! En människa, som har religion, är alltid åtkomlig på något håll, men Ängel är alldeles utan religion. Hon har talat om för mig, att hon mins, huru hon, som helt liten, en qväll sträckte armarna mot en stjärna och bad sin mamma ge henne den. 'Hon sitter alldeles för högt för dig', svarade modern och släppte ned rullgardinen...»

»Stackars barn! Hennes enfaldiga begäran kunde ju blifvit uppslag till en praktisk religionsundervisning, om modern förstått sin sak.»

»Men hon släppte ned rullgardinen i stället, och Ängel lärde sig att leka med dockorna. — Försök icke att taga dem ifrån henne, Lily, hör du det! Jag försökte en gång för länge se'n... Jag gör aldrig om det.»

Jag skall allt tala ett ord vid henne ändå, tänkte Lily.

»Jag kan ju låta bli då, efter du icke vill», sade

hon, »men jag ville bara låtit henne förstå, att vi icke äro ursäktade med, att *andra* icke velat taga ned stjernorna åt oss, utan att det tvärtom är vår oafvisliga pligt att själfva försöka rycka ned dem. Jag talar i liknelser, begriper du.»

»Tala hellre med henne om kotiljonsdekorationer, det är ett språk som hon förstår», sade assessorn, men han hade icke väl sagt det, förr än han ångrade sig, ty han kom ihåg — hur intagande Ängel varit som Kleopatra på senaste kostymbalen hos landshöfdingens . . .

Senare på qvällen, då assessorskan hemkommit och befann sig hos man och svägerska i salongen, erinrade sig Hallvar plötsligen, att Lily brukat sjunga »förr i världen» — och bad henne låta dem höra något litet stycke.

»Skada blott, att min gamla röst icke motsvarar ert nya, präktiga piano, svarade systemen, och så satte hon sig till flygeln. Eget nog öfverträffade både röst och ackompanjement broderns förväntan. Lily sjöng:

*Är jag blott en bubbla, jag,
Uppå tidens haf,
Dömd att plånas ut en dag
På dess djupa graf,
För evigt?*

*Är jag blott en droppe, jag,
Utan färg och ljus,
Dömd att sväljas upp en dag
Af det snåla grus,
För evigt?*

*Nej, i droppen gömmer sig,
Hur man tvista må,
Evige, en glimt af dig —
När får han dig nå,
För evigt?*

3.

Vinternatten spände sitt mörkblå, tindrande hvalf öfver den i slummer försänkta staden. Blott i en enda våning lyste det ännu; der hade varit en större bjudning. Allt hvad staden och dess omnejd egde rikt och förnämt eller annars framstående hade nyss befunnit sig innanför den der ljusa fönsterraden — hvilken, sedd på afstånd, liknade en slocknande strimma, ty man höll just på att släcka lågorna i lampetter och kronor derinnanför. Gästerna voro alla sin kos — och huset var assessor Falléns.

Sedan det blifvit alldeles mörkt der uppe, öppnades ett fönster i andra våningen, och en hvit gestalt klef upp på fönsterkarmen, vände ansigtet mot de tindrande stjernorna och hoppade i detsamma, med utbredda armar ned i gatan, utan att gifva något annat ljud ifrån sig än det, som åstadkoms genom fallet mot stenväggningsen.

Den hvita skepnaden blef en stund liggande alldeles orörlig, derefter reste den sig och försvann — icke långsamt eller med vacklande steg, utan i vildaste fart, mot en af städens utkanter.

Ett par timmar senare ringde det häftigt på klockan i porten till assessorns hus, och inom några minuter öppnades åter ett fönster der uppe, sedan de, som ringt der nere, hunnit göra den upptäckten, att sängkammarfönstret redan stod öppet.

Assessorn, i rökmössa och nattrock, tittade ut genom det sist öppnade fönstret: »hvad står på, är elden lös», ropade han barskt.

»Nej, herr assessor», svarade en manlig röst från gatan, »men var god se efter, om ingen saknas der uppe.»

Assessorn försvann. Det blef ljus och rörelse der

uppe i huset. Några ögonblick derefter fylles portgången af folk, och tvänne poliser buro på en bår något hvitt, öfverhöljdt med en hästfilt, uppför trapporna och in i assessorns våning, in i samma rum, ur hvars fönster den hvita gestalten hoppat ned.

Morgonen derefter höll sig hela stadens befolkning nästan uteslutande vid *ett* samtalsämne. Madammer och pigor stodo i stora flockar vid knutarne; herrarne stannade, när de mötte hvarandra; damerna voro alldeles bestörta.

Det som händt var så oväntadt, så hemskt, så fasaväckande.

Hade det icke varit stor bjudning hos assessorns *samma* kväll, och hade *hon* icke varit sig alldeles lik, dansat med samma förtjusning, som vanligt, och så — ja, det var otänkbart, det lät ju nästan som en ohyggelig saga, men sant var det: när balen är slut och gästerna borta, hoppar hon ut genom fönstret, i allra djupaste negligé, och två timmar derefter kommer polisen, som funnit henne i en vallgraf utanför staden, bärande hem henne.

Herrar och damer fingo snart reda på, att en syster till assessorn, »en riktig läserska», varit på besök i huset dagen före bjudningen.

»Fru Fallén hade alltså otvifvelaktigt blifvit galen genom religionsgrubbel», sade de.

Snart gick det ryktet som en löpeld genom staden.

Men alla voro dock icke af den åsigten, att assessorns syster varit orsaken till hans hustrus olycka.

»Krukan går så länge efter vatten, tills hon spricker», sade en. Skulle inte vår Herre straffa lättsinne och öfverdåd så väl hos den ena människan som hos den andra!

När ämbaret är fullt, behöfs det ju blott en droppe för att det skall flöda öfver, och ämbaret i assessorns hus hade länge varit bräddfyllt. Droppen, som gjorde

slag i saken, skulle ótvifvelaktigt kommit förr eller senare; nu hade den kommit i form af något, som af somliga kallades för religionsgrubbel, men som i sjelfva verket icke var annat än — fruktan för att det möjligen finnes en Gud och ett lif efter detta.

Ängels mor hade *släppt ned* rullgardinen; assessorns syster hade på sätt och vis dragit upp den — för Ängel.

»Det våras!»

Solstrålarne i höjden hade länge hviskat till drifvorna på jorden: försmälten, försmälten, eder tid är förbi! — Och drifvorna hade tagit det sig så när, att de mjuknat dervid och börjat smälta, och under det de smälte, slöto de sig allt hårdare tillsammans, liksom människohjertan, när de drabbats af en gemensam sorg, och tryckte sig allt fastare mot jorden, vid hvars barm de legat så länge, att de nästan trott sig höra dit för evigt. De hade glömt, att de voro små himlabarn allesamman, som kommit till jorden för att gagna henne och som skulle smälta för att uppstå igen.

Ja, drifvorna smälte; det var ett riktigt jättearbete, och dock skedde det så tyst, så långsamt och *tärande*, att ingen just lade märke dertill, förr än de voro borta. Endast solstrålarne sjelfva, som tvungit dem att smälta, sprungo in genom alla fönster på solsidorna i både slott och kojor och hviskade tyst: det våras, det våras!

Nu voro längese'n drifvorna borta, men det våras, det våras, hviskade ändå solstrålarne till en adertons års flicka, som låg sjuk i stugan derborta i skogsbrynet. Hennes ursprungligen ganska vackra ansigte var mycket aftärdt, röda flammor kommo och gingo på de bleka kinderna, och de ljusa, blå ögonen hade en feberaktig glans.

Hon försökte med mycken ansträngning att resa

sig upp i soffan, der hon låg, för att se ut genom fönstret, ut på naturen, som hon, allt sedan sina späda år, innerligt älskade. Hon lyckades, hon föll på knä i bädden och lade armarna i fönsterkarmen. Hon var för tillfället ensam inne i stugan.

Det var en härlig morgon. Det var som om hela ängssluttningen utanför fönstret med tusen tungor ropat: det våras, det våras! Låg den icke full af kalflekor och sötblomster redan, och alla hade de vaknat — sedan hon senast stod så der och tittade ut — hon hade varit sämre, än vanligt, några dagar — de hade vaknat vid strålarnes hviskning öfver mullen: det våras det våras, och nu ropade de ju sjelfva detsamma till människohjertat, tyckte den sjuka.

Ack, om hon ändå kunnat komma ut, blott en enda gång till, om icke mer, ut på källartaket! Grannare grönska, än der, kunde väl icke finnas på jorden, tänkte hon. För alla de gånger hon förr om somrarna brukat lägga sig der, då hon hade en stunds ledighet och var ensam! Det gjorde så godt att trycka bröst och panna mot det rena, svala, mjuka gräset, helst i qvällningen, när man kommit från dagsverket vid herrgården. Granarne susade så vackert öfver källartaket; det var alldeles som om de haft tankar i de stora mörka grenarne . . .

»O Gud, när din jord är så skön, huru härlig måste ej din himmel vara», tänkte flickan, men i detsamma sjönk hon åter ned i bädden. Krafterna voro så medtagna . . .

Stugan, der hon låg, var gemensam för hela familjen: föräldrarne och fyra syskon, utom den sjuka. Nu voro de två äldste ute på arbete, de två yngste i skolan. Endast modern var hemma vid. »Någon skulle ju se till Hanna.»

På en trädesåker långt från stugan gick torparen Hans Persson, Hannas fader, och plöjde.

Det doftade så ljufligt från skogen, der björkarne

stodo i sin ljusaste drägt, hvitsipporna skiftade i violett — och gullvifvorna höllo på att morna sig.

»Så god den vårluften var! det käns ju, som om det vore fullt af 'örtaqvastar' i den», tänkte Hans, »men 'söker', det gör den ändå, mer än stugluften derhemma...» Han mindes ingen vår, då den friska vårluften »sökt» honom så, som nu... Kanske var det den långa sjukdomen, han haft i vinter, som ännu hängde efter...

Kosthållet derhemma lemnade åtskilligt öfrigt att önska, men Hans hvarken sade eller tänkte något sådant för sin egen del. Han hade ju sitt dagliga bröd — mer hade icke sjelfva grefven på herrgården. Det sade prosten på senaste husförhöret, der Hanna svarade så bra.

När prosten lade ut Guds ord, frågade han icke efter hvem det träffade — dessutom hade han »icke fått pastoratet af grefven», som gårdsförvaltaren brukade säga, när han tyckte, att prosten var allt för sjelfständig.

»Hör nu, min kära Hanna», hade prosten frågat, »hvarför bedja vi: gif oss i dag vårt dagliga bröd? Kunde vi icke hellre be, att Herren gifve oss födan hela året om?»

»Vi få icke sörja för morgondagen», svarade Hanna.

»Mycket rätt; men vi bedja: gif oss vårt dagliga bröd, äfven *derför*, att ingen, hur mycket han än har, kan sägas hafva *mer*, än sitt dagliga bröd. Mer har inte 'sjelfva grefven', min kära Hanna. Kanske du nu också kan säga mig, hvad som menas med *vårt* dagliga bröd, *vårt*?»

»Det Gud oss i vårt arbete gifver.»

»Alldeles, ja. Det bröd, som Gud oss i vårt *arbete* gifver — det är vårt bröd. Vi äro alla skyldiga att arbeta, en på ett, en på ett annat sätt, så länge

vi kunna det. Tack skall du ha! Du svarade galant, min kära Hanna.»

Nu, när Hannas fader gick der och plöjde som bäst, kom han, till följe af luftens starka sökning, att tänka på prostens utläggning af fjerde bönen.

Solen lyste så grant på herrgården, med dess glänsande spira på ena tornet och dess flagga på andra. Der flaggades, dagen till ära; det var det grefliga herrskapets silverbröllopsdag, och deras äldste son skulle fira sin förlofning. Der skulle blifva en stor fest »deruppe». Det var till herrgården alla de granna vagnarne, med spann, livréklädda kuskar och betjenter, foro. . . . Torparen hade öppen utsigt åt stora landsvägen, på hvilken de kommo.

Hans var icke missnöjd med sin lott, han gick bara och tänkte på, att fastän ingen har mer, än sitt dagliga bröd, det brödet ändå kan vara fasligt olika. . . . Han tänkte på Hanna, som låg derhemma, och han undrade, om bruksläkaren skulle titta in till henne mer och ordinera fler »micklamerter». . . . Han önskade, att någon liten smula af den »många rara födan» deruppe skulle genom någon försynens skickelse tillfalla henne, på något annat sätt kunde det icke ske. . . . Ett vackert småleende for dervid öfver hans magra, knotiga ansigte; han erinrade sig, att doktorn en gång, då han kom från en sådan der storfest på herrgården, gifvit henne — ett äpple, »så gult som det grannaste guld». Så saftigt det var, och så den saften vederqvickte henne! . . . Det var en apelsin.

Dagen led. Det blef middagstimme för torparen och hans gelikar; men borta på herrgården började femton betjenter — ty de främmandes hjälpte också till — att duka frukostbordet.

En af torparens gossar kom till honom med »middagsmat» — ett stycke blandbröd, litet salt i ett pap-

per, några potatis och en half butelj kernmjölk — köpt i mejeriet på herrgården . . .

Nå, sämre middag kan man få! Torparen aftog sin hatt, medan han förrättade sin bordsbön, och åt sedan, med bättre matlust än grefven, som varit tre år å rad i Karlsbad — för magkatarr.

Hans Persson höll på att falla i bekymmersamma tankar, der han satt vid sitt matknyte. Bekymmer för det dagliga brödet tyngde honom icke, men potatis och »utpiskad» mejerikernmjölk är ingen »stärkande» föda — och sådan skulle *hon* ha, hade ju doktorn sagt, och hvarken torparen eller hans hustru hade vågat sig på att fråga honom, hvarifrån hon skulle få den . . .

Det våras, det våras, hviskade alla blommor i skogsbrynet — d. v. s.: de doftade så, att det riktigt gjorde godt att känna det. Hans tyckte om dem, han också; och Hannas stora kärlek till grönska och strålar och till allt sådant der, det hade hon då efter honom, tyckte han. . . . »Stackars barn!»

Plötsligt hördes en sång inifrån skogen, ljudet kom allt närmare, och snart blef en lång, smärt yngling, med hvit mössa, synlig på skogsstigen, som gick förbi ljungbacken, der Hans hade sin »matsal».

En sådan frisk och vacker sång det var! Det var visst en vårsång, ty *det våras, det våras*, kom om och om igen, det hörde Hans tydligt.

När den sjungande kommit helt nära, tystnade han. Han stannade, helsade vänligt och gaf sig i tal med torparen.

»Hvad är ert namn, farbror?»

»Hans Persson. Jag är torpare under herrgården derborta.» Han visade mot skogen midt emot.

»Jaså. Jag heter Per Hansson. Det ena är bra likt det andra.»

Hans blef nästan förvånad. Han såg upp mot ynglingens fina, sjäfulla ansigte, som om han velat fråga: icke annat?

»Går *det* inte an», frågade den okände, som förstod den tysta meningen.

»Jo, men . . . Då är han hvarken grefve eller baron, fast han ser ut som han vore en sådan . . .»

»Jag är student och 'lite till'. Man kan heta Per Hansson och vara adelsman, och man kan ha ett grefve- eller friherrenamn och vara en riktigt simpel karl ändå — så mycket vill jag säga er, Hans Persson.»

Hans tyckte, att det var ganska frimodigt sagdt, fast han icke riktigt begrep meningen. Studenten slog sig emellertid ned på ljungen bredvid honom, aftog mösan och torkade svetten från pannan.

»Han skall väl dit, han med, hvad han än kallar sig», frågade Hans Persson. »I går var halfva godset uppbudadt till att göra äreportar och klä' dem med löf och blommor och sådant.»

»Jag? Jag känner ingen der, utom bruksläkaren, och honom skall jag helsa på; det är därför jag tagit den här lilla omvägen. Jaså, der är storkalas fram på herrgården?»

»Ja, fasligt stort. Der har inte varit sådant i mannaminne. Det är grefvens silfverbröllopsdag, och så skall unga grefven förlofva sig med — ja, jag skall låta vara osagdt, hvad hon heter, men adel i sig sjelf är hon inte, ha de sagt, utan det är pengarne, som göra't.»

»Jag beklagar kontrahenterna på det hjertligaste. Hon måtte vara ett nöt, den der flickan, om hon låter ta sig för en titels skull.»

»Det är unga grefven med, så i den delen ha de ingenting att 'diflas' om; men sitt dagliga bröd behöfva de inte svettas för», mente Hans.

»Hvem vet», invände studenten. »Man kan ledsna vid champinjon och tryffel också, och svettas af bara leda vid välmåga. Jag kände en rik man, som tog lifvet af sig, bara för det han inte orkade äta mer — och nog hade han svettats för det dagliga brödet.»

Hans tömde den sista kernmjölksklunken. »Han hade väl tagit upp sitt dagliga bröd i förskott, den grefven», sade han och suckade.

»Ja, det var just det, han hade; greve var han då inte, men det kommer på ett ut, i synnerhet se'n han tagit lifvet af sig. Han tog för sig alldeles för mycket af detta lifvets goda, och det är bestämdt skadligare, än att taga för lite' . . . Nå, hur många dagsverken gör ni om året för ert torp, min käre Hans Persson?»

»Jag har gjort hundra de andra åren, men i år gör jag hundra och tjugo.»

»På egen kost?» — studenten kastade en blick på kvarlevorna af »kosten».

»Ja, på egen kost. Jag låg sjuk tre veckor i vinter, då fick jag restdagsverken, och Hanna ligger beständigt derhemma, hon, fast hon är bara aderton år, stackars barn! Herrskapet är så goda och skickar bruksdoktorn till henne ibland, och han ordinerar för inte, men »micklamenterna», dem får jag betala — ja, ja, inte med pengar, förstås; jag »går» för en krona om dagen, tills jag gjort rätt för dem, och därför har jag nu tjugo dagsverken mer i år, än i fjor.»

Studenten ryckte till, som om han blifvit stungen af en orm. Han trodde icke sina egna öron, hans spårade upp ögonen. »Hur var det», frågade han: »gör ni dagsverken för medikamenterna till er sjuka dotter?»

»Ja, för »micklamenterna», men herrskapet skickar doktor för inte.»

Per Hansson slog sig med begge händerna för pannan. — »Jaså», sade han, »jaså». Derpå upptog han ur fickan en portmonnä och öppnade den; den innehöll blott ett enda mynt, men det var ett guldmynt.

»Se här», sade han, i det han räckte det åt den öfver gåfvan förvånade Hans Persson, »köp för detta något stärkande åt er sjuka dotter! Fattig är jag, men det oaktadt är jag omätligt rik, i jemförelse med

mången annan. Jag kan pregla mynt af solstrålarne, om jag vill, och strö det ut i verlden — d. v. s.: jag kan sjunga en visa om dem, som betalar sig. Hvad stormen brusar, hvad gräset och blommorna hviska, det förstår jag. Den svällande knoppen och det fallande löfvet berätta mig sin saga. Fast jag icke har mer, än jag går i, bor jag dock, när jag vill, i palatser af ädelstenar och guld, dem ingen dödligs hand kan förtära. Hur obetydlig jag må synas i mammonsträlens ögon, kan jag dock med makten af mitt ord böja hans nacke, när jag vill — och aldrig känner jag mig rikare, än när jag erfar, att de rike äro de allra fattigaste. Jag är adelsman med guds nåde, den värdigheteten håller jag på. Farväl, Hans Persson! Helsa Hanna från mig!»

Hans stammade några ord till tack — han hann dock icke hämta sig från sin förvåning, såväl öfver den stora gåfvan som öfver gifvarens ord — förr än Per Hansson var borta.

Snart klingade hans sång, liksom när han kom. Det var visst samma visa. »Det våras, det våras!»

Till minne af den storartade festen på herrgården gjorde grefvarne, »far och son», en gemensam disposition för det allmänna bästa: de skänkte tjugo tusen kronor till ett sjösänkings-aktie-bolag. Den saken blef känd, den kom i tidningarna.

Men när fanfarerna på herrgården ljödo som bäst, låg Hanna helt stilla och tyst i sin soffa under fönstret.

Hvad Gud var god! Hade icke solstrålarne titat vänligt in till henne hela förmiddagen och hviskat: det våras, det våras, och nu — ack, hvarifrån kom den sköna sången, hon hörde, der hvarje vers slutade

just med de orden: *det våras, det våras?* Så klara toner hade hon förr aldrig hört — nu somnade hon vid dem, somnade i Jesu namn, djupt som aldrig förr, under det själen lyfte vingar och jublade med: *det våras, det våras!*

Fångpredikantens medhjelpare.

Det var en lördags eftermiddag.

Fångpredikanten låg sjuk på sitt rum, bekymrad öfver att icke, trots alla försök, hafva erhållit någon predikohjelp för söndagen. I staden funnos åtskilliga graduerade »skolmagistrar», och nog skulle någon af dem kunnat »läsa upp» en predikan; men den ene ursäktade sig med att han »icke ville afraka sina mustascher», den andre med att »religionen icke tillhörde hans fack», en i sanning naiv bekännelse, — och alltså stod ingen hjälp att finna.

»Om det icke såge ut som en öfverträdelse af förbudet för qvinnan att 'tala i församlingen', skulle jag läsa upp en predikan för fångarne», sade fångpredikantens hustru. »Jag kan icke tro, att Gud skulle hafva någonting deremot.»

»Det tror inte jag heller», sade mannen, »men seden är nu en gång den, att sådant icke går an. Nu har jag dock gjort hvad i min förmåga stod, för att erhålla prest; och då jag ingen kunnat få, måste det blifva opredikadt.»

»Om icke föredraget skall räcka alltför länge, skulle jag kanske kunna åtaga mig att predika i cellerna», sade en klar solstråle, som i detsamma sprang in genom fönstret och stod tvärt igenom rummet.

»Du?» sade presten.

»Kanske du borde tala vid solstrålen der», sade hans hustru. »Han är en af de störste predikanter, jag vet.»

Solstrålen var fullkomligt likgiltig för berömmet, han fick; han rörde sig icke ur fläcken, han väntade på svar.

»Nog tror jag», svarade presten, »att han predikar ganska kraftigt för sådana, som förstå honom; men för den, som icke är född med förmågan att uppfatta hans stumma språk, talar han dock förgäfvets; dessutom talar han endast om *allmaktens* Gud.»

Strålen flyttade sig en linea — han tog anmärkningen illa vid sig. »Jaså, du tror, att jag helt simpelt är panteist, kan jag förstå. Vet du då icke, att allmaktens och nådens Gud är en och samme, och att människan mången gång genom att få ögat öppnadt för hans under i naturen börjar, om än dunkelt, skymta hans kärlek och nåd. Har du glömt, att solen miste sitt sken, då Jesus Kristus led döden — och jag skulle vara panteist?»

»Förlåt!» sade presten. »Vid närmare eftersinnande har jag till äfventyrs orätt. *Predika* ville jag just icke be dig; men du kunde titta in i cellerna och tala med fångarne enskildt; sådant gör stundom mer än predikan.»

»Nå, som du vill», svarade strålen och försvann, men kom ögonblickligen åter. »Är det någon särskild fånge, du vill att jag skall besöka», frågade han.

»Ja, du kunde titta in på nr 10; der sitter en yngling, anklagad för mord och rån; han sitter på bekännelse. Jag har förgäfvets sökt verka på hans hårda samvete.»

»Du har kanske ögonblickligt lagt till med lagens hammare, men jag går till väga på ett mildare sätt», sade strålen.

»Du talar förmodligen alltid *ex tempore*, då du predikar», frågade presten.

»Ja, jag tror, att det tar bättre, åtminstone på fångar. Det är icke sagdt, att jag derför talar utan att hafva satt mig in i ämnet; sådant vore högmödig och oförsynt. Som du vet, är jag länge på vägen hemifrån och hit, och som den är mycket ödslig och tyst, har jag godt tillfälle att betänka texten under resan.»

Och så gick strålen på allvar.

»Hvarför stråla dina ögon så klara», sade fångpredikanten till sin hustru, då strålen gått sin väg.

»Jag har redan hört, hvad han kommer att säga till mördaren i morgon», sade hon.

Det var påföljande dag kl. 11.

Presten hade skickat bud till häktet, att predikan för dagen inställdes till följd af sjukdomsfall.

Strålen kom emellertid på slaget, fastän han ingen klocka egt i hela sin lifstid. Genom gallret gick han in i den för rån och mord anklagades cell.

»Guds frid!» sade han.

Fången ryste till. — »Guds frid», nej, det var något, som han icke tålde vid. Han reste sig och började vandra fram och åter i cellen.

»Guds frid!» upprepade åter strålen, och blef större och klarare än förut.

»Nej, nej, icke här, icke här», sade fången och tryckte handen mot sitt hjerta.

»*Guds frid!*» sade strålen åter, och så visade han rakt på bibeln, som låg på bordet.

»Nej!» upprepade fången, i det han tryckte pannan mot muren. »Icke frid, ingen Guds frid! Har jag egt den, så måtte det vara mycket längesedan. — Drag dig tillbaka, du klara stråle, jag kan icke lida dig!»

Strålen pekade oafvänt på bibeln. Slutligen, för att döda tiden, slog fången upp denna bok; och hans

ögon föllo på orden: »Farer icke ville; hvarken bolare eller afgudadyrkare — — eller *tjufvar* eller *röfvare* skola ärfva Guds rike. Och *detta voren I somliga*; men I *ären* aftvagne, I *ären* helgade, I *ären* rättfärdigade genom Herrens Jesu namn och genom vår Guds anda» (1 Kor. 9: 10, 11).

»Och *detta voren I somliga*», upprepade fången; »det finnes således människor, som *varit* sådana, som jag, och som ändå blifvit räddade! Ja, om räddning stode till, om jag kunde få syndernas förlåtelse och frid med Gud, då — då gjorde det mig ingenting, om jag än skulle tillbringa mitt återstående lif på en fästning, bland sådana grofva brottslingar, som jag sjelf! — Nej, hade jag frid för de bittra anklagelserna i min själ, då skulle det hårdaste lif blifva ett himmelrike, jemfördt med det tillstånd, hvori jag nu är. — I *ären* helgade, I *ären* rättfärdigade genom...! Ja, så står här. Ack, du store Gud, du barmhertige Gud, om jag kunde, om jag finge...»

»Guds frid!» sade strålen och lyste så klar öfver den uppslagna boken, att fången knappt kunde se i den. Men strålen såg ett skimmer i mördarens öga och, nöjd med detta bevis på kraften af sitt tal, drog han sig undan och tittade in i en annan cell. Fångpredikanten hade icke bedt honom derom, men han gjorde det oombedd.

Derinne satt en kvinna, några och tjugo år gammal, dömd till tvänne års fängelse för att hon »lagt foster å lön». Något *värre* hade icke kunnat *bevisas*; men det verkliga, det visste Gud, hon sjelf och *en till*, som fått reda derpå af sina äldre syskon, hvilka mellan skogens nylöfvade grenar åsågo tilldragelsen, — det var strålen.

»Jag kan helsa dig från *tufvan*», sade han, i detsamma han tittade in till den brottsliga kvinnan. »Hon är full med vacker Linnæa nu och doftar så skönt... Jag vet stället på prickken, *der du lad'et*.

Mina syskon sågo mellan björkqvistarna, hur du tog bandet, lade det om det oskyldiga offrets hals och drog till. — Så korttänkta människorna äro! De tro icke, att äfven solstrålar hafva ögon, att äfven stjernorna se, hvad som tilldrager sig nere på jorden. . . . Strålarne, mina syskon, sågo alltsammans. . . . hvad tjenar det till att neka?»

»Två år gå väl, sedan kommer jag ut igen», svarade kvinnan; »ingenting kan bevisas».

»Jag gick också förbi ditt barndomshem», sade strålen; »din moder satt vid fönstret och grät öfver dig; hon har blifvit så gammal, att du knappt skulle kunna känna igen henne. Ser du, hon *anar*, hvad jag *vet*. . . . den aningen skall lägga henne i grafven.»

Kvinnan kände ett styng i hjertat vid helsningen från hemmet — detta hem, der hon en gång varit lycklig, men som säkert aldrig mer skulle upplåtas för henne. Oaktadt sin förhärdelse, älskade hon ändå denna moder, hvars alla råd och förmaningar hon trampat under fötterna. Moderns tårar brunno som glöd på hennes hjerta. »Gå bort, gå bort ifrån mig», sade hon till strålen.

»Hon skall snart hafva gråtit ut», tillade en röst i den brottsligas inre, »men hennes tårar skola bränna dig i evighet, om du icke bekänner öppet och ärligt och söker förlåtelse, försoning och frid med Gud. Du hade icke behöft gifva vika för frestelserna; hade du allvarligt velat stå dem emot, skulle du med Guds bistånd gått segrande igenom. Ingen kan begå uppsåtlig synd, som sjelf icke gifver bifall dertill.» — Det var hennes samvete, som så talade.

»Sist gick jag förbi kyrkan, der du en gång läste dig fram», sade strålen. »Jag och mina syskon slogo oss samfäldt kring korset på altaret; det strålade så vackert, det strålar ännu.»

»Ack, jag arma!» utropade kvinnan.

»Jag vet, jag vet alltsammans», sade strålen. »In-

för Honom, som har ögon såsom eldslågor, kan du icke gömma dig. Han tar ibland solstrålarne till vitne, der inga menniskoögon finnas; ja, ett prasslande löf kan Han taga till vitne, om Han vill. Linnæan doftar på tufvan, *hvarunder du ladet... din mor gråter... korset i kyrkan strålar* som den dag, då du inför det samma ingick förbund med Gud...» och så försvann strålen.

I samma ögonblick var han hos fångpredikanten.

»Nå, hur fann du den anvisade fången?» frågade denne.

»Rädd för Gud», svarade strålen. »Jag hänvisade honom till Hans ord; och det är i sådana fall nästan det enda, en fångpredikant har att göra. Men jag tittade också in till en kvinna, som satt i cellen bredvid; hon är hårdare än den andre. — — När du ingen annan utväg har, så tänk på mig; jag har inga mustascher att raka af, och religionen ingår alltid i mitt fack», sade strålen och försvann.

Några dagar derefter var fångpredikanten åter frisk och begaf sig till fängelset, der han icke varit på en hel vecka. Den första han besökte var den för mord och rån misstänkte mannen. Huru förvånades han icke, då denne vid pastorns inträde i cellen under tårar aflade bekännelsen om det brott, hvarför han var anklagad.

»Hvad har bevekt dig till bekännelse, du, som så länge varit oåtkomlig?» frågade presten.

»Ack, herr pastor», svarade fången, »bäst jag i söndags satt och tänkte på min lefnad, tittade en solstråle så vänligt in till mig, önskade mig 'Guds frid' gång på gång, fastän jag afvisade honom; och så lik-som pekade han på bibeln och tvang mig att slå upp den» — och fången berättade vidare om det språk, som fallit honom i ögonen och sedan i hjertat. »Det var

så besynnerligt», sade han; »förskjuten af hela världen, föraktad, usel och eländig som jag är, sänder *God* mig dock budskap om sin nåd och frälsning. Nu förstår jag, att *God är kärleken*, annars hade han aldrig kunnat vårda sig om en sådan som mig. Nu vill jag äfven inför menniskor tillstå allt, ja — gerna lida döden, om jag dömmes dertill; ty jag har fått löfte om, att jag ingen skada skall hafva af den *andra* döden.»

Från mördaren gick presten in till den unga kvinnan, som han fann i ett upprördt och nästan förtvifladt tillstånd.

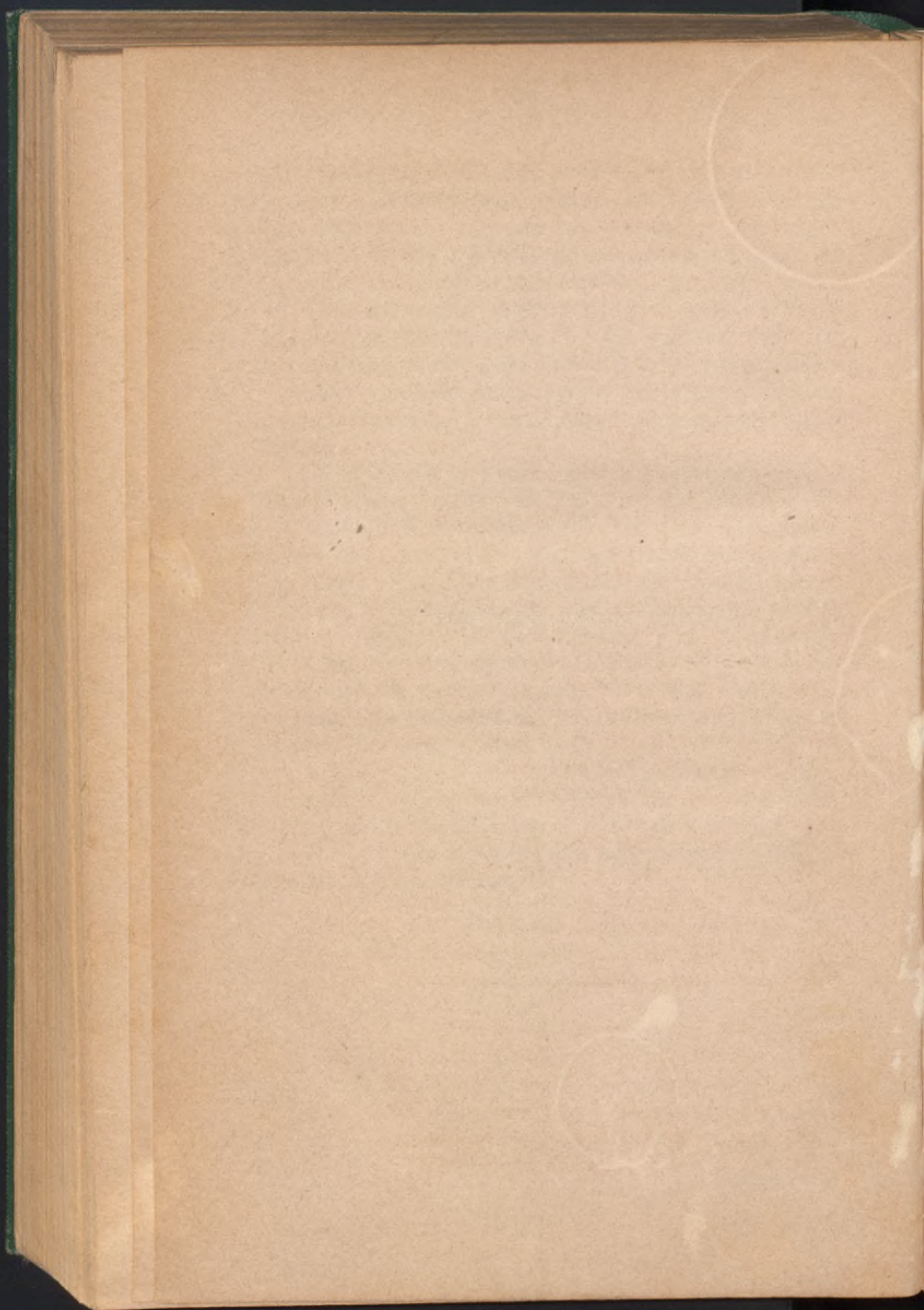
»Två år gå ju snart», sade han tröstande, »måtte detta straff blott blifva till gagn för din själ!»

»Ack, det är icke på de två åren, jag tänker; nej — men, när jag . . . när jag 'lade't' under tufvan, sken solen så vackert mellan de nylöfvade björkarne, ser pastorn, och hvarenda stråle liksom afrådde mig från . . . från . . . och nu i söndags, som jag satt här och tänkte på det, tittade en solstråle in . . . och påminde mig om, att de sett det . . . o, den strålen! . . . De sågo det allesammans . . . de sågo att . . . jag tog ett band ur barmen och . . .»

»Jaså, jaså! Det var, som jag anade . . . Staccars barn!» sade pastorn. »Emellertid har en solstråle i ett ögonblick uträttat mer än jag på hela året!»

Det är en god sak, när fångpredikanten får en solstråle till medhjelpare.

»Min moder och jag.»

Till den hädangångna,

30 Juni 1880.

*Det är en så välsignadt vacker dag —
Ack, jag kan knappast tro, att du ej ser den!
Jag andas sommarluft i djupa drag,
Och ängen — för min syn i blommor ler den.
I dungen melankoliskt göken slår,
Jag hör, hur lien öfver slätten går.*

*Invid naturens bröst jag gråter dig,
Men ej i tårar mer — i toner blida.
Ack, så, som du, har ingen älskat mig!
O, låge jag i mullen vid din sida!
Men nej, ack nej! Jag får ej önska så,
Du skulle blicka missnöjd på mig då.*

*Min första kärlek var din klara blick,
Ack, varmare jag mött på jorden ingen!
Den första sång, som från mitt hjerta gick,
Af dina melodier fick han vingen.
Hur mången diktens blomma på min stig
Har icke se'n fått form och färg af dig!*

*Hur ädel var du! Mången högre stäld,
Får vid jemförelsen bli långt tillbaka,
Och af sitt samvete blef mången fäld,
Då dig han såg, som moder och som maka.
Försakelsens och pligtens var ditt lif,
Och arbete och bön ditt »tidsfördrif» . . .*

*Hur tacksam var du icke för din lott,
Hur ödmjukt tog du allt, hvad Fadren sände!
Du för det sköna öppet sinne fått,
Men gömde tyst för verlden hvad du kände.
Du »skref» ej, du, men ofta rörd jag såg,
Hur stum lyrik i ögats ljusverld låg. . .*

*Med Gud du lefde, därför kraft du fick
Att bära korset, nästan utan klagan,
Och blott mot nattens tysta stjärna gick
En suck, när hjertat sved vid fadersagan,
När längtande du sträckte sorgfull själ
Mot dina kära — som dig sagt farväl.*

*När gryningen i öster flammor sår,
När molnet somnar in i aftonglöden,
Af längtan efter dig mitt hjerta slår. . .
O den, som redan vore bortom döden
Och finge slå sin famn omkring dig der,
I härlighet — der Gud sjelf solen är!*

Min moder och jag.

En minnesteckning.

*»O ma mère, recevez mes amours,
Toujours!»*

Så väl jag ser henne, den väna kvinnan, med det allvarligt milda ansigtet och den solvarma blicken. Det var kväll, hon satt ensam vid lampan. Alla andra i huset hade redan gått till hvila. Hon sydde på ett litet barnlinne. Ingen fick se henne lägga hand vid det arbetet, hon tog fram det blott, när hon var ensam. Hon visste icke riktigt, hvarför hon så gjorde; känslan sade henne blott, att det borde så vara.

Så flitigt hon sydde! Tiden led emot midnatt. Det var alldeles tyst omkring henne. Endast det stora slagurets knäppningar ljödo genom stillheten. Ömsider lutade hon pannan mot handen och tänkte på den, hon väntade. Hon kom så in i tankarne, att hon för en stund glömde arbetet, och så suckade hon: »förbarma dig öfver mitt barn, o, Herre Gud! Låt icke världen draga det ifrån dig! Om än det förvillas, så rådda det dock omsider för ditt himmelska rike!»

Hon satt ett ögonblick med handen öfver ögonen, liksom om lampskenet varit för starkt; dervid återtog

hon sömnaden. Det lilla linnet blef färdigt. Hon läste omsorgsfullt in det, kastade en blick mot den stjernströdda omätligheten och gick till hvila. Hennes man, trött af dagens arbete, låg redan i djup sömn. Blott Gud och oändligheten hade sett hennes arbete och hört hennes hjertas bön.

2.

Några dagar derefter kom den väntade, den, som förbönen gälde och åt hvilken det första linnet sytts i sådan hemlighet — och det var jag.

Gråt var min första lifsyttning, liksom den är alla andras; men vid ljudet af min röst genombäfvades min moders själ af tacksamhet mot Gud och af en känsla, sådan qvinnan kan erfara den blott en gång i sitt lif, mannen deremot väl aldrig — jag var mina föräldrars förstfödde. — Min moder upprepade derefter i sitt hjerta ungefärligen samma bön, som före min födelse — den der kvällen, då hon satt ensam vid lampan.

Sedan jag blifvit iklädd min första dräkt, bars jag till henne och fick hennes första kyss. Jag hade väl ingen förnimmelse af den, men det förefaller mig, som om den ändå varit helig, varit liksom en invigning till lifvet.

Så snart hennes krafter det medgåfvo, kanske dessförinnan, tog hon vård om mig. Hon närde mig ur sin egen barm och skulle ansett syndigt att icke göra det, då naturen förlänat henne krafter dertill. Hon skulle velat gifva mig sitt hjertblod, om det behöfts. Lika vaksam på sig sjelf, som hon varit flere månader före min födelse, var hon äfven nu, både i andligt och lekamligt hänseende, på det jag icke genom hennes

förvållande skulle »insupa något ondt med modersmjölken».

Mitt första leende gjorde henne utesägligt glad. Det var som om min späda själ i detsamma sträckt sig emot henne till omfamning. Hon lärde sig liksom öfversätta mitt joller, det ingen annan, icke ens min fader, förmådde tyda. Hon följde min andes utveckling från den stund, den första gryende tanken afspeglade sig i min blick.

Samtidigt med mitt förstånds uppvaknande började min sedliga uppfostran. Jag fick lära mig att vänta och vara tålig. Min moder gaf mig icke föda hvarje gång jag gret, och jag fick icke allt, hvarefter den naturliga instinkten bjöd mig att sträcka händerna; men väl lärdes jag, i den mån begreppet klarnade, att det gafs mycket, hvarefter man aldrig bör sträcka dem. — Jag vandes vid renlighet och ordning, så att dessa blefvo för mig ett oafvisligt behof: en ren själ trifves icke i en oren kropp.

Min religionsundervisning, om jag så får kalla det, började så godt som i vaggan. Innan min tunga lärt sig att rent uttala den Eviges namn, visade nämligen min moder mot hans klara sol eller hans tindrande stjernor och sade, »deruppe bor han, högt, högt», för att sålunda genom hans verk gifva mig en aning om honom. Då hon lärde mig bedja min första bön i Jesu namn, kände jag redan i mitt hjerta en helig vördnad för detsamma, ty min moder hade ofta, då hon var ensam med mig, knäfallit vid min vagga och i det namnet talat med Gud, och af det fridfulla uttrycket i hennes ansigte hade jag dunkelt förstått, att han liksom svarat henne.

3.

Då min kropp var så pass försigkommen, att jag utan men för hans helsa och utveckling ansågs kunna börja lära mig läsa, meddelade min moder mig den första undervisningen. Hon hade sin lärometod mer i hjertat, än i hufvudet, och den var ganska lättfattlig. Den öfvades nästan som på lek, men det var alltid allvar i leken. Liksom solstrålen om våren framlockar blomma vid blomma i ängens sköte, så lockade strålen ur min moders öga det ena begreppet efter det andra fram i min själ. Min fader hade knappt aning om, att jag begynt läsa, förrän han en dag helt plötsligt till sin förvåning och glädje upptäckte, att jag kunde det.

De första religionsbegreppen — aningen om Guds allmakt och storhet — inplantades, som jag nämt, tidigt i min själ, och den kristendomsundervisning, jag sedermera fick, var blott en fortsättning af min moders förarbete, blott en utveckling och ett hägnande af de ljusets frön, hon redan utsått i mitt hjerta.

Den Gud, som talade till Moses ur den brinnande busken och hvars bud till Abraham lydde: »jag är Gud allsmäktig, vandra för mig och var fullkomlig», var ju samma ljusets fader, mot hvars klara sol och tindrande stjernor hon lärt mig sträcka mina späda händer och om hvilken hela naturen talade och bar vitnesbörd. Han älskade mig och oss alla, sade min moder; menniskan var slägt med honom, skapad af honom till evig lycksalighet och härlighet. Syndafallet, om hvilket jag fick läsa i bibliska historien, hade icke upphäft människans ursprungliga bestämmelse, ty, »så älskade Gud verlden att han utgaf sin ende son, på det att hvar

och en, som tror på honom, skall icke förgås, utan få evinnerligt lif».

Hufvudsumman af den kristendoms-kunskap, min moder meddelade mig, skulle kunna sammanfattas i apostelens ord: »Gud är kärleken», men hon glömde icke heller framhålla, att Gud är äfven rättfärdigheten. »Hvad människan sår, det skall hon ock uppskåra.»

Tidigt vandes jag vid äfven det kroppsliga arbetet och fick derigenom håg och lust för detsamma. Som allt ensidigt arbete stör jemnvigten mellan kropp och själ, tilläts jag icke att utbilda någon af dessa på den andras bekostnad. Sysselsättningen vid boken var en hvila för kroppen, och kroppsarbetet en hvila för själen; genom en dylik omvexling bistodo de hvarandra. Huru upplifvande kändes det icke, att, då man suttit stilla några timmar, om sommaren skyffla gångar i trädgården eller vända hö på ängen och om vintern såga ved — eller hellre skotta snö, så det yrde kring knutarne!

När jag sedermera i världshistorien läste om, huru föräldrarne till hvarje judisk gosse, hur hög lefnadsställning de än innehade, af rabbinerna voro ålagda att låta sin son lära ett handtverk, kände jag en stark sympati för »rabbinerna» och en stor tacksamhet mot mina föräldrar, som, oaktadt jag icke var en gosse, uppfostrat mig så, att jag i en framtid, derest omständigheterna sådant kräfde, kunde med mina händers arbete försörja mig sjelf.

Då min moder under min uppväxt behöfde tillrätta-visa mig för mina fel och någon gång äfven bestraffa dem, skedde sådant alltid mellan fyra ögon. Hennes naturliga finkänslighet sade henne, att ingen blir bättre genom att utskämmas inför människor; mången har kanske just derigenom tagit obotlig skada. Då hon straffade, var hon väl icke lika mild, som då hon smekte, men jag är viss om, att hon var lika kärleksfull, ty hennes handlingar bestämdes icke af ögonblickets ingif-

velser, utan af öfvertygelsen om det rätta. Likt den grekiske talaren Perikles, hvars lifliga föredrag aldrig rubbade ens ett enda veck i hans mantel, behöll hennes själ alltid den aktningsbjudande jemnvigten.

Tidigt sörjde hon också för, att icke behagsjuka och koketteri skulle få insmyga sig i mitt väsen. Jag mins, hur hon en gång visade mig en blomma, som slog ut i solljuset. »Se», sade hon, »det är för solen, hon öppnar sig; för mörkret skall hon åter draga bladen tillsammans. Det stode bättre till här i verlden, om alla människor gjorde på samma vis.» Derigenom att min moder sjelf lefde i sanningen, lärde hon mig att bevara min själs öppenhet. »Är ditt öga ljust, så är hela din kropp ljus.» En oklar blick, ett grumligt öga liknar ett upprördt vatten, man ser icke dess botten och man misstänker, att den icke är ren.

4.

Jag måste nu tala något om mina barndomsfröjder, hvilka till en stor del också förblifvit min ungdoms.

De köptes hvarken i leksaks-, konfekts- eller grannlåtsbodarne; de kostade egentligen ingenting, utom kärlek, kanske därför voro de så rena och ljufviga. Det var min moder, stundom också min fader, som beredde mig dem, liksom till belöning efter flitigt arbete. De voro ständigt desamma och blefvo dock aldrig enformiga, ty de förnyades hvarje år, alldeles som jordens anlete. *Jag fick följa med på vandringar ut i det fria.* Hjertat klappar högt af fröjd ännu, när jag tänker på våra sommarnöjen, man skulle nästan kun-

nat kalla dem studier, ty min moder förstod att lära mig naturens bildspråk efter samma hjertemetod, som hon lärt mig modersmålet. Hon lekte med mig, som om hon varit ett barn, äfven hon, och det var hon också, ty hennes väsen hade bibehållit sin ursprungliga friskhet. Någon hade sagt mig, att det var syndigt att leka. Min moder sade mig, att det berodde på — huru man lekte. Visheten (Gud sjelf) »lekte på jordens krets», står det i bibeln, och hela skapelsen kan, i samma mening, sägas vara en lek till skaparens ära — och bäst vi så voro midt i vår lek, var det som om hon tagit fram en nyckel och låst upp porten till naturens stora bildkammare. Hon tänkte med psalmisten: »stora äro Herrans verk, och den, som uppå dem aktar, han hafver sin lust deraf.» Hon gjorde mig uppmärksam på, att äfven det minsta i skapelsen var något stort, som förtjente betraktas och beundras. Daggdroppen, som skimrade på gräset, afspeglade, trots sin litenhet, både jord och himmel; i sig sjelf en kall, färglös tår, förvandlades han genom strålarne från ofvan till en härligt skiftande perla. Masken, som krälade på nässelbladet, gömde inom sig, så ful han än var, begynnelsen till den nya varelse, som en dag skulle lyfta sig bland blommorna på skära, guldströdda vingar. Spindeln, som gjorde sina fina, skimrande solar i buskar och träd, var en konstnär, som funnit upp spånad och väfnad, innan menniskor funnes till. Biet sjöng, om det än bar på en börda aldrig så tung, kanske blef den lättare då! Myrorne sträfvade allesamman för hvarandra, det gick, så det var en lust åt. Solstrålen kastade sig in bland skuggorna, äfven de mörkaste, sådan var hans uppgift; men han förlorade därför aldrig sin renhet. Bäckan gick icke *öfver* holmarne; han gick omkring dem, och på det sättet nådde han fram; han längtade till floden, floden till hafvet. Så hade också menniskan behof af att ansluta sig till något större än hon sjelf — — —

Äfven under den oblidare årstiden förgick sällan någon dag, som vi icke voro ute. Den höstliga stormen brusade en gripande sång om förgängelsen, och de fallande guldröda bladen hviskade allesamman en sommarsaga, lik människohjertats.

Huru stämmingsgifvande var icke naturen äfven om vintern! Den ödsliga heden höljdes i silfverskir, så stor han var, och minsta buske fick gömma sin nakenhet i en skrud, hvitare än den, i hvilken jag döptes. De rimfrostbefransade träden stodo försänkta i drömmar om den tillkommande våren; det kunde man förstå deraf, att knopparne på de allra flesta redan funnos till. Naturen sof liksom på en förhoppning under sitt hvita täcke, och hvarje solglimt, som lyste fram deröfver, innebar ett uppståndelselöfte.

När väderleken var sådan, att vi icke kunde anställa våra naturbetraktelser utom hus, behöfde vi ju knappt gå längre än till en fönsterruta för att få förströelse. Isblomman på glaset var ett konstverk, väl värdt en stunds uppmärksamhet. Trots sin stora obetydlighet, bildades hon efter lika bestämda och orubb- ligen lagar som cedern på Libanon, och jätteträdet i Amerikas urskogar — och snöflingan, hon var icke blott en stelnad droppe, nej hon var en stjärna, en sol, en stelnad verld för sig; och när allt kom omkring, så voro verldarne i Guds oändliga verld kanske talrikare än snöflingorna och i förhållande till det hela icke ens så stora, som de.

Min moder gjorde mig uppmärksam på, att ordningens lag gick igenom hela naturen och att det var en anvisning för människan att lefva efter den lag, som skrefs allra först i hennes samvete.

5.

Jag är längesedan fullväxt, och mina flesta ungdomsår ligga bakom mig. Mina föräldrar hafva gifvit mig den bästa uppfostran, hvartill de varit i stånd. De hafva vant mig vid lydnad, ordning, arbete och gudsfruktan, — hufvudgrunderna för såväl furstesonens uppfostran som dagakarlsbarnets.

Jag har fått odla mitt förstånd, inhemta kunskaper och utveckla mina själsförmögenheter. Min undervisning har på visst sätt alltid stått under min moders uppsigt, äfven när jag varit långt ifrån henne och undervisats af främmande; hennes klara blick har, så att säga, alltid varit öppen öfver mina handlingar, d. v. s.: den har stått så lefvande för mitt minne, att jag icke kunnat företaga mig något, hvarpå jag kunnat tänka mig, att den skulle fallit ogillande.

Jag har någon tid varit ute i verlden och sökt gagna med de pund, Gud mig förlänat, och med de insigter, jag förvärfvat. Både medgång och motgång hafva fallit på min lott; men min moder lärde mig genom sitt exempel att saktmodigt bära båda. Ofta har jag vunnit beröm af de personer, bland hvilka jag vistats och verkat; intet har glädt mig så mycket, som när jag hört någon säga: hon har säkert haft en förträfflig mor; ty det berömmet, som ju icke tillföll mig, har varit fullt rättvist.

Sedan ett år är jag förlofvad med en man, hvars personlighet, redan vid vårt första sammanträffande, gjorde på mig ett intryck, sådant ingen annan gjort, och kom mig att tänka på Platos vackra idé om två stjernehälfter, som söka hvarandra. Kan det vara blott

min fantasi, som, missledd af ett par strålande ögon, bedragit mig? Sådant händer ju alla dagar bland menniskorna i världen — men, nej, det är något i mitt hjerta, som hviskar, att det icke händt mig. Han är ädel och god, står i kunskaper så högt öfver mig, att han alltid kan vara min lärare, och omfattar med innerlighet den tro, i hvilken jag vill lefva och dö. Så snart han med ord yppat sin kärlek till mig, meddelade jag det åt min moder; han talade derefter med begge mina föräldrar.

»Vill du följa med denne mannen», frågade de, liksom en gång Rebeckas föräldrar frågat henne, och jag svarade som hon: »Ja, jag vill med honom»; men till min moder hviskade jag: »han skall dock icke taga mitt hjerta från dig, o moder! Han och jag hafva älskat hvarandra blott sedan vi råkades, men du har älskat mig, innan du såg mitt ansigte.» Jag upprepade för honom, hvad jag sagt till min moder, och jag tror icke han skulle tyckt om, ifall jag tänkt annorlunda, viss som han är och kan vara om, att jag, trots min varma kärlek till henne, vill älska *honom* i nöd och lust. Min moder är nästan säker om, att jag skall blifva lycklig äfven i de nya förhållanden, i hvilka jag inträder. »Föräldrarnes välsignelse bygger barnen bo», och mitt val öfverensstämmer med deras önskingar. Dessutom har min moder lärt mig att förtrösta på en kärlek, som är höjd öfver alla vexlingar, och att betrakta både lifvet och döden i strålarne af hans eviga ljus.

Så snart en prest satt kyrkans insegel på vårt förbund, resa vi till den ort, der min man såsom embetsman har sin verksamhet. Minnet af min moder skall, såsom en ljus uppenbarelse, följa mig på min färd genom lifvet, hon skall vara mycket i mina tankar och hon skall få mina innerligaste bref.

Men det blir långt mellan mitt föräldrahem och mitt eget. Kanske skall jag aldrig mer återse min mo-

der. Jag kan knappt föreställa mig, huru det skulle kännas att vara på jorden, då hon icke längre vore der, ty fastän vi de senare åren lefvat långt ifrån hvarandra, hafva vi dock lefvat i ett ständigt tankeumgänge.

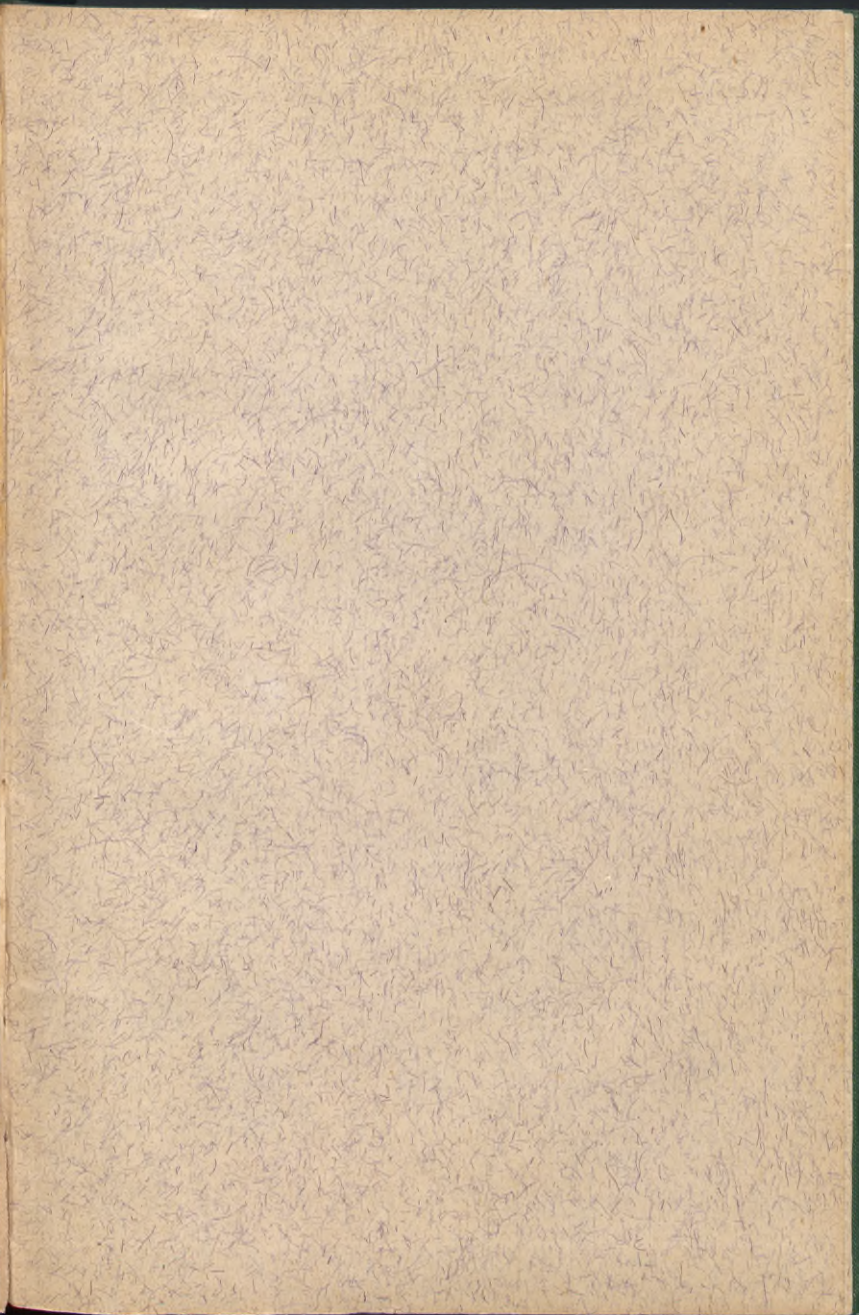
Sällan har jag helsat en ny dag, utan att tänka på min flitiga moder, som oftast var uppe med solen och bevisade, att »morgonstund har guld i mun»; och när kvällens stjerna tindrat emot mig, och min själ uttalat sig i sång eller bön, har jag känt, att min moders tanke och min mötts på vägen till den Oändlige, hvars kärlek först blickade mig till mötes ur min moders ögon. Hon har redan börjat åldras, kanske skall jag komma hem en gång för att iordningställa hennes sista drägt . . . eller, hvem vet, döden räknar icke åren. Kanske skall hon komma till mitt hem och sy min. Kanske! . . .

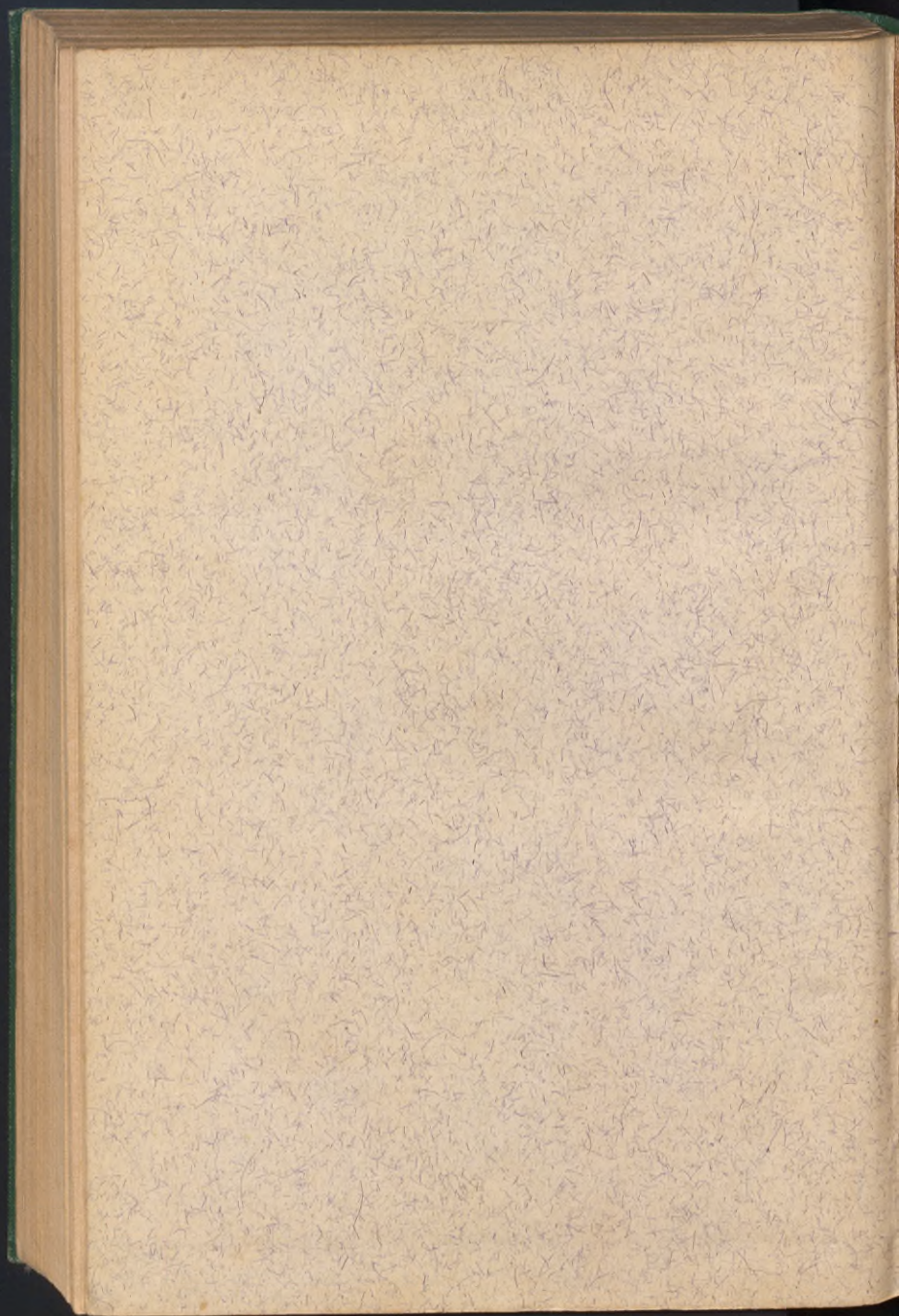
Så väl jag kan föreställa mig, huru hon då, om kvällen, sedan alla andra, äfven min man, gått till hvila, skall lägga hand vid mitt *sista*, hvita linne, liksom hon en gång lade hand vid mitt *första*. Hon skall försjunka i tankar, liksom då; hon skall komma ihåg, när hon såg den första gryende tanken afspegla sig i mitt öga, när hon lärde mig min första bön. Hon skall komma ihåg min barndoms och min ungdoms fröjder, som hon delat med mig, och det skall vara både hvitt och grönt i hennes minne, och strålarne af hennes kärlek och af en ännu högre skola gjuta sig öfver alltsammans. Hennes kinder skola kanske vara insjunkna och pannan färad, men ögat, ur hvilket den odödliga anden talar, skall vara lika klart, som det var, innan hennes blick första gången mötte min i verlden. Hon skall luta hufvudet mot handen och hviska: »Herre, jag tackar dig att du hört min bön, att du förbarmat dig öfver mitt barn och frälsat det för ditt himmelska rike!»

Och så skall hon kanske gå in i ett annat rum, der det är hvitt öfverallt, *bara* hvitt, trycka sina varma läppar mot min kalla panna och tänka: »det var jag,

som älskade dig först, du kan icke hafva glömt mig.» —
Och allt skall vara så tyst, så evighetstyst.

Och för hennes *sista* kyss skall jag vara om möjligt ännu likgiltigare än jag var för den *första*; men det gör också detsamma. Hon lyfter på lakanet, som hänger för fönstret, hon blickar mot oändligheten, och derifrån tycker hon sig förnimma en röst, som säger: »Jag är nu den väntande, och du den, som väntas. Herren belöne dig för all din kärlek, o moder!»

6000136430

Göteborgs universitetsbibliotek

